

БЕРИЛ БЕЙНБРИДЖ ШИВАЧКАТА

Превод от английски: Виолета Кюмюрджиева, 1984

chitanka.info

ПЪРВА ГЛАВА

После тя влезе в малката гостна. Шивашкият сантиметър се полюшваше на врата ѝ. Позволи си чаша портвайн и изтри в тъмното полирания шкаф с престилката си на цветя, ако случайно бутилката е оставила мокър кръг. Чуваше как Мардж си мие ръцете над тенекиената мивка в кухненската ниша. Тенекията вдигаше оглушителен шум. Тя едва не викна на Мардж да престане, но вместо това се отпусна върху стария диван на Мама, претапициран отново с купен от разпродажба плат. Въпреки отчайващия студ на необитаемата стая коледното питие ѝ завъртя главата. Трябваше да прехапе устни, за да потисне усмивката си. Светлината от антрето падаше върху килима в червено и кафяво, почти нов благодарение на грижите, които бе полагала за него през всичките тези години. Тук поне всичко беше подредено, на сигурно място. Преместването на масата от палисандрово дърво бе ужасна грешка, но глупаво е да вини себе си за това, което се бе случило. В цялата стая нямаше нищо, което би обидило Мама — дори и малкото огледало в рамка от зелено кадифе, с изрисувани червени рози върху стъклото. Пукнатината в единия ъгъл, тя можеше да докаже това, бе от войната, а не поради небрежност или нехайство. Бомбата, паднала върху Прайъри Роуд, уби дванадесет души, между които и любовника на мисис Екълс от магазина на ъгъла, смъкна огледалото от стената и го напука.

— Добре ли си сега, Нели?

Марго бе застанала на вратата и я наблюдаваше. Мама винаги я бе предупреждавала да държи Мардж под око. Такова глупаво момиче! Как само се влачеше с мистър Ейвърд! Той не беше много здрав, нито пък млад, а на всичко отгоре Мардж щеше да загуби и вдовишката си пенсия. Представи си, да захвърли своята независимост заради честта да седи до него на масата и да му кърпи бельото! Много време ѝ отне, докато я убеди, и накрая Мардж се вразуми — прати мистър Ейвърд по дяволите, но в лицето ѝ, в израза на очите ѝ, който не можеше да скрие — в цялото ѝ изражение остана нещо неприлично.

Беше ѝ казвала: „Мардж, ти щеше само да му слугуваш!“. А Мардж бе отвърнала: „Да, Нели, знам“. Но очите ѝ, както и сега, горяха с тайните на греха.

— Остави ме — каза Нели. — Ще дойда след малко. Валери беше права за колана на годежната рокля.

Той щеше да придаде завършеност на роклята. Отпусна клепачите си и задряма, сякаш се печеше на слънце, изтегна двата си яки крака върху килима, с полепнали по чорапите ѝ зелени памучни конци.

Събудиха я гласове, долитащи от кухнята. Заслуша се в тях за момент, преди да стане. Рита се бе върнала от работа и пак плачеше. Време ѝ беше за любовни терзания, но това бе мъчително за всички около нея.

— О, лельо, бих искала да умра!

Тя, разбира се, не го желаше.

Мардж само повтаряше: „Шът-шът“, опитвайки се да я успокои.

Зад дантелените завеси нещо проблясваше. Джек бе налепил азбестови ленти, за да предпази стъклото, но тя можа да различи част от тухлената стена насреща и малката прашна туфа птичи дрян, засадена в пръстта под прозореца, която излъчваше бледо сияние като разцъфнал храст, застинал на лунната светлина. Тя оглади диплите на завесите; гласовете от кухнята я притесняваха. Ако това момиче не престане да хленчи, съседите ще започнат да чукат по стената. Прекалено много шум се бе вдигнал за една нощ.

Тя излезе в антрето като скри винската чаша в джоба на престилката. Помете счупените преди това стъкла на купчинка и ги уви във вестник; коленичи, за да събере с два пръста парчетата, набили се в прашната изтривалка пред входната врата. На стълбите намери една изкуствена перла, незабелязана от Мардж, която ѝ заприлича на ментов бонбон. Влезе в кухнята с пакета си и го остави на масата.

— Валери Мандър каза, че нейния Чък не го бил виждал повече от седмица — изстена Рита.

— Шът-шът — зашътка отново Марго, като прегърна момичето, за да го успокои, и погледна умолително към Нели. Бузите ѝ бяха мършави и бели като на мъртвец.

— Стига толкова, Рита! Станалото, станало — каза Нели. — По-добре ти е без него.

Това беше истината, разбира се, въпреки че тя не бе имала намерение да вика толкова силно.

— Изключи газовата печка, Мардж! — нареди тя и без да дочака, влезе в кухненската ниша, за да изгаси газта под чайника.

— Но нали винаги прием по чаша чай преди лягане — каза Рита, повдигайки изтощеното си лице в знак на протест, а Марго за кой ли път повтори глупавото „шът-шът“.

Момичето се изми в нишата, докато двете жени се приготвиха за сън. Отражението на скулестото му лице, бяло като платно от мъка, пробяга по повърхността на потъмнялото огледало. Рита наведе глава и изстена, напълно изтощена от силата на чувствата си. Някаква сянка подскочи зад прозорчето, пробито високо в стената между окачените тигани. Тя погледна нагоре стреснато, без да маха орфаната хавлиена кърпа от устата си, и отвори задната врата, за да пусне котарака вътре.

— Хайде, Нигър, хайде! — викна тя.

— Затвори тази врата! — Гласът на леля й бе груб от раздразнение.

— Не може ли поне котката да влезе, лельо?

— Не, остави я навън!

Но Нигър, който вече се беше вмъкнал, се шмугна по линолеума в кухнята и с един скок се метна на дивана, а очите му блестяха.

Рита отиде в антрето, за да остави обувките си в нишата под стълбите. Когато се върна, леля Мардж се бе качила на масата и протягаше ръце към газената лампа с розовия абажур на дипли; там, където нощницата се бе повдигнала, се показваха краката й. Нели я държеше здраво за глезена, в случай че й се завие свят.

— Къде е другата половина от завесата под стълбите, лельо Нели? — попита Рита.

Нели си беше сложила мрежата за коса и си бе извадила изкуствените зъби. Когато газта угасна, лицето й изглеждаше подпухнало при светлината на камината. Тя не отговори. Дръпна дрехата на Мардж и й каза да слезе долу, което тя направи, олюлявайки се за момент върху ръба на стола, преди да стигне с крак пода. Отиде веднага към бюфета. Порови между ножовете и вилиците и извади пакет американски цигари. Щом момичето ги видя, лицето му се сви в гримаса. То се хвърли на колене и зарови глава в скута на леля си, която седяше край огъня.

— О, лельо! — извика с глас, заглушен от фланелената материя.
— Аз наистина го обичам!

Нели видя как ръката на Мардж с тънката златна халка на пръста ѝ взе да гали наведената глава на момичето. Пакетът цигари се плъзна към килимчето. Като истинска пуританка Нели го запрати чак в дъното на камината.

— Глупачко такава, беше пълен пакет!

Мардж бе обидена, гледаше сестра си с омраза. Но отстъпи пред настървението на по-възрастната жена. „Шът-шът“, повтори тя на коленичилото момиче, мрачно вперило поглед в цигарите, които пламъкът поглъщаше.

Нели отнесе увития с вестник пакет в килера. Върна се и застана до камината, като протегна свития си юмрук към огъня. Зениците на котарака се разшириха. Огънят изпраця. Между въглицата се топеше восък. Рита възкликна учудено:

— Какво е това?

— Някой е съборил восъчното човече в антрето. Счупено е.

Момичето се изправи, продълговатото му лице бе измокрено от сълзите и пълно с обвинение.

— Восъчното човече?

— Не ме гледай така, госпожице! Нищо не може да се направи.

Нели засмука възглавничката на пръста си, където се беше забило парченце стъкло, и додаде така, че момичето да знае към кого да отправи обвинението си:

— Баща ти го събори.

— Вуйчо Джек! Значи вуйчо Джек е бил тук?

Рита премести очи от едната леля към другата, но не получи отговор. Нели залости задната врата и донесе кана с вода, за да залее въглените. Към тавана се издигна пушек. Котаракът скочи от мястото си на дивана и отиде отегчен да си легне върху купчината вестници зад вратата.

— Бедният стар Нигър, това май не му хареса! — каза леля Марго и се разсмя гърлено, но вдигна ръка към устата си, за да сподави звуците. Извърна глава към камината и се взря в угасените въглени.

Рита бе озадачена от посещението на вуйчо Джек. Той минаваше в събота, за да донесе неделната плешка.

— Заради годежа ли дойде вуйчо Джек? — поиска да знае тя. — Сигурно за да донесе месо на Валери Мандър.

— В леглото! — викна Нели, но не грубо.

Джек вече трябваше да е при доковете на път за Бутъл. Тя почака в антрето, докато Рита и Мардж се качат горе. Остави ги да си легнат, наведе се над парапета на стълбата и изгаси газовата лампа.

— Легнахте ли? — викна след малко.

Рита чу скърцането на парапета, когато Нели тръгна нагоре по стълбите. На тъмната площадка босите ѝ крака зашляпаха по линолеума.

— Студено ли ти е, Рита?

— Да, лельо.

— По-добре ела да спиш при нас.

Не искаше Рита да сънува пак онзи кошмар. Не беше го имала от няколко седмици, но сега явно изглеждаше разстроена и се терзаеше. По-добре да е край тях. Та нали всички щяха да се простудят онази нощ, когато се щураха насам-натам.

Рита се качи в леглото, пъкна се между двете жени и мушна глава под колосаните чаршафи, за да се спаси от суровия нощен въздух и от тиктакането на будилника, навит за шест часа сутринта. Мислеше си, че е абсурдно дори да затвори очи, докато умът ѝ броди безспирно напред-назад в търсене на загубеното щастие, но заспа още щом зарови главата си по-удобно в колосаната ленена калъфка на възглавницата. Отвреме-навреме прохленчваше, а Марго хъркаше, сгушена в Рита, праметнала върху зеления копринен юрган ръка, студена като стъкло, свързана с момичето чрез кичур коса, прилепен към горната ѝ суха устна.

Нели сънуваше, че върви след Мама в някаква градина и реже с остри ножици върховете на розите.

ВТОРА ГЛАВА

Бе към края на август, когато Валери Мандър покани Рита у тях на гости.

— Всъщност ще бъде нещо съвсем импровизирано, ще се съберем да си попеем — заизвинява се тя. — Но ще прекараш хубаво. Кажи на вуйчо си Джек, че си вече голяма.

И продължи по улицата, размахала чанта и наклонила леко глава, за да улови топлината на слънцето. Рита я видя най-напред в трамвая на връщане от работа, но не ѝ се обади. Пътуваше от спирката Пиър Хед, притисната до прозореца близо до вратата. Когато трамваят спря срещу мястото на избухналата бомба, където някога бе магазинът на Блукър, тя не обърна внимание на качващите се, само премести крака, за да не я тъпчат. Взираше се навън към обгорялата ливада на ъгъла и мислеше за Нели, която работеше в началото на войната тук, на щанда за платове срещу щанда за шапки; как само режеше с острите си стоманени ножици ярдовете копринен и вълнен плат, памучно кадифе, как се гордееше с големите топове плат, как ги поглаждаше с ръце и неодобрително оскубваше орфаните краища. Но всичко е било напразно. Когато покривът се срути, детските колички, завивките и постелките от горния етаж се изгърсиха на по-долния, размесиха се с топовете плат на леля Нели, изпъзяха като змии в горящата нощ навън, полетяха в безпорядък заедно с модните шапки, запокитени от поставките си; обсипани с пайети нежни газени воалетки се свиха като паяжини и полетяха насам-натам, за да останат накрая погребани под тухлите и желязната арматура — сега тук имаше само трева и големи туфи бурени с едва покарали цветове в ръждивочервено и мораво. Върховете им се полюшваха, сякаш напръстничета, докато трамваят залиташе на ъгъла и почваше стръмното си изкачване към Евъртън Брау. Едва тогава тя погледна нагоре и видя Валери точно до себе си, повдигнала ръка в бяла ръкавица, за да улови кожената дръжка; главата ѝ бе увита в кремав тюрбан, изпод който се подаваше диамантен клипс, защитан за ухото.

Рита наведе глава, за да избегне разговора, като се надяваше, че Валери няма да я забележи. Беше готова да скочи от трамвая и да хукне, щом им дойде спирката. Но пред кино „Кабидж Хол“ някакъв кон, впрегнат в каруца с въглища, се подплаши от един военен камион, който мина съвсем наблизо. Конят плъзна копита по паважа и отскочи към движението. Рита се поколеба, страхуваше се да изтича пред копитата му и чу Валери да я вика по име. Наложиха се да извърви цялата Прайъри Роуд с нея. Почервеняла от яд, тя се усещаше неподходяща за компанията ѝ. Не че изпитваше чувство за малоценност, по-скоро поразителната зрелост и увереност на по-голямото момиче я смущаваха ужасно. Валери беше над среден ръст, стъпваше по тротоара наперено с тежкото си тяло, облечено с рокля в зелено и бяло, ушита от леля Нели, повдигаше въпросително оскубаните си вежди, пърхаше с мигли, лъскави от вазелина, отваряше и затваряше влажните си уста, намазани с тъмновиолетово червило. Цялата беше страхотно лъскава.

— Леля ти Нели каза, че работиш на Дейл Стрийт.

— Да, от април.

— А каква е работата ти? Хубава ли е, Рита?

— Да, много хубава, благодаря.

— Всъщност какво работиш? — настойчиво, опитвайки се да завърже разговор, попита тя, като тракаше с високите си токчета край къщите от червени тухли, малките магазини и чорлавите платани, брулени на всеки ъгъл от вятъра.

— Нямам много работа. Понякога изпълнявам поръчки на мистър Бетс.

— Е, да, не е кой знае какво, нали? — В гласа ѝ прозвуча критична нотка. — Доколкото си спомням, ти си добра по английски?

— Леля Марго ми намери работа при нея във фабриката в Спийк.

— Така ли?

Вече се виждаше тенекиената реклама за макарони, закачена върху стената на ъгъла с Бингли Роуд.

— Леля Нели каза, че там момичетата не били много порядъчни.

Вървяха под тъмносинята табела с яркожълт надпис, поставена на седемдесетина сантиметра височина, чийто ъгъл бе прояден от ръжда. Тъкмо Валери бе казала на леля Нели, че Рита била твърде бледа, за да носи ярки цветове... „Не ѝ отиват на тена...“ И Нели се

вслуша в думите ѝ. Дотогава всяка зима Рита се бе чувствувала като пощенска кутия, натруфена с алено палто и подходящи по цвят чанта и шапка.

Пресякоха към отсрещния тротоар и навлязоха в сянката на противовъздушното скривалище в средата на улицата; бетонният му покрив беше на петна от дъжда, а една черно-бяла котка кръстосваше по него.

Точно тогава Валери я попита какво прави в събота вечер, въпреки че знаеше какво би могла да прави. И тя знаеше какво прави Валери. Мисис Мандър винаги разказваше на Нели за шансовете на дъщеря ѝ, кой млад мъж я ухажвал, как била на чай с танци в „Райе“ или на вечеринка в „Локарно“, какво казала някоя си за нея на онова женско събиране. Нели често обсъждаше това с Марго и на тях явно не им се струваше странно, че онова, което изглеждаше в реда на нещата за Валери, беше лошо за другите момичета от тяхната улица. Те просто бяха лекомислени. Докато Валери, както все повтаряше леля Нели, без да ѝ омръзва, бе чудесно момиче и наистина знаеше как да се грижи за себе си.

Леля Нели току-що бе отпратила застрахователния агент, станал по-богат със седмичните ѝ шест пенса, когато Рита се прибра в къщи. Шестте пенса бяха парите за погребението ѝ, та да не вкарва Джек в разходи. Около врата ѝ висеше като шал шивашкият сантиметър, а в корсажа на черната ѝ рокля бяха забодени цяла редица карфици. В неделя тя заменяше белия сантиметър с кожа от лисица и стиснала лапичките ѝ в шепата си, отиваше сама на черква. Беше се изправила до дървения плот в кухненската ниша и овалваше три риби в брашно. Нареди на Рита да сложи масата и добави:

— Хайде, побързай, мойто момиче! Мисис Лайънс ще дойде на проба след чая.

— Срецнах Валери Мандър в трамвая — каза Рита, докато вземаше чинии от полицата над печката. — Ще канят гости в събота.

Тя занесе чиниите в кухнята и ги остави върху бюфета, за да махне карето от масата и пълната с карфици жълта ваза.

— Знам — отвърна Нели. — Щяло да бъде нещо импровизирано, с песни. Как беше облечена Валери?

— Тя ме покани.

Рита раздипли бялата покривка и я постла върху масата. Леля Нели бе така изненадана, че дойде с тигана в ръка.

— Ти какво й каза?

— Казах й: „Благодаря ти много!“.

— О, боже мой, не знам дали е разумно. Никак не съм сигурна.

Тя поклати глава и отиде да постави тигана обратно на печката. Рита нареди чиниите, ножовете и вилиците, порцелановата солница, спомен от Блэкпул, каната за вода, лъжичките за пудинг и трите стъклени чаши, купени от „Улуърт“. Нели все така мълчеше. Само мазнината цвърчеше в тигана, докато се пържеше рибата. Рита седна на един стол встрани от масата и взе да суче края на покривката, избродирана с маргаритки, вторачила търпеливо безцветните си очи в стената. Над шевната машина висеше пейзаж: синьо езеро, лебед върху водата и зелена трева, която се преливаше в облачно небе. На стената имаше и прозорец, очертан от завесите за затъмнение, през който се виждаше тухлена стена и дървена врата към тясната уличка. Леля Марго щеше да влезе скоро през нея и да убеди Нели за гостито.

Рита наблюдаваше Нигър, котарака, който пълзеше тихо по покрива на бараката, където леля Нели държеше коритото и пресата за изцеждане на прането. Нели извика:

— А защо да не дойде с теб и вуйчо ти Джек?

— Валери Мандър каза да му кажа, че вече съм голяма.

Тя погледна леля си и я видя да се усмихва. Нели бе преизпълнена от възторг към нейното толкова откровено момиче. Поклати недоумяващо глава и разклати тигана, за да не загори рибата.

— Опасна е тази Валери — забеляза тя.

Веднага щом Марго влезе, храната бе сервирана на масата. Тя седна отстрани на камината като мъж, широко разтвори колене, и си сви цигара.

— Седни прилично! — каза леля Нели, като стържеше маргарин от една чиния и го мажеше пестеливо на хляба си.

Един от отвратителните навици на Мардж беше да не обръща внимание на това, което е в чинията й, докато то не изстине, а после казваше:

— По дяволите, Нели, та това е абсолютно студено!

Понякога вечер тя надълго разказваше за деня си във фабриката, като им предаваше с подробности шегите, които нейните колеги си

подхвърляха през шума на машините. Тя обясняваше, че не можела да повтори всичко, което те казвали, защото трябвало да внимава с приказките — това можело да струва живота на някого. Нели се ядосваше и отвръщаше, че това било чиста глупост, по-скоро някои от тези жени се нуждаели от промивка на устата с карболов разтвор. Мардж разправяше, че десет минути преди сирената за края на дневната смяна инвалидите си тръгвали през страничния портал, двеста инвалиди на колички, с патерици, накуцвайки и залитайки надолу по полегатата рампа към тротоара — сякаш някоя болница се евакуира, обхваната от пожар. Скоро след това от главния портал излизали на групи, на потоци здравеняците върху велосипеди и се спускали към града. Колко груби били само и как бързо се докачали и сбивали. Жените били по-лоши и от мъжете. На мистър Нюъл, старшият майстор на нейния цех, му се предлагали всяка седмица различни момичета. Но тази вечер Марго нямаше какво да разказва. Седеше до празната камина, прокараваше върховете на пръстите си през рядката си коса с цвят на пясък и движеше рязко врата си от едната на другата страна, сякаш тактуваше някаква мелодия в ума си. Изслуша новините в шест часа и чак тогава седна на масата при тях. Разбърка чая си така яростно, че той се разплиска в чинийката.

— Сега пък какво ти е? — попита нападателно Нели, приемайки лошото настроение на Мардж за лична обида.

— Тези машини просто ми ходят по нервите! Всеки се оплаква от нервите си.

— Сама си си виновна! — каза Нели със задоволство. — Първо на първо, не беше необходимо да започваш работа във военната фабрика.

— Я стига! Нали ме мобилизираха!

— Онази служба в болницата на Белмонт Роуд си беше съвсем добра.

Те се изгледаха враждебно, предъвквайки храната. Рита попита:

— Там, дето бяха онези лоши момичета ли?

И двете се обърнаха и погледнаха племенницата си, в нейната розова рокля, с бялата памучна якичка, която можеше да се маха и пере отделно.

— Момичетата, на които бръснат главите, за да не бягат.

Тя си представи една облицована със зелени плочки зала, дългия, лъснат с восьък коридор и две фигури по халати и чехли, които идваха насреща ѝ. Над тънките им като стъбълца вратове стърчаха две голи глави с очи без мигли и хлътнали уста, а по крехките им заоблени черепи нямаше нищо, освен рядък мъх, който потрепваше при движение. Приличаха на паднали от гнездото си птички.

— Кой ѝ е казал това? — попита Марго, въпреки че знаеше кой.

Нели бе склонила глава на една страна, сякаш слушаше радиото.

— Кой ѝ е казал подобна тъпотия? — настояваше Мардж.

— Леля Нели каза, че имали въшки в косите си.

Искаше ѝ се въобще да не бе заговаряла за това.

— Само заради гниди не се влиза в болница, Рита.

Леля Нели настръхна от отвращение.

— Толкова си вулгарна, Мардж! В тази фабрика си изпростяла невероятно.

Късче картоф падна от устата ѝ в чинията. Огорчена, тя попи брадичката си със салфетка и поклати натъжено глава.

— Ти си едно глупаво момиче! Слава богу, че Мама бе пощадена и не видя какво излезе от теб!

Сякаш говореше за кекс, който не бе бухнал хубаво. Рита знаеше, че на леля Марго ѝ се вие свят от негодувание. Никак не бе тактично да се прави такава забележка на някого, който бе прекарал десет часа върху фабричния под, облечен в тежко предпазно облекло, с изцапано от грес лице, с омотана около главата бяла кърпа. За леля Нели бе съвсем нормално да живее невесело, ден за ден, да пере, да търси храна, за да ги изхрани, да шие — така само запълваше времето си в очакване на химните, които щяха да я съберат с Мама на оня свят. Но друг бе животът на Марго, това глупаво момиче на петдесет години; сега Марго имаше нужда, като се върне в къщи, някой да я очаква. Колко безцветни бяха устните ѝ, колко тъмни — сенките под очите ѝ.

— Рита — викна леля ѝ, като я погледна строго през масата. — Тези „лоши момичета“, както леля ти Нели сметна за угодно да ги нарече, имаха къде-къде по-лоши неща в себе си от гнидите. Нито пък им бръснаха само главите.

Тя се облегна на стола и се закиска на шегата си, та чак очите ѝ се навлажниха. После млъкна, по-далеч не се осмеляваше да отиде и се

задоволи с подигравателна усмивка, за да ядоса Нели. В угълчетата на очите ѝ все още блестяха сълзите от смеха.

След като се нахраниха, Нели каза:

— Рита, кажи на леля си Мардж за Валери Мандър.

Тя говореше студено, с достойнство и същевременно събираше бавно чиниите, преди да ги отнесе в мивката. Марго се понадигна да ѝ помогне, защото знаеше, че когато Нели е ядосана, придобива вида на страдаща с тази своя бяла вълниста коса, опъната от грубата шнола, с това разочарование в гънките на устата. Но като чу думите ѝ, седна отново.

— Какво за Валери Мандър?

— Покани ме у тях на гости.

— Сериозно! — възкликна леля ѝ, като я погледна удивено.

— Да. В събота.

— Какво каза леля ти Нели?

— Не знае дали е разумно да отида.

И двете се загледаха в бялата покривка, размишлявайки. Върху боядисаната в бежово стена часовникът отмери половин час. Чуваха как в кухненската ниша Нели разплисква с ръце водата, давайки си вид, че не следи разговора.

— А ти искаш ли да отидеш?

— Не знам.

— Няма ли да се стесняваш?

— Не съм стеснителна.

Рита срещна за кратко погледа на леля си и отново отмести очи, взирайки се в черната машина с железен педал, изкривен на една страна от тежестта на шивашкия крак.

— Тя няма какво да облече — каза Нели, като се показа от кухненската ниша и застана на вратата, триейки ръце в престилката си, за да ги изсуши.

— Е, това вече е прекалено! Обличаш половината от жените на улицата, а казваш, че нашата Рита нямала какво да облече.

Трябваше да признае, че е права. Нели винаги разсъждаваше трезво. Вероятно би могла да преправи нещо свое, ако детето наистина имаше желание. Нито едната, нито другата погледна Рита, за да види как се чувства тя. Защо пък да не изтеглят купоните за дрехи, да

отидат в магазина на Джордж Хенри Лийс и да купят плат за нова рокля. Така може би щеше да е най-добре.

Разговорът им бе прекъснат от мисис Лайънс, която дойде за пробата си. Рита се сви на дивана с книгата от библиотеката и с котката. Промърмори „добър вечер“ на мисис Лайънс и не вдигна очи от страницата, когато пълната дама свали полата си и застана по комбинезон върху килима.

Нели запали огъня в камината, за да не простуди мисис Лайънс. Свидеше ѝ се всяко въгленче, което гореше през лятото, но не можеше да си позволи да загуби клиентелата си. Въпреки това бе необходимо известно време, за да се стопли стаята, и чак когато мисис Лайънс си тръгна, топлината на огъня се почувствува. Нели приготви чай, преди да отиде да си легне, разбърка с лъжичка захарта в чашата на Мардж и закри захарницата, преди Марго да си е сложила още. Лелите си облякоха фланелените нощници върху дрехите и след това се съблякоха. Разровиха огъня, за да се разпали, преди да си махнат корсетите. Момичето седеше безучастно на дивана, галеше гърба на котката, докато двете жени сумтяха и се мотаеха върху килима пред камината, мъчейки се да разкопчат многобройните телени копчета, които ги стягаха, докато най-накрая, задъхани, победоносно се освободиха от големите розови долни дрехи и ги оставиха да паднат на пода, все още запазили формата на притежателките си, а малките люлеещи се жартиери проблясваха на светлината на огъня. Изтощени от толкова усилия, хипнотизирани от топлината на огъня, лелите стояха прави, търкаха фланелените нощници нагоре-надолу по стомасите си, вдишваха бавно и дълбоко. След малко седнаха от двете страни на камината и си събуха чорапите. Най-после върху вълнения килим се показаха неестествено жълтите им крака, чиито пръсти бяха свити навътре заради топлината.

— Рита — започна Нели и вдигна от пода полусмачканите корсети, навивайки ги прилежно като училищни карти. — Какъв да бъде моделът на роклята ти за гостито?

— Няма да е гости — отговори Рита. — Просто ще бъде нещо съвсем импровизирано.

Тя каза, че не разбира за какво е цялата тая суетня. Не искаше нищо да ѝ преправят, нито пък се нуждаеше от нова рокля. Знаеше, че трябва да отиде дори и само заради Марго. Ако ставаше въпрос само

за нея, можеше и въобще да не отиде. Но по някое време в събота Марго ще започне да си слага руж и пудра и ще съобщи, че отскача до семейство Мандър, за да заведе Рита. А Нели щеше да ѝ каже, че се натрапва, двете щяха да започнат кавга и най-накрая, обръщайки се към нея, щяха да се сетят за времето и да ѝ кажат да побърза да си срещне косата, да се преоблече.

— Не искаш ли да бъдеш хубава? — викна Нели.

Но Рита не желаше да говори повече по този въпрос. Качи се сама горе и си легна, като ги остави да мърморят край огъня.

ТРЕТА ГЛАВА

Джек пристигна точно в четири и тридесет. Паркира камионетката в уличката отзад и внесе в къщи неделната плешка, увита във вестник. Беше с филцова шапка и палто.

— Да не си се простудил? — попита Нели, защото следобедът беше топъл и слънцето грееше някъде отвъд мрачните къщи.

Той беше донесъл парче свинско и мас за готвене. Остави ги в една чиния високо горе на етажерката, за да не ги стигне котаракът.

— Къде е Рита? — попита, като си свали палтото и отиде да го метне върху парапета в антрето. В подножието на стълбите удари кокалчето на глезена си в малката желязна поставка за чадъри. — Да ти се не види и желязото! — изруга той, куцайки към кухнята. — Един господ знае защо са сложили това проклето нещо точно там, дете можеш да се спънеш!

— Какво нещо! — попита Нели, все още неразбрала за какво става дума.

— Поставката за чадъри! В най-скоро време ще си счупя проклетия врат там!

— Аз никога не се спъвам в нея — отговори Нели.

Той легна на дивана с крака върху вестник и все още с шапка на главата. Винаги лягаше на дивана, когато идваше у Нелини; тя вечно му повтаряше да си почива, а той чувствуваше умора само щом я погледнеше. Не каза нищо, когато Нели му съобщи, че Рита е отишла с Мардж да ѝ направят прическа за гостито. Пък и това вече не беше негова работа. Когато жена му умря и му остави Рита, ненавършила още пет години, той предложи на Нели да си вдигне багажа от къщата на Бингли Роуд и да отиде да живее при него в Алъртън. Но тя не се съгласи. Каза, че Мама никога не би одобрила това, а и къде щяла да остави мебелите? Разбира се, тя беше права — бе твърде стара за промени. Нели знаеше какво е смърт — тя беше, така да се каже, дясната ѝ ръка. Третата им сестра Сали се помина в най-ранно детство от туберкулоза, въпреки че според Мардж било от мъка. После

починаха Мама, вуйчо Уилф и Джордж Бикъртън, съпругът на Мардж, умрял от инфлуенца шест месеца след като се върна от Франция. И четиримата издъхнаха в малката стая горе. Нели не бе желала да напусне къщата, съхранила толкова много спомени за кончини. Колкото и да бе опечалена, когато си взе сбогом с Мама, това беше един вид временно сбогуване. Тя само бе изпратила Мама на пътешествие, в което щеше да я настигне по-късно. Немислимо бе да изостави поста си, докато не дойде и нейният час. И така, той продаде собствения си дом и се премести с Рита в двете стаички над месарския си магазин в Анфийлд. Нели бе чудесна жена. Идваше всяка сутрин и им чистеше, готвеше, извеждаше детето на чист въздух и го слагаше в леглото вечер. На няколко пъти взе Рита на Бингли Роуд, защото не можеше да пренебрегне шиенето, и я остави да спи там; не беше разумно да се товарят на трамвай след чая през зимата и да бият целия път обратно до Анфийлд. Това стана нещо обичайно. След време детето започна да подражава на лелите си и да го нарича вуйчо Джек. Той се опита да спи в малката стая без прозорци през почивните дни, за да го вижда повече, но не му беше удобно. А и Нели се грижеше за Рита чудесно. Шиеше ѝ детски роклички, обуваше ѝ винаги чисти бели чорапки и всяка вечер завързваше парцалчета по косите ѝ, за да ги навие. По-късно Нели бе много строга и по отношение на възпитанието и домашните на Рита — само дето бомбардировките зачестиха и момичето оставаше в скривалището нощем. После върху училището им падна бомба и много от нейните приятелки се евакуираха. Мардж често казваше, че за Рита не било хубаво да живее с тях, били стари и нямали необходимото търпение. Но това бяха глупости. Нели никога не бе повишавала тон на момичето, никога не бе му казала нещо лошо. Мардж се подвеждаше от онзи кошмар, който Рита сънуваше от време-навреме. Разправяше, че не било естествено едно младо момиче да има такива лоши сънища или поне да не се повтаря все един и същ. Нели твърдеше, че това се дължало на бързия растеж. И доктор Боугъл бил казал същото. Нели побесня, като разбра, че Мардж е водила детето на доктор тайно от нея. Много често и Джек забравяше, че Рита не е дъщеря на Нели, а негова. Пък и тя така приличаше на лелите си по външен вид. От тяхното тесто беше — не виждаше у нея нищо от покойната си жена; по черти приличаше на Мардж — устните ѝ бяха толкова безкръвни, че горната изглеждала

като очертана с кафяв молив, което я правеше изпъкнала, и имаше леко безумния, вечно учуден поглед на Мардж поради голямото разстояние между веждата и клепача. Но тя бе творение на Нели. Сякаш шивачката бе изрязала кройка, беше я забола с карфици и поставяйки я под иглата на шевната машина, бе я изминала няколко пъти по очертанятията, така че да не остане никаква пролука между шевовете.

Дори повече прилича на Нели, помисли си той, когато Рита влезе с Мардж. Лицето ѝ бе зачервено от сешоара, а косата ѝ стърчеше суха като клечки върху малката ѝ глава.

— Ей богу, изглеждаш като истинска зоза! — каза той. Всъщност къде беше хубавата ѝ кестенява коса, а малкото, дете бе останало от нея, беше накъдрено. — Остригаха ли те? — попита Джек. Но Рита беше излязла навън в задния двор, за да потърси котарака.

— Колко струва? — поиска да узнае той, полуседнал на дивана с ръка на джоба.

— Няма значение — отговори Марго. — Аз плащам.

Тя беше някак неспокойно възбудена. Крачеше из стаята, вземаше разни предмети и пак ги оставяше, забравила за цигарата между пръстите си. За кой ли път влезе в кухненската ниша, за да се наведе и запали цигарата си от газта под чайника.

— В най-скоро време ще останеш без косъм на главата — предупреди я Нели, като постави съботния чай на масата.

Джек пиеше чая си легнал. Нели подпря главата му с възглавници и закрепил чинията на гърдите му. За ядене имаха съомга консерва, която един клиент му бе дал като благодарност за някаква услуга. Не можеше да обясни на Нели как я бе получил, защото тя бе против черната борса. Вместо това каза, че я имал в бюфета си още от началото на войната. После послушаха предаването „Градът на приказките“ по радиото. Мардж стоеше до камината, прикрила устата си с ръка, ококорила очи, сякаш я болеше нещо, и се преструваше, че уж Ърнест, полицаят, я разсмива, макар Джек да знаеше, че тя се смее на него.

— Какво има чак толкова смешно, Мардж? — попита той обидено. А тя отговори:

— Ще получиш Rigor Morits^[1], ако останеш в тази поза още малко.

Не можеше да не се засмее на това, въпреки че Нели започна да цъка неодобрително с език. Опита се да седне на дивана и остави чинията на масата. Мардж винаги е имала чувство за хумор — нерядко иронично и горчиво, но за компаньонка бе добра. Понякога му се струваше, че Нели е прекалено почитена за този свят. Тя го караше да се чувствува като в църква, където звучаха приглушени гласове и набожен разговор. Напомняше му за майка му, починала, когато бе седемгодишен. Погледна към Рита. Тя се хранеше равнодушно — без следа от усмивка, с бледи страни.

В седем часа Мардж се качи горе и след малко слезе в копринена рокля с цвят на праскова, с огърлица около врата, която някога бе принадлежала на жена му. Беше я предложил на Нели, но тя отказа. Нямала нужда от такива дрънкулки, а огърлицата едва ли бе подходяща за Рита.

— И за какво се наконти така? — попита Нели, а Мардж отговори, че щяла да прескочи до семейство Мандър с Рита, за да я наглежда.

— Не си поканена — каза леля Нели.

— Изчезвай! — отсече Марго и продължи да пудри бузите си.

На Джек му беше ясно, че Нели е ядосана за нещо.

— Искаш ли и ти да отидеш? — попита я той. — Не се тревожи за мен. Ще си вдигна хей така краката и ще слушам съботния радиотеатър.

Като чу това, тя направи някакъв смешен жест на презрение с лактите си, размахвайки ги като криле, сякаш бе кокошка, надигнала се в тревога от полога си.

— Как ли не! — отговори.

Той легна пак на дивана и закри очите си със „Съботното ехо“, за да не вижда нищо. Чуваше ги как говорят шепнешком от уважение към него; опитваха се да накарат Рита да отиде горе и да се преоблече. „Ей сега! — повтаряше Рита. — Ей сега отивам!“ А преди тя да се качи горе, я чу ясно да казва: „Това беше на мама, нали?“. Отвори очи и я видя до камината, взираше се в шията на Мардж, полупротегнала ръка, за да докосне огърлицата. Един господ знае как го бе разбрала! Остана поразен, смачкал едната страница на вестника — и то точно комикса! — в стиснатия си юмрук. Но тя не докосна Мардж; само присвиваше

очи, сякаш бе късогледа, а леля ѝ стоеше права до камината, вдигнала ръка към евтиния наниз, с ярко начервени устни.

Той отново затвори очи; скоро след това Нели седна на шевната машина и завъртя колелото. Натискаше педала бързо, платът се плъзгаше под острата игла. Веднъж нагодила се към ритъма на машината, тя бе в стихията си. Откак я помнеше, Нели „свиреше“ на машината, защото точно така я виждаше той. Машината му приличаше на големия орган в кино „Паладиум“ отпреди войната, който започваше от пода, а Нели — на органиста, свел глава за поклон, целия на решето от цветните прожектори. Той се залюляваше на стола си в такт с първата пиеса. Нели сядаше с точно такъв замах, сякаш очакваше зад гърба ѝ да се разрази буря от аплодисменти. А нейният инструмент беше черният „Сингер“ с ръчно изрисувани жълти цветя. Дванадесетгодишна я бяха дали да чиракува при една жена, която живееше до църковното училище, за да изучи занаята: ръчен шев, тропосване, кроене. Когато стана на тринадесет години, вуйчо Уилф ѝ подари сребърен напръстник. Тя не бе като някои други, които въртят иглата за пари, въпреки че и това бе важно. Всъщност ценеше сигурността, която ѝ даваше шиенето — чувството, че знае нещо, че е изкусна и умее да борави с иглата. Не бе клюкарка като някои, които би могла да назове. Въпреки това вдигаше кокетно шивашкия манекен от мястото му под стълбите, държеше го в ръцете си като партньор за танц, очертаваше извивките под мишниците с креда, приглаждаше плата върху бюста, отдръпваше се назад, за да се възхити на работата си, с уста, пълна с карфици, и шивашкия сантиметър около врата си. Когато се почука на предната врата, Джек бе почти заспал. Стреснат, отвори очи и видя, че Мардж седи на стола си до камината, а Нели, с вдигнат във въздуха крак, се опитва да разпознае ръката, почукала на вратата. Потърка очи и се изправи, като опъна дрехите си, за да си даде приличен вид. Всички се послушаха. Рита отвори вратата. Непознат глас, провлачен говор, също като във филмите. Тя го въведе в кухнята. Беше охранен, в униформа и бе пил. Едро лице на здравеняк с две любопитни светлосини очи, а устата му, когато заговори, откри дълга редица зъби, бели и изпъкнали. Беше янки. Джек се стъписа. Никога досега не беше стоял така близо до янки. Те имаха такива привилегии, бяха им толкова чужди, никога не бе и сънувал, че ще се сблъска с

такъв в кухнята на Нели. Как само хвана Рита и Мардж подръка от двете си страни и ги изтика бързо-бързо навън.

Изтича до вратата, за да ги види как тръгват, хванати подръка, навели глави, сякаш изпълняваха танцови фигури върху лед.

— Не знаех, че ще има и янки! — каза той.

— Няма нищо лошо в това — отговори Нели. — Валери Мандър знае как да се държи.

Но той беше притеснен. Не можеше отново да легне и да се успокои; дори само пълнотата на младия американец го смущаваше — какви пържоли ядяха те, първокачествени свински котлети, какви количества масло и бекон! Спомни си всичките неща, за които беше чел; колко пари печелеха, каква храна консумираха, каква техника притежаваха. Виждал ги бе на Сточна гара как натискат млади момичета до стената, уста в уста, сякаш ги ядат, виждал бе джиповете, които се носеха по Станли Стрийт, пълни с военна полиция и големи кучета на метални синджире, с раззинали уста, та чак розовите им венци се показваха.

— Не знаех, че ще има янки! — повтори той, крачейки напред-назад из стаята, по зелена жилетка, ушита от Нели, и панталони с цвят на метал.

— Забеляза ли какво каза нашата Рита за огърлицата? — попита учуден.

Но Нели, навела глава, поставяше жакета от сивия, костюм на мисис Лайънс под челюстите на стоманената затегалка и цялото й внимание бе насочено върху чудесния шевиот под пръстите й.

---

[1] Вдървяване на мускулите, настъпващо след смъртта. — Б.пр.

↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Когато влязоха в къщата на семейство Мандър, Марго не можеше да не почувствува, че е излишна. Нямахме поканени съседи, а Сирил Мандър бе довел няколко свои колеги по служба, за да се изфука. Тя предполагаше, че няма да се водят политически разговори или да се изказват мнения за хода на войната. Нито пък, че ще има пасти и няколко бутилки бира върху бюфета. Къщата гъмжеше от американски войници и наконтени млади момичета. Трите стаи на първия етаж бяха натъпкани до последен предел. Масата в антрето бе отрупана с войнишки шапки с цвят на горчица; приличаше на препълнена със сандвичи чиния. Марго бе поразена, както винаги, от ослепителната светлина, която излъчваха лампите в антрето, гостната и кухнята. Стоеше и примигваше, а младият мъж, който ги бе придружил дотук, ѝ помогна да си свали лекото палто. „Благодаря ви“, каза му тя и после го повтори високо вместо Рита, която мълчеше, когато му позволи да ѝ махне розовата жилетка от раменете. Валери носеше черна пола с лачен колан на кръста. От нея бликаше въодушевление и великодушие. Каза, че Рита нямало да дойде, ако не бил я довел Чък. Чък кимна лениво с глава и тя го хвана подръка, като се притисна до него.

На Марго ѝ направи впечатление доста странното му име. Несъмнено бялото на очите му бе малко по-мътно от обикновеното, а очните му ябълки бяха малко по-изпъкнали. Спомни си всички истории за английски момичета, които се женеха за американски войници и после раждаха черни деца. Човек никога не можеше да е сигурен, докато не е станало твърде късно. Джек казваше, че всички свестни американци били напуснали Англия още преди откриването на втория фронт, готови да нахлуят в Европа, и само сганта била останала — обслужващият войнишките столове персонал и автомобилните монтьори. Мисис Мандър нямаше търпение да ѝ разкаже всичко за Чък. Валери се запознала с него на една танцова забава преди седмица и оттогава насам излизали заедно почти всяка вечер. Били на

ресторант, на театър, ходили в някакъв хотел край Уиръл, много шикозен по думите на всички.

— На театър! — учуди се Мардж.

— Гледали някаква пиеса — каза мисис Мандър — с актьори!

— Той сигурно е червив с пари.

— Не виждам нищо лошо в това, а изглежда много запален по Валери, нали?

Тя се взря в Мардж, като се опитваше да разчете мислите ѝ, и внимателно следеше устата ѝ, сякаш бе глухоняма.

— Изглеждат близки — каза Марго, като наблюдаваше младия мъж до камината. Обраслата с черни косми китка с часовник от чисто злато върху нея висеше над бялото рамо на Валери.

— Така е, права си! — извика мисис Мандър весело и ѝ пъкна чаша уиски в ръката, след което я остави сама. Заклати се като гъска към вратата във вечерната си синя рокля с широка пола.

Сирил Мандър свиреше бавно на пианото, сякаш не бе сигурен в мелодията. Беше в най-хубавия си син костюм. Белите му маншети се подаваха повече, отколкото трябва, а сребърните копчета блестяха на светлината. Върху капака на пианото имаше керамична кана, пълна с лупина, и снимка на сина им Джордж в моряшка униформа. Всеки път, когато Сирил удряше акорд, цветята потрепваха и поръсваха цвета си върху клавишите. Валери ровеше в шкафа за плочи.

Мардж се чудеше дали семейство Мандър постъпват мъдро, като пълнят къщата си с чужденци и ги оставят да се държат, както им скимне. Наистина бяха във война и тя разбираше, че начинът на мислене е друг, но все пак още съществуваше думата отговорност. Мисис Мандър си заслужаваше да я направят горда баба на някое бабанка-негърче.

След като отпи от питието си и потрепери от силата му, Мардж излезе в антрето да потърси Рита. Палтата от парапета бяха смъкнати на пода. Видя жилетката на Рита цялата смачкана. Наведе се да я вдигне. Сирил Мандър се приближи зад нея и я хвана за бедрата. Тя се смути ужасно. Той ѝ каза, че тя трябва да се запознае с гостите — не бива да разваля удоволствието на другите. Сирил взе дрехите от ръцете ѝ и ги хвърли небрежно на стълбите. После изблъска Мардж, стиснала жилетката в ръка, към всекидневната. Джек мразеше Сирил. Казваше, че бил спекулант и свиня, което не беше много любезно от негова

страна. Марго по-скоро го харесваше, макар и не интимно. Той беше направил добри пари от старо желязо и обичаше да се фука, но бе за предпочитане пред потиснатия, меланхоличен Джек и мъченицата Нели.

— Какво мислиш за последното завоевание на нашата Валери? — прошепна в ухото ѝ Сирил и замачка рамото ѝ с голямата си ръка. Разтърси я като кукла.

Топлината от огъня бе нетърпима. Такова безразсъдно хабене на въглища посред лято!

— Харесва ми новата решетка на камината — каза тя, но той не я слушаше. Камината нямаше полица, където да си остави чашката, а само малък перваз от кремави плочи и огледало в претенциозна фестонирана рамка над него. Виждаше отражението на лицето си — влажно, сякаш току-що бе излязла от морето, очите ѝ гледаха втренчено. Зад нея се отразяваше танцуващата млада двойка, прилепнали буза до буза. Двойката се въртеше и плъзгаше извън огледалото.

— Това е моята приятелка от нашата улица — каза Сирил, като я бутна напред, без да пуска рамото ѝ.

— Приятно ми е — промърмори Марго на двамата младежи, които стояха на килима пред камината, и се ръкува с единия. Той ѝ се усмихна сърдечно, при което върху пълните му бузи се появиха красиви трапчинки, и отиде да ѝ напълни чашата отново. Мардж придържаше Сирил изправен и бе готова да го спаси, ако той политне напред. Близостта му и топлината от буйните пламъци, бучащи нагоре в комина, я караха да се поти. Пое пълната чаша от младия мъж и като направи усилие да се поизправи, изгълта набързо питието, преди Сирил да го е разлял. За последен път бе вкусила уиски преди четири години при едно затъмнение, когато един чиновник от службата за предпазване от въздушни нападения ѝ бе дал малко, за да се успокои. Спомни си за този случай с горчивина. Затъмнението я завари на път за в къщи, тя се подхлъзна на бордюра и на брадата ѝ изскочи цицина. След това Нели разправяше, че била пияна.

— Тази малка дама — говореше Сирил — е съпруга на войник във всяко отношение.

Обхванат от някаква внезапна меланхолия, той пусна Мардж и втренчи поглед в килима.

— Къде е разквартируван вашият съпруг, мадам?

Американецът я гледаше, почтително наклонил настрани глава. Напуши я смях и се задави от питието. Колко лъскава бе намазаната му с брилянтин коса, колко гладка — кожата под очите му! Гърдите ѝ се надигаха и спускаха от усилието, което полагаше да потисне смяха си.

— Ей там горе! — изхриптя гласът ѝ, а очите ѝ се завъртяха към тавана.

— Боже Господи! — промърмори Сирил, като поклати глава и се прозя.

Двойките напуснаха местата си и се отправиха към средата на стаята, където затанцуваха притиснати под звуците на грамофона. Застанал върху кожения диван на колене, сякаш се канеше да скочи неочаквано навън в тъмното, Сирил се мъчеше да отвори прозореца. Изтощен, той се отпусна и подпря челото си на възглавниците, с гръб към блъскащите се една в друга танцуващи двойки. Жълтите завеси леко се полюшваха от течението.

— О, боже! — отбеляза Марго. — Мистър Мандър явно добре се е насвяткал!

Младежът с трапчинките я покани на танц. От очите ѝ се стичаха сълзи, когато започнаха да играят фокстрот върху килима. Глупаво беше наистина да се танцува в такава малка стая — ту се блъскаха в бюфета, ту се препъваха в килима. Тя се задъха още преди да успеят да се завъртят.

— Добре ли сте, мадам? — попита я той, като взе следите по бузите ѝ за сълзи на страдание.

— Да, да — увери го тя и извърна глава от страх да не би пак да прихне в смях.

Нямаше смисъл да му обяснява какво изпитва към съпруга си, умрял по време на предишната война — та това бе толкова отдавна. Преди всичко тя едва-едва го познаваше тогава, та камо ли да си спомня за него сега, след толкова много години. Винаги ѝ се бе струвало, че той бе по-близък с Нели, отколкото с нея, като я гледаше как се грижеше за него преди смъртта му. Когато и да се качеше горе на пръсти, Нели ѝ казваше да си отива, почивал си бил, а на погребението именно Нели плака достатъчно и за двете. Изпита облекчение, когато плочата свърши и младият мъж пусна китката ѝ. Избърса очите си и го остави да напълни отново чашата ѝ с уиски от

бутилката на бюфета. Не се почувствува виновна; уискито не бе дошло в къщата им по честен път, тогава защо да не се възползува и тя? Преди много години Джек ѝ бе дал тампон, напоен с уиски, против зъбобол. Нели ѝ бе казала презрително: „Извади ги! За какво са ти? Направи си изкуствени!“. И тя си направи, въпреки че трябваше после шест години да ги изплаща. Рита ходеше най-редовно на зъболекар, но сега времената бяха други. Рита? Тя излезе в антрето да я потърси. Входната врата бе отворена към улицата. Мисис Евънс от номер девет се бе навела от прозореца на спалнята си, за да вижда по-добре какво става у съседите. Марго мярна зелена кадифена рокля и висок войник с ръце в джобовете, облегат на живия плет. Тя се поколеба дали да не викне, но в този момент мисис Мандър я извика от кухнята: „Мардж, Мардж, ела да ми помогнеш да приготвим храната“. Не можеше да откаже, защото не бе от предварително поканените гости.

— Нашата Рита е вън — каза тя — с един войник. Дали няма нещо лошо в това?

— Глупости! Та тя е на седемнайсет! — отговори мисис Мандър.

Натрупаната върху масата храна имаше съвсем предвоенен вид — цял бут шунка в ложе от кафяво желе, купа с истинско масло, бяло като мляко, а върху голяма чиния се издигаше висока пирамида от портокали.

— Чък настояваше да има повече храна — каза мисис Мандър.

— Аз никога не съм била център на вниманието, нали? — попита Марго.

— Какво не си била? — Мисис Мандър спря да реже хляба.

— Не можеш да кажеш, че са ме приемали сериозно.

— Мардж, пила си доста — забеляза мисис Мандър с облекчение.

— Никога не съм чувствувала — продължи Марго, като зачопли шунката с пръсти, — че са ми обръщала кой знае колко внимание. А аз си имам грижи.

— Разбира се.

— Ти имаш Сирил и Джордж, и Валери.

— Ами ти имаш Рита.

— С нея не е толкова лесно. Ние я имаме и я нямаме.

В този момент в кухнята влезе Чък и помоли за един портокал.

— Ще играем на една игра и ни трябва портокал — каза той, взе един от чинията и започна да бели кората му.

— Чудесно! — рече мисис Мандър. — А каква е играта?

— Окото на Наполеон — отговори Чък. — Валери я знае.

И той излезе, стиснал плода между остриите си като на вълк зъби.

След известно време антрето се оживи от гласове. Няколко момичета влязоха в кухнята, кикотейки се, и седнаха до Марго. Тя вдигна глава и се опита да се съсредоточи. От гостната се чуха писъци. Появи се млада жена в сив костюм, която извиваше дясната си ръка и се преструваше, че стене от ужас: „Ужасно е, наистина е ужа-а-сно!“.

Едно по едно момичетата бяха отвеждани в другата стая. Накрая дойдоха и за Марго.

— Махайте се! — запротестира тя, но те завързаха очите ѝ и я отведоха. Усещаше, че я държат мъжки ръце, когато я въртяха в кръг.

— Сега се намирате на борда на флагманския кораб. — Гласът беше непознат за Марго, някой я вдигна нагоре и я залюля като бебе.

— Ооо! — изписка тя. Пред очите ѝ заиграха светли петънца.

— Нощта е бурна, морето е развълнувано. Сега ще се срещнете с Наполеон, най-великия английски адмирал.

Нечия суха длан стискаше ръката ѝ. Тя седна върху нещо меко и еластично.

— Здравейте! Приятно ми е да се запозная с вас.

— Здравейте! — повтори Мардж и разтърси нечия ръка.

— А сега опипайте главата му — каза гласът и тя погали нещо хлъзгаво като атлаз, на баклавички, като калъф за чайник.

— Глупости! — изкрещя тя. — Но това е калъфът на чайника.

— Това е неговата здрава ръка, а това е болната.

Този път пръстите ѝ опипаха превързана китка, доста обемиста. Въздухът около нея бе изпълнен с шепот, указания и потиснат смях. Седнала безпомощно на канапето, в най-хубавата си копринена рокля, тя приличаше на куче, което души.

— Това е здравото око на Наполеон — обади се момичешки глас и ноктите на Мардж докоснаха кожа. Тя почувствува трепкащата очна ябълка под клепача.

— А това е болното око на Наполеон!

Изведнъж нещо сграбчи здраво пръста ѝ и го намушка в месо, във влажно и сочно месо. Тя се разпищя пронизително и цялата

потрепера от отвращение, докато дърпаха кърпата от очите ѝ. Видя Чък, който се хилеше насреща ѝ, а в дланта му лежеше неприлично намушкания на пръста ѝ портокал. Сирил се размърда до нея, събуден от суматохата. Дръпна я надолу към себе си и тя остана да лежи върху бялата му риза с разтуптяно сърце.

— Не Наполеон, а Нелсън! — възрази Мардж и затвори очи.

Когато се събуди, стаята бе в мрак, с изключение на светлината от огъня в камината. Във фотьойла до стената седеше двойка, а на пода дремеше младеж. Тя едва успя да се надигне, освобождавайки се от прегръдката на все още спящия Сирил, и си помисли за Рита. Мисис Мандър беше в кухнята сред остатъците от храна.

— Чувствуваш се по-добре, нали? — попита тя. — Отделих ти малко шунка.

И ѝ подаде чинията, в която имаше розова шунка и намазана с масло филия хляб.

— Трябва да намеря нашата Рита.

Усещаше кисел вкус в гърлото си и се чувствуваше така, сякаш бе работила цяла нощ.

— Вероятно е горе — каза мисис Мандър. — Играят на „сардини“.

— „Сардини“?! —

— Двама се крият и който ги намери, се крие заедно с тях. Нали разбираш, момчета и момичета, всички заедно! — Тя намигна с гримираното си око. — Никога ли не си я играла?

— Последната им игра не беше правилна — сопна се Марго. — Изобщо не се казва „Наполеон“.

Тя постави решително чинията с шунката на масата и излезе в антрето. Бедата с къщата на семейство Мандър беше, че претендираше да е по-различна от тяхната, на Нели и Марго. В нея нямаше нищо, по което Марго да се ориентира. Всичко старо бе вдигнато и сменено с нещо модерно и непознато. Под стълбището, където трябва да стои шкаф, имаше ниша, осветена с лампа. Бяха избили голям прозорец в антрето, до самия вход. „Да има повече светлина“, беше казала мисис Мандър. Светлината трябва да е навън, за какво иначе хората живеят вътре? Във всеки случай това с прозореца беше чиста глупост, като се има предвид, че бомбардировките можеха пак да започнат. А нищо

чудно да им пуснат и някоя „Фау“ и тогава щяха да съжаляват за тухлите.

На най-долното стъпало седеше двойка влюбени.

— Извинете — каза Марго, — искам да се кача горе.

Те се притиснаха до парапета, за да ѝ направят място да мине. Войната бе направила всички разпуснати и безсрамни. Не само янките бяха такива. Ами всички ония шеги, дето се носеха за момичетата от Земеделската армия^[1], които лягали в сеното с италианските военнопленници.

Целият горен етаж бе потънал в мрак. Опита се да запали лампата в предната спалня, но навсякъде бяха налягали двойки — по леглото, на пода — и тя бързо я изгаси, но все пак успя да мерне Валери, изтегната върху майчиното си легло, замаяна в прегръдките на Чък.

— Валери — попита тя високо, — къде е нашата Рита?

Валери отговори с приглушен и странен глас:

— Крие се някъде, лельо Мардж.

— Рита! — извика Марго вече съвсем разтревожена.

Другата стая беше празна. Не се чуваше никакво дишане. Тя запали лампата. Видя малко легло и голям гардероб. Стоеше и не знаеше какво да прави. Не бе в характера ѝ да прави сцени в чужди къщи. Виж, ако Нели беше тук, щеше да надникне под леглото и в гардероба, но това бе стаята на Валери, нейна собственост, пълна с принадлежностите ѝ и тайните бурканчета с крем за лице. Изненада се от оскъдната мебелировка — линолеум на пода, а върху него евтин, малък квадратен килим, купен от пазара Бъркънхед. Не бе очаквала да види това! Къде бе пищността, стилът, който Валери показваше в тоалетите си? Марго отвори гардероба и погледна в него. Между роклите и костюмите на ситно райе стоеше Рита, опулила се насреца ѝ, без да се допира до младия мъж с дълго, кльощаво лице.

След първия момент на изненада Рита каза:

— Това е Айра. Той е американец.

— Приятно ми е — измърмори Марго, а Рита излезе от гардероба.

Той я последва. Вървяха пред нея надолу по стълбището, нехайно, без да бързат. В кухнята тя видя ясно лицето му — безцветни очи и коса, безкръвни устни. Той и Рита си приличаха като брат и

сестра. Той изобщо не изглеждаше страшен, не бе едър, а слаб като ловджийска хрътка, с дълги провиснали ръце и с ходила като на слон. Рита бе съвсем спокойна, седеше на масата и отпиваше замислено билковото питие от глухарче с репей. Той не продумваше; бе се облегал на стената, сякаш му се спеше, и наблюдаваше момичето.

— Лельо, искаш ли да си отиваме? Омръзна ли ти?

— По-добре е да си отиваме, пък и не съм си взела ключа...

— И леля Нели ще ни чака — каза Рита, като завърши изречението вместо нея.

Тя благодари на мисис Мандър за чудесно прекараното време и без да погледне младежа, излезе в антрето. Мисис Мандър даде на Марго книжна салфетка, пълна с шунка, и глава лук от туршия за Нели, та да я успокои, въпреки че не го каза.

— Довиждане, Валери — извика Рита от стълбите. — Благодаря ти много, че ме покани.

На улицата бе топло, тъмно и вятърът бе утихнал. Чуха дрънченето на трамвая през две улици.

— Значи не е чак толкова късно! — учуди се Марго.

— Само да се видиш на какво приличаш! — каза Нели, щом зърна умореното ѝ лице с размазаното червило по ъглите на устата.

Костюмът на мисис Лайънс, обърнат с подплатата от сива тафта навън, проблясваше върху подпълнения торс на шивашкия манекен.

— Как прекара, мойто момиче? — Джек попита Рита.

— Благодаря, добре! — Тя отиде веднага да си легне, без дори да си измие лицето и зъбите.

— Какво стана? Кой бяха там?

— Играхме на разни игри — отговори ѝ Марго.

— Игри?

— Знаеш какви игри се играят, като си на гости — криеница, танци...

— Криеница?

— Горе в гардеробите. — Тя се размърда на стола си, съзнавайки, че бе казала само част, а не всичко. — Изморена съм, Нели. Ще ти разкажа утре сутринта.

— Ще ни разкажеш сега! — рече Нели строго. — Доста странно гости е било, изглежда. А какво пяхте?

— Никой от съседите не беше поканен — каза Марго.

— Кой свири на пианото?

— Изобщо не пяхме. Имаше само янки от лагера и приятелки на Валери.

— Мисис Евънс изпя ли „Благослови този дом“?

— Казах ти, че никой от съседите не беше поканен! — Марго едва сдържаше раздражението си да не проличи в гласа ѝ. — Мисис Мандър ти изпрати малко шунка. — И извади от чантата си увития в салфетка пакет.

— Много мило от нейна страна — каза Нели и разтвори пакета, — но ние с Джек вечеряхме по едно яйце и варени домати.

Нещо тревожеше Марго, нещо, което искаше да назове само ако би могла да намери думите. Тя желаше да го сподели с Нели и Джек, защото усещаше, че то щеше да я представи в благоприятна светлина, като човек с чувство за отговорност и здрав разум. Но как да го изрази? Тя започна:

— Чудя се дали е естествено Рита да е... — и не можа да продължи.

Нели попита остро:

— Да е каква?

Марго се замисли:

— ... такава мълчаливка.

Не бе това! Джек я погледна безизразно.

— Искам да... тя не дава да разбереш какво чувства, външно...

— Глупости! — прекъсна я Нели и си спомни оня следобед, когато Джек бе казал на Мардж да напусне мистър Ейвърд. И тримата си го спомниха, дори и Марго, чиито мисли бяха объркани. Джек и Рита бяха отишли с камионетката да посрещнат Мардж от работата ѝ в болницата на Белмонт Роуд. Тя се бави дълго и той, като всички мъже, принудени да чакат, бе доста ядосан, когато най-накрая се качиха в колата. Изтърси ѝ го без никаква деликатност, грубо ѝ заяви, че той и Нели са решили тя да даде пътя на мистър Ейвърд. Мардж възрази, не виждала защо трябва да постъпва така, а той ѝ каза, че жените на нейна възраст изкуфяват, и тя се разплака. А детето, опряло лакти на предните седалки, се кокореше в двете лица пред себе си — на Джек, бледо от вълнението, и на Мардж, със стичащите се сълзи по бузите. На светофара на Прайъри Роуд тя скочи от камионетката и хукна през глава надолу по улицата. Джек я последва с колата, като викаше от

прозореца: „Глупачко такава! Вразуми се, жено!“ Мардж изкрещя, побесняла от възмущение: „Обичам го! Няма да се откажа от него! Няма!“. Една стара жена, загърнатата с черен плетен шал, който стискаше с малката си бебешка ръка, сякаш го бе закопчала с брошка отпред на пазвата си, се спря и се обърна да гледа. Джек скоочи от камионетката на паважа, настигна Мардж и започна да се бори с нея, опитвайки се да я върне обратно в колата. Тя се изскубна от него и затича като момиче по страничната улица; косата ѝ бе изскочила изпод шапката, а петите ѝ се мятаха във въздуха. На Джек му се стори, че чу бебешки плач, като мина покрай старицата в черно, но когато се качи в камионетката, видя, че Рита плаче. После, на Бингли Роуд, Нели му се разсърди: „Не биваше да правиш така — скара му се тя, — не биваше пред детето!“. Взе малкото момиче и го залюля в прегръдката си. „Искам леля Марго!“ — нареждаше то и тичаше към вратата, но не можеше да достигне резето. На Нели не ѝ оставаше нищо друго, освен да седне с него в гостната, да обърне стола към прозореца и да отметне дантеленото перде, така че да може да наблюдава цялата улица. Зачакаха. Два пъти тя се опита да отнесе момичето горе в леглото, но то се будеше и избухваше отново в ридания. Останаха цяла нощ върху зеления плюшен стол. Отвреме-навреме Нели се унасяше, момиченцето се изхлузваше от скута ѝ и закриваше бузата си с ръка, за да я предпази от карфиците, набучени в корсажа на лелината рокля. После небето просветля като тогава, когато бяха обявили войната или когато Мама се помина. Кривокракият мъж се зададе по улицата с дългия си прът, за да угаси лампите.

— Просто ми е чудно. Нещо не съм спокойна — додаде Марго, като наблюдаваше как Нели, с полепнали по полата ѝ конци, чопли шунката в смачканата салфетка, а Джек тъпче листенца от чай „Кардоума“ в лулата си.

— Не ми е ясно как можеш да пушиш този боклук — каза Нели. Тя стана, стисна здраво шивашкия манекен в ръце, сякаш мяташе прът, и се затътри към антрето. Раздели с крак двете кафяви плюшени завеси под стълбите и го изтърколи в тъмното на сигурно място.

---

[1] Земеделска армия — женска организация, чиито членове са работили във фермите по време на Втората световна война. — Б.пр. ↑

ПЕТА ГЛАВА

„Ако ме видят — мислеше си Рита, — ще отричам! За нищо друго няма да си мисля, освен за къщата с черешовите дървета в градината и няма да слушам какво ми говорят.“ Тя погледна през прозореца на автобуса и едва устоя на изкушението да се скрие под седалката. Нейният спътник, накривил над едното си око кепе с цвят на горчица, вдигна дългите си крака и ги постави върху извития парапет на прозореца. Искаше ѝ се да не се дразни от неговата липса на съобразителност. Леля Нели казваше, че само простаците се държат на обществени места така, сякаш се намират в собствените си къщи. Рита забеляза, че е обут в хубави бели чорапи.

В трамвая, през целия път от Прайъри Роуд, тя не мислеше за предстоящата им среща. Ами ако на леля Нели ѝ стане лошо и ѝ позвънят в службата да се връща веднага в къщи? Би трябвало да си седи на мястото, додето стигнат тунела на река Мързи, но тя се намери права на платформата още когато трамваят мина олюлявайки се покрай Емпайър Тиътър, върху чиято стена бе залепена снимката на Джордж Формби. Скочи в движение и изтича до тротоара, притиснала чантата до гърдите си.

Постъпката ѝ я изненада. Не вдигна очи от земята, защото бе развалила целия този сън. Вървеше унесена срещу тълпите от забързани хора, през площада с прикленалите за скок каменни лъвове върху площадката на „Свети Георги“ и светещата реклама „Джони Уокър“, закачена високо над хотел „Сименс“. Когато беше малка, вуйчо Джек я бе хванал една вечер за ръка и ѝ бе казал: „Виж му шапката!“, и тя изведнъж видя как този светец Джони си сваля шапката и марширува, а огромната бутилка уиски постепенно се изпразва заедно с отслабването на светлината. „Аз ли съм — мислеше си тя — или някой друг?“ и бързо крачеше по улицата, облечена в мушама, защото дъждът не спираше да вали вече цяло лято.

— Ама тук е отвратително — каза Айра, като гледаше разровените улици и калдъръма, гладко изтрит от големите конски

каруци, които се носеха с грохот надолу по хълма до складовете с въглища зад гарата на Лайм Стрийт.

— Там, където ще отидем, е много хубаво — обясни Рита. — Е, не е като в Америка, но е хубаво!

Рита се почувствува по-добре веднага щом автобусът тръгна за доковете по пътя край захарните рафинерии на „Тейт и Лайл“ и складовете. През отворения прозорец нахлуваше миризма на влажно зърно, а отвъд бомбените разрушения се мерзелееха корабите в реката.

— Вуйчо Джек — продължи тя — каза, че робите са построили доковете. На кейовете имало колове с халки, на които окачвали веригите им.

— Така ли? Тук наистина е отвратително.

Може би не трябваше да споменава за робите, тъй като той бе американец и бе свикнал с цветнокожите войници. Тя не умееше да води разговор; досега бе свикнала да ѝ се говори, без да има нужда да отговаря, да наблюдава лицата на хората, без да си представи за момент дори, че и нея могат да я наблюдават. Да бъде сама с него ѝ се виждаше ужасно трудно. Беше се отпуснала тежко на седалката, смутена от мълчанието му; вратът вече я болеше от усилието, което полагаше да не се обърне и впери поглед в него. Щеше да го изяде с очи само ако има и други хора! Така би се любувала на бледите лунички в седловините между двете страни на носа му, на почти невидимите извивки на русите му вежди, които бе забелязала още предишния път.

Автобусът бе излязъл вече извън града. Пътят с доковете, който водеше към Бутъл и отвъд, остана зад тях. Шосето лъкатушеше навътре, далеч от брега и замаскираните казарми и складове — не бяха още излезли на полето, но тук-там ниви разделяха групите от къщи, в градините растяха зеленчуци, на едно въже, опънато между две разлистени липи, висеше пране. Минаха по малък, извит като гърбица мост и видяха водни лилии, които се носеха по водата.

— Ооо! — възкликна тя, когато автобусът набра скорост и се спусна стремглаво надолу. А после продължи: — Близо сме вече — стрелвайки го с поглед.

Видя, че очите му бяха затворени, сякаш спеше. Надяваше се, че помни мястото и няма да сбърка: имаше пшенична нива и железни орнаментирани порти, които пазеха голямото имение. Вътре бе

малката къща на пазача с черешата до стената. Това място ѝ бе показал вуйчо Джек преди много години, на път за един негов познат фермер, с когото щяха да колят прасета. Отново бяха дошли тук в началото на войната и бяха седнали да похапнат край нивата.

— Когато дойдат германците — бе казал той, — помнете ми думата, че това ще стане, ще направят тая къща на пух и прах!

— Как така? — попита Рита, зяпнала в почуда, че това може да се случи, погледна през прозореца на малката къща и видя мушкато в саксия и дебела препарирана кокошка със ситни петънца по гърдите и с разкрасени крачета.

— Да не ми е името Джек, ако не дойдат с танкове! — отговори мрачно вуйчо Джек. — Бронирани танкове, които ще прегазят железните порти и къщата!

Рита си представи всичко това: огъващите се под натиска на танковете тухли, сгромолясващото се стълбище, някаква стена с все още висяща на пирон картина, препарираната кокошка, изкормена, запратена под черешата.

Когато наближиха Инс Блъндъл и обиколния път, отстрани на който растяха розови и бледоморави цветя, тя си помисли, че вече са стигнали. Автобусът взе завоя близо до банкета, закачайки клоните на някакво дърво, което отърка листата си в прозорците му.

— Господи! — извика Айра, стреснат от съня си; очите му отразяваха зеленото на биещия по стъклото листак.

— Не бива да богохулстваш! — каза тя и в следващата минута ѝ се прииска да си прехапе езика.

— Стигнахме ли? — попита той, прозявайки се и протягайки дългите си ръце над главата.

Рита така се безпокоеше да не отминат мястото, че слязоха от автобуса километър и половина по-рано и трябваше да бързат по шосето, от двете страни на което имаше червени тухлени едноетажни къщи. Слънцето се бе показало, не печеше силно, но все пак грееше.

— Погледни градините! — каза тя.

И Айра погледна, но тя така и не разбра какво си мисли той за подравнените живи плетове, розовите храсти, пътеките до входовете, покрити с неправилни по форма плочки, осеяни с дребни алпийски цветя, бели, сини и жълти като лютиче.

„Не е ли прелестно — мислеше си тя, — не е ли прелестно!“ Спомни си за опушения заден двор на Бингли Роуд с единствената туфа вълчи боб, който покарваше всяка година до стената на бараката.

Пътят сечеше направо през гората. Принудени бяха да вървят един след друг, защото пътеката беше много тясна. Рита бе гледала по филмите жени, които вървят по безлюдни селски пътища, изпъстрени със слънчеви петна, за да се срещнат с любимите си или с непознати мъже, и всички те люлееха някак особено бедрата си, сякаш бяха голи отдолу. Самата тя вървеше сковано, чувствуваше се като закована кутия. Искаше ѝ се да е по тънка лятна рокля под мушамата си, но леля Нели щеше да мърмори, а и тя не знаеше, когато се обличаше, че наистина има намерение да се срещне с американеца. Беше объркана, дали от вътрешен страх или от съмнение, че той няма да дойде там, на автобусната спирка, както се бяха уговорили. О, как ѝ се искаше да е непоносимо горещо и слънцето да грее ослепително, да вървят хванати за ръка през зелената горска поляна и близостта им да ги кара да си говорят безспирно. Сега обаче те бяха чужди един на друг, думите чакаха да бъдат изречени.

Но много скоро всичко щеше да се промени, тя бе сигурна в това. Би желала той да вдъхне аромата на косата ѝ, да усети гънките на роклята ѝ, да хване ръката ѝ за миг, както бе направил в гардероба, за да я погледне изпитателно. Рита толкова силно желаше любовта да дойде при нея...

Железните порти си бяха на мястото, настрани от пътя, както и издяланите грифони върху каменните стълбове при входа, малката къща на пазача зад желязната ограда, прозорците, обвити с бръшлян, и черешата до стената.

Но когато изтича, за да погледне през железните порти в малката къща, не можа да види нищо. Къщата сякаш бе отстъпила по-навътре между дърветата.

— Имаше една препарирана кокошка — викна тя, — с жълта човка!

— Кокошките са хитри птици — каза той. — И ние си имаме една кокошка у дома, която си седи на стол до огнището и изобщо не се мърда оттам. Дори и ако я полееш с вода...

— Значи си имате домашни любимци в къщи?

— Не, имаме куче, коза и кобила, но нямаме животни любимци.

Страшно ѝ допадна начинът, по който той провлече „ня-ама-ме“, сякаш бе филмова звезда, съвсем различен от обикновените хора.

— А аз имах заек, казваше се Тимошенко. Държах си нощницата в него.

— Какво си държала?

— Той беше торба с уши, за нощницата ми. Леля Нели ми го уши. Когато се разболях от дребна шарка, тя го подари на един детски дом, та да не се зарази.

Той поклати глава — от съчувствие или от неразбиране. Стоеше прав, ровеше с крак чакъла и наблюдаваше колите, които минаваха покрай тях. След малко каза:

— А сега, след като пристигнахме, какво ще правим?

— Просто ще се разхождаме — отговори тя. — Не можем да влезем вътре, къщата е частна собственост.

Рита се опита да си спомни в каква посока е нивата, отвъд гората или нагоре по пътя. Не искаше повече да върви пред него, самотна. Изтича през пътя, изтърколи се надолу по канавката, изкатери се на отсрещната страна с прогизнали обувки и чорапи, опръскани с кал.

— Тук е отвратително! — повтори Айра, като я погледна през канавката.

Той остана на пътеката, не отиде при нея, когато краката ѝ потънаха в локвите вода и къпинените коренища. Изненада я огромното количество от разнообразни растения в гората, без да се смятат дърветата, изобилието от трънаци и шипки, които я нападаха от всички страни. Но това само ѝ вдъхна решителност и дори не я ядоса.

— Има пшенична нива — извика тя, опитвайки се да върви редом с него, докато той, пъхнал ръце в джобовете, нехайно крачеше по пътя. — Баща ми ме доведе тук на разходка, когато бях малка.

— Баща ти?!

Рита изтърва тези думи, които нямаха нищо общо с тях двамата. Влачеше краката си през калта и се чудеше какво ли щеше да каже леля Нели, ако само ѝ види чорапите. „Паднах от трамвая — щеше да ѝ каже Рита — и едно куче се нахвърли върху мене.“ Въпреки тревогата си тя започна да се смее. Глупаво бе да се опитва да се измъкне. Вече виждаше веждите на леля си, повдигнати като на китайка, и чуваше изненадания ѝ глас: „Падна от трамвая?“ Върху непроницаемото ѝ лице веждите, сиви като косата ѝ, с изключение на

обагрените в кафяво краища, бяха повдигнати в недоумение. „Бутнаха ме отзад, лельо Нели, а после ме заръфа едно куче.“ Всичко това ѝ напомни часовете по английски в училище, когато трябваше да се намери най-подходящата дума за нещо.

Тя се задъхваше, издавайки хрипливи звуци от своята страна на канавката, тъпчеше къпините под краката си, косата ѝ се бе изплъзнала от металните шноли.

— Ти полудя ли, какво ли? — попита той.

— Мисля си за леля Нели, какво ли ще си каже, ако ме види.

— Бомба си, нищо ти няма.

Това бяха негови думи, беше я забелязал най-после. Пътуването в автобуса, когато така жестоко си бе затворил очите, напълно равнодушен към нея, вече нямаше значение. Дърветата свършиха: пред погледа им се ширна огряната от слабите лъчи на слънцето триакрова пшеничена нива, неожъната поради лошото време, светлокафява, под едно небе, изпъстрено с разкъсани бели облаци.

Мардж бе помолила Нели да се отбие в магазина на Брек Роуд и да ѝ купи цигари. Трябваше да отиде на чай у едно момиче от службата ѝ, а докато се върнеше в къщи, магазинът щеше да е затворен. Нели смяташе, че е пълна глупост да се замъкнеш в нечия къща след уморителния работен ден, но не можеше да я спре. Понякога Мардж бе непреклонна. На Нели ѝ беше неприятно да държи вечерята ѝ топла във фурната. Мразеше да шие и да усеща тая миризма на готвено. Тя витаеше във въздуха, проникваше през плата дори, но нищо, веднъж поне можеше да ѝ го позволи! Нели не искаше да бъде строга, да налага ограничения, но си остана завинаги тази, която командуваше, макар и само по отношение на домакинството — подреждане, боядисване, разпределяне на семейния бюджет, а Мардж беше тази, която се подчиняваше. Тя би направила всичко, което поискат от нея, дори и да е най-глупавото. Намеренията ѝ бяха добри, но ѝ липсваше упоритост. Приличаше на буен пламък, който гасне без гориво. Как само се беше въодушевила, когато дежуреше към Пожарната команда въпреки бронхита си; всяка вечер слизаше до центъра на града, дебнеше от покрива на Кюнард Билдинг с пълна кофа с пясък и алуминиева каска на главата. Отначало беше страшно запалена, а

после взе да се измъква все по-рано и по-рано за в къщи, да се извинява и отлъчва самоволно.

Не можеше да издържи дълго. Когато една вечер се върна със синина на брадата си, с вонещ на уиски дъх, тя сама разбра, че с това свърши малкото ѝ приключение. Истината е, мислеше си Нели, като забиваше иглата отзад на кафявата си шапка, че не само на Мардж ѝ е трудно да запази интереса си към нещо. Самата тя беше започнала да отстъпва от бойната линия. Нели непрестанно се взираше към външния свят, ослушвайки се за сигналната тръба, и искаше час по-скоро да дойдат подкрепления. Бе доверила тревогите си на мистър Барнс, свещеника от църквата „Свети Емануил“, доста свестен човек, но естествено ограничен от пола си, за да разбере проблемите ѝ. Тя толкова много се тревожеше, че сутрин, щом се събудеше от звъна на будилника върху нощното шкафче, вместо да благодари на бога за това, че все още диша, си мислеше за мебелите на Мама. Дали няма да се изкривят от влагата през зимата, дали няма да се разсъхнат от слънцето през лятото? Дали не са се деформирали през нощта? Всякакви видове разлагане има — разсъхване, плесенясване, че и дървесни червеи. Мардж не би си дала труд да забърше с оцет политурата на бюфета или да пусне щорите през летните следобеди, за да не избелее килимът. Мразеше я. Веднъж, през една особено студена зима, тя бе зашила долната риза на малката Рита така, че да не я сваля. Нели би могла да довери на мистър Барнс и душевната си умора от безкрайните сметки с купони, за да свърже двата края, от опашките в магазините, но трудно би му признала робуването си на махагоновото и палисандровото дърво, след като мистър Барнс непрекъснато я съветваше от амвона да обърне внимание и на полските цветя. Ако тези цветя бяха нейна собственост, би прекарала целия си живот в грижи за запазване на прелестта им. Тя вървеше по пътя умислена, усмихна се бегло на една-две съседки, които ѝ кимнаха в отговор, притискаше здраво пазарската чанта към черното си вталено палто. Сърцето я заболя при мисълта, че мебелите на Мама могат да попаднат в салон за разпродажба, или още по-лошо — във вехтошарския магазин на Брек Роуд. Дано здравето ѝ не се влоши! Често се събуждаше нощем. Мардж спеше до нея в леглото, а тя си припомняше съвсем ясно епизоди от миналото, несвързани един с друг; екскурзия като дете до родното място на Емили Бронте; татко в сукнения си костюм; Мама седи върху рядката

трева на голия хълм на фона на небето и примигва на слънцето, повехналото ѝ лице е с цвят на сепия. Или пък тя самата седи на чина в училище и наблюдава с отворена уста как някаква муха, попаднала в лъч от светлина, удря крилете си по стъклото на прозореца. Лежеше, прекарваше език по сухите си устни и се взираше в мрака на малката стая.

Извървя цялата Прайъри Роуд и при кино „Кабидж Хол“ зави по Брек Роуд, без да се замисли за действията си, без да забележи нищо, ни дърво, ни магазин, ни превозно средство. Разбира се, всичко се бе променило: кратерите от бомбите бяха заравнени и развалините разчистени, но тя бе все пак смутена, задето бе дошла чак дотук, без да обърне внимание на нищо по пътя. Вътре, в магазина на ъгъла, попита за цигарите на Мардж.

— Добър ден! Чудесен ден, нали?

Продавачката отговори, че денят наистина е чудесен, но че има цигари само за постоянните си клиенти. Носеше розов тюрбан с някакъв восъчен грозд, забоден отляво, и обеци-висулки с пурпурни гроздове. Нели ококори очи в почуда. Опря пръсти върху тезгяха и обясни, че Мардж е постоянна клиентка и винаги си купува цигарите тук, но ще закъсне тази вечер и тя, Нели, бе дошла да ги купи.

— Съжалявам, мила, но те познавам толкова, колкото Лаурел и Харди.

— Но тя идва всяка вечер! Тя е слаба и носи зелено палто и...

Но Нели всъщност не можеше да каже как изглежда Мардж; колкото и да се мъчеше, не можеше да опише чертите на лицето ѝ. След всичките тези години, прекарани заедно! Очите ѝ зашариха по стъклените буркани, наполовина пълни с бонбони в чудни цветове, наредени върху полици, издигащи се чак до тавана; между рекламите за тютюн, шоколад забеляза фигурката на моряк със ситни капчици морска вода по бузите и тази на конте, наметнато с пелерина, което ѝ се усмихваше снизходително, с очи като на Рудолф Валентино. Тя стоеше в кръга от светлина, заслепена от белите точки в зениците му, а пращните слънчеви лъчи проникваха през високо поставения прозорец на магазина.

— Тя винаги си купува по десет „Абдулах“. Всяка вечер!

— Съжалявам, мила! Вече ти казах.

Нели не чуваше нищо друго, освен ударите на собственото си сърце. Вкопчи се в тезгяха за опора, неспособна да се мръдне. Върху него имаше буркан с ликьорени бонбони във формата на змии. Испита силно желание да вдигне буркана и да го разбие в лицето на жената — точно там, където краищата на пепелявата ѝ коса пламтяха на слънцето, а малките гроздови зърна потрепваха.

— Съжалявам, мила. Но нали виждаш в какво положение съм?

Нели я виждаше по-скоро нарисувана като Кармен Миранда върху някаква театрална завеса, която се издуваше напред и се полюшваше, сякаш в магазина бушува вятър. Премаля ѝ от гняв. Излезе навън и тръгна към къщи. За трети път този месец ѝ ставаше лошо от необузdana ярост, при това за нещо съвсем незначително.

Те седяха край пшеничната нива. На разстояние един от друг. Той още не бе хванал ръката ѝ, нито пък се бе опитал да я целуне. Беше клекнал върху влажната от дъжда земя до тясната канавка, която минаваше край нивата. Беше го попитала за някои книги, но той бе отговорил, че не чете много, а когато спомена за поезия, той я изгледа с любопитство, без да каже нищо.

— Леля ми Марго чете много.

— Така ли?

— Чете всякакви книги. Веднъж намерих една книга. Криеше я в чекмеджето си.

— Сериозно?

— Отвратителна книга! Нали загаряваш, мръсна!

— Как така мръсна — попита той и очите му се оживиха.

— Е, нали се досещаш, за мъже и жени.

Искаше ѝ се да не бе започвала този разговор.

— Ами ти как разбра, че е такава книга?

— Не бъди глупав! Трябва само да прочетеш първата страница. Сигурно си виждал подобни книги, нали си войник!

— Такива книги не ме интересуват — отговори той. — Виждал съм снимки в списания, но не съм чел нито една такава книга.

Рита почувствува, че той я упреква, осъждайки заедно с нея и леля Марго.

— Аз прочетох само малко от нея — защити се тя. — Не знам леля откъде я има.

— Тя не ми заприлича на жена, която чете такива книги.

— О, леля ми Марго е потайна. По-рано е била женена за някакъв войник, но той се отровил от газ във Франция и умрял.

Айра пъкна ръка между коленете си и зарея поглед в равното поле, проследявайки лентата на шосето, която се виеше като река в далечината.

— Един я ухажваше, когато бях малка, но тя го заряза.

— Наистина ли?

— Не го обичаше достатъчно и не се бори за него.

На Рита ѝ се струваше, че той се чувства неловко с нея. Всеки път, когато го погледнеше, изпитваше болка, че не може да прекара пръсти през косата му или да докосне бузата му. Как ѝ се искаше той да захвърли пръчката, с която ровеше в жълтата земя, и да ѝ обърне внимание.

— Хайде да тръгваме. Морето е хей там.

— Както кажеш.

Той вървеше предпазливо, като се стараеше да не изцапа грижливо лъснатите си обувки, и стъпваше внимателно по блатнестата пътека покрай черната разорана нива. Когато стигнаха до един междуселски път, тя хвана краищата на бодливия тел и ги разтвори, за да може той да мине, без да си закачи униформата. Самата тя би желала да мине през телената ограда от другата страна на пътя и да тръгне направо през тревата към хоризонта и към тъмната редица от къщи покрай морския бряг.

— Господи! — въздъхна Айра с облекчение, че най-после бе стъпил отново на здрава почва. Рита тропна с крак:

— Можеш да използват други думи, когато си ядосан! Не бива да богохулствуваш!

— Е, стига де, Рита!

Но тя тръгна възмутена надолу по тесния междуселски път към завоя, където имаше полуразрушен червен хамбар, чийто тенекиен покрив се беше схлупил сред няколко бряста. Той я настигна, прегърна я през раменете, но без никаква любов, щипна я и я разтърси. Тя притихна в очакване.

— Какво има?

— Нищо.

— Предполагам, че леля ти Мардж няма да изпита никакви угризения на съвестта, ако каже „Господи!“. Прекалено си чувствителна, щом се горещиш за някаква си дума.

— Престани!

Тя се освободи от прегръдката му. Засегната бе, че той всъщност похвали леля ѝ, предпочитайки я пред нея. Но в следващата минута чу тропот на крака и песен иззад хамбара. Клекна с наведена глава до копривата и ошмулените къпинови храсти и се престори, че връзва връзката на обувката си. Сякаш я бяха хванали, че се побратимява с неприятеля, така както беше сама, на някакъв междуселски път, с един американец. Той се облегна на гъстия жив плет, захапал стрък трева, и се зазяпа във взвода войници, които се появиха откъм завоя, марширувайки с разтворени ходила като Чарли Чаплин, в черни ботуши с тъпи бомбета.

*„Очите са ми замъглени,
не виждам нищо,
къде са моите очила,
забравих да ги донеса.“*

Провлачен и тъжен вопъл бе песента им, протест, че трябва да вървят в такъв топъл следобед.

*„... къде са моите очила,
забравих да ги донеса.“*

Айра изсвири оглушително с уста, когато те минаха покрай него, без да му обърнат внимание.

— Недей! — изсъска тя, свита в мократа трева, като въртеше в ръце връзките на обувките си.

Устремили поглед напред, изопнали рамене, войниците размахваха ръце и маршируваха със ситна крачка по междуселския

път. Враните литнаха от брястовете и се спуснаха върху ръждясалия покрив на празния хамбар.

— Недей! — викна тя отново, като се изправи и задърпа ръката му, а той, свил пръсти в устата си, свиреше, изправен по средата на пътя. Рита издърпа ръката от устата му, цялото ѝ лице бе почервеняло от яд.

— Защо се правиш на палячо!

— Какво ти става? — попита той и пъхна ръце в джобовете си, като я изгледа намръщено.

Сега, когато войниците бяха отминали, тя съжали, че бе избухнала.

— Те не ви обичат, нали знаеш!

— Кой не ни обича? — попита той, пронизвайки я със своите студени, по-скоро сиви, отколкото сини очи, които отразяваха пътя.

— Нашите „томита“^[1]. Те не обичат янките. Заради парите, които получавате.

— Нямаме неприятности с „томитата“. Нали сме съюзници?

— Е, да — потвърди тя неубедително. — Но имаше сбивания в Ливърпул, при Сточна гара. Това за никого не е тайна.

— Така ли? — промърмори той, като се отвърна от нея и започна да рита живия плет.

Рита не знаеше как да поправи станалото. Също като леля си Нели тя никога не можеше да се извини. Закърши ръце и впери безпомощно очи във враждебния му гръб.

— О, не исках да кажа това! — промърмори.

За нейно облекчение той се отдръпна от живия плет и сви рамене. Но изразът на лицето му бе студен. Тя го погледна крадешком, опитвайки се да разгадае погледа му, но той бе безизразен, не разкриваше нищо.

— Извинявай, Айра!

Очите ѝ се насълзиха. Той ѝ се усмихна снизходително и тя веднага си възвърна настроението, успокои се. Пътят водеше към морския бряг. Минаха по една покрита със сгурия пътека над железопътната линия и пресякоха някаква нива.

— Ако искаме, можем да се върнем с влака — каза тя.

— Гладен съм — оплака се Айра, но тя не го чу. Земята бе равна, небето бе отрупано с бели облаци.

Рита тичаше пред Айра между живите плетове, извити навътре от постоянно духащия откъм морето вятър. Стигнаха до тясната запустяла ивица земя до самия бряг и пред погледа им изведнъж изникна цяла редица изоставени къщи, засипани с пясък. Той гледаше с любопитство пустия път и буренясалите градини пред къщите.

— Сигурно от бомбардировките?

Тя не знаеше.

— Къщите са близо до доковете и може би хората са се уплашили и са ги напуснали. Но не ми изглежда да са бомбардирани.

— Сигурно са бомбардирани — отвърна той, навярно съдейки по останалите без стъкла прозорци и разпилените по пътя останки.

— Ама хората са наистина големи глупаци! Аз самата бих предпочела да живея тук, отколкото в Анфийлд.

И тя изтича до най-близката къща, влезе през отворената врата в дълъг коридор, водещ към стая с изглед към морето, в задната част на къщата.

— Ела! — подкани го тя. — Ех, че е хубаво тук!

Той я последва без ентузиазъм, от погледа му не убягнаха кучешките и човешките изпражнения по пода и изпоцапаните парчета от вестник. От прозореца се виждаше малка градинка с храсти касис и порутена стена, стърчаща в пясъка.

Нели ѝ бе направила два сандвича за обяд, а бе увила и няколко бисквити. Рита ги извади от чантата си и ги показа на Айра. Той протегна нетърпеливо ръце към тях, но тя ги прибра отново в чантата си, като щракна решително закопчалката.

— По-късно! Аз никога не обядвам преди един часа!

Такава си беше, придържаше се към установения ред.

В градината намериха ягоди, скрити под сиво-зелените листа, натезали от пясъка. Тях поне тя не притежаваше. Наблюдаваше Айра как се разхожда из занемарената градина, как сяда на повехналата морава. Искаше ѝ се да дойде при нея. Той се облегна на порутената стена и се загледа към брега, в оплетените кълба бодлив тел, които се въргаляха разкъсани и ръждясали по пясъка. Бетонните кнекти бяха набити в редици, за да отблъскват приземяващите се вражески самолети.

— Не си много разговорлив — отбеляза тя, засегната от безразличието му.

— Така е, не съм от най-разговорливите. Във всеки случай страшно съм гладен, за да говоря.

Тя отвори чантата си, извади сандвичите и му ги даде. Той се излегна по гръб върху стената, запрати книжната обвивка към брега и хвана хляба в двете си ръце. Кепето му се изхлузи и падна встрани, на тревата. Тя видя ухото му, прилепнало към главата, и ивица обръсната глава, там, където започваше светлорусата му коса.

— Леля ти Марго ли направи сандвичите? — попита той, дъвчейки.

— Ами! — отговори тя с насмешка. — Тя не си губи времето с такива работи.

Почувствува се неудобно: беше подло спрямо леля Марго, но едва ли би се съгласила, че всъщност изпитва ревност към нея.

— Леля Марго хич я няма в домакинството и тям подобни. Нели върши всичко това.

— Каза ли на лелите си, че имаш среща с мен?

— Не исках да им кажа.

— Не те ли пускат да ходиш на срещи?

— С тях не говоря много-много за такива неща.

Той не отговори нищо, сплете ръце зад главата си и притвори очи.

След известно време тя отвори чантата си, извади перлената огърлица на майка си и я остави на тревата. Огледа се за нещо остро, с което да копае. Намери назъбена половинка от керемидата, паднала от покрива, коленичи и започна да дълбае в пясъка. Когато свърши, постави огърлицата в плитката дупка и я зари с пясък. Накрая запрати керемидата в съседната градина и заравни земята с обувките си. Откъсна клонче от разцъфнал касис, израснал край стената, и го посади на мястото, където бе скрила огърлицата. Като триеше ръка в мушамата си, тя отиде до него и се надвеси над лицето му. Миглите му потрепераха.

— Преструваш се, значи — каза тя. — Изобщо не спиш.

Над горната му устна бяха избили капчици пот, а зъбите му матово проблясваха там, където устните се бяха разтворили. Тя го разтърси леко и усети как тялото му се стяга под пръстите ѝ, за да се задържи до стената.

— Какво зарови в земята?

— Тайна! Това си е моя работа!

Тогава той се изправи и я разтърси доста грубо за раменете, като приближи продълговатото си лице към нея. Неочаквано я целуна. Толкова внезапно и силно, че чак я заболяха венците. Отдръпна се от устните му и зарови лице в куртката му, за да скрие широката си, радостна усмивка. Най-послед се случи! Той я обърна към себе си и като я улови за бедрата, се притисна към нея. Толкова силно я бе хванал, че всички кости я заболяха, особено там, където краката ѝ опираха о порутената стена. Но това нямаше никакво значение! Чувството за собственост пламна в нея като буен, всепоглъщащ огън. Най-послед някой ѝ принадлежеше! След войната той ще я заведе в Щатите, ще имат дълга черна кола и роял с ваза цветя върху капака. Ще имат също къща с веранда и дървени стълби; тя ще тича надолу по тях в бухнала рокля и по сандали. Леля Нели ще разказва на мисис Мандър колко заможно живеят, колко много я обича Айра и как непрекъснато го повишават в службата.

— Какво каза? — попита той със зачервено лице.

— Какво работиш, когато не си войник?

Той бе стиснал косата ѝ в два кичура от двете страни на главата, превивайки врата ѝ. Устата ѝ се отвори като на риба.

— Боли ме!

Той я пусна веднага и направи крачка назад, а тя го последва сляпо, гушейки се в него, доволна, че стига до гърдите му, прегърнала го непохватно, а главата ѝ бе пълна с мечти.

— Какво работиш, когато не си войник?

— Нямам работа. Поне нищо постоянно.

Той вдигна ръка към гърдите ѝ, сякаш да я отблъсне от себе си, но пръстите му започнаха да опипват плата на роклята.

— Остави ме! — извика тя шокирана и го отблъсна с главата така, че той политна и едва не падна. — Не бива да правиш такива неща. Не е прилично!

Тя вече го желаше друг, повече по вкуса ѝ — да бъде по-разговорлив, да я разпитва за това-онова, да ѝ говори за бъдещето, да я целува нежно по устните, без да бъде груб.

Той седна на стената, победен, и се почеса по главата. Рита изпитваше презрение към него, защото не знаеше как да се държи с момиче. Но въпреки това го обичаше. Приближи се тромаво до него,

прегърна го, избутвайки главата му към тесния отвор на роклята си, и започна да го гали зад ухото, сякаш бе някаква котка.

— Целувките ми харесват — започна тя с тон на стара мома, — но не искам да правим нищо неприлично.

— Не мога да те разбера — отговори той. — Не виждам какво неприлично нещо съм направил.

Приливът вече идваше, морето превземаше сушата, вълните заливаха постепенно редицата от бетонни кнехтове.

Рита потупа Айра по гърба успокоително, сякаш той бе паднало на земята дете.

— Е, не беше чак толкова ужасно — промърмори тя безпомощно.

Той обви леко талията ѝ с ръка, но не се опита да я целуне. Тръгнаха към най-близката гара, за да хванат влак до града. Близко до касата за билети имаше кръчма и той поиска да купи нещо за пиене, но тя каза, че леля Нели не би одобрила това. Беше се обесила на ръката му и бърбореше през цялото време, изпълнена с увереност, а когато седна на тапицираната седалка в купето, изпъна напред краката си с окъсаните чорапи и калните обувки, така че всички да ги видят. После хвана с две ръце дланта на Айра, като че пазеше някакво малко животинче да не избяга.

---

[1] „Томи“ — нарицателно за английски войник. — Б.пр. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

Джек дойде да ги изведе на разходка с колата.

— През някои от тези дни ти се пише нещо — предупреди го мрачно Нели и излезе от стаята, за да си вземе палтото.

— Не искаш ли да се поразходиш? — попита я той, когато се върна, но тя само сви тънките си устни и не каза нищо.

— Имам право на известно количество бензин — додаде той меко.

— Много добре знаеш, Джек, че не е хубаво да купуваш на черно.

— Боже Господи, жено! — избухна той. — Всеки, който те чуе, би си помислил, че съм гаулайтерът на Анфийлд и ограбвам бедняците.

Беше засегнат и ядосан.

— Не й обръщай внимание! — каза Марго и нареди на Рита да се приготви.

Нели седна на предната седалка до него и той зави коленете ѝ с одеяло. Валеше, улиците бяха мрачни и той не знаеше къде да ги заведе.

— Имате ли някакво по-специално желание — попита той Нели, като се отправи надолу по Брек Роуд към гробището, а после зави по Прескът Авено. Би могъл да им предложи по чаша чай в странноприемницата „Уинифред Котидж“ по пътя за Шай Ланкс, но това бе доста далеч и той не искаше да предизвиква нова сцена по повод дажбата си бензин.

— Защо не отидем до Катедралата — каза Рита, потупвайки го по рамото.

Беше си сложила някакъв парфюм, сладникав и силен.

— Ей, богу, някой ми мирише на хубаво. Не ти ли мирише на хубаво Рита, а, лельо Нели?

Но Нели само кимна с вид на мъченица, а Мардж забеляза мрачно от задната седалка:

— Няма да измъкнеш и дума от нея. Цяла седмица се държи като Сара Бернар.

Джек си помисли, че Нели може би е преуморена и се нуждае от почивка. Когато си слагаше шапката, той бе забелязал бледото ѝ лице и малката синя вена, изпъкнала на слепоочието. Но къде биха могли да отидат на почивка Нели, Рита и Марго? Това бе проблемът! Повечето от морските летовища бяха реквизирани, а и се съмняваше, че Мардж би могла да се измъкне от фабриката.

— Нели, как се казваше онова място в Шропшър, дето бяхме на почивка преди войната?

Рита се намеси:

— Не искам да закъсняваме, вуйчо Джек. Ще излизам по-късно.

— Кое място? — попита Нели.

— Имаше поляна за кегли, а когато ѝ слагаха мрежа, ставаше за тенискорт. Спомняте ли си?

— „Хърбърт Армс Хотел“ — отговори Мардж. — Къде ще ходиш, Рита?

— Проста ще изляза.

— Точно така, Мардж, „Хърбърт Армс“ се казваше. Спомням си как всички се нареждахме около голямата кръгла маса на обед. Имаше и двор с конюшня.

Джек караше колата из познатите улици като насън, тъй като в главата му се въртеше картина на сива църква и стара кола, паркирана близо до някакъв мост. Спомняше си също, че с чая им сервираха в малки купички сладко от най-различни плодове — ягоди, сливи и желе от касис.

— Не беше конюшня, а обор — прекъсна мислите му Мардж — с крави и с огромна купчина тор навън пред задната врата.

— Ти няма да се сетиш за това! — намеси се Нели.

— Е, хайде! Беше си чисто бунище, казано научно, и не миришеше. Използуваха го за нивите.

Движеха се нагоре по Принсис Роуд към Градския парк и скоро настигнаха един празен трамвай. Високите дървета в средата на булеварда бяха натезжали от дъжда. Люлееха клоните си на вятъра и се отцеждаха, при което колата заприлича на зелена кутия, изпълнена със сенки.

Мардж се смееше на задната седалка. Джек я погледна в огледалото и я видя, че си бърше очите с носна кърпичка.

— Какво ти стана, Мардж?

— Сетих се за онзи симпатяга с късите панталони от хотел „Уиръл“.

— Кой?

— Оня, с колелото!

— Не беше колело, а тандем — уточни Нели, угълчетата на устните ѝ се извиха нагоре и тя се изкиска внезапно.

— Дявол да го вземе! — възкликна Джек доволно. — Бях го забравил. Имаше червена коса...

— А майка му мажеше краката му с гъша мас, преди да се качи на колелото...

Сега вече всички се смееха, спомняйки си за Мардж, която караше с него тандема, обута в къси бели чорапи и обувки за тенис. Странно, помисли си Джек, как Мардж винаги привлича мъжете, дори и глупаците. Винаги ги бе привличала, даже и след като премина разцветът на младостта ѝ. Той ѝ хвърли бърз поглед в огледалото и я видя там, на задната седалка, просълзена от смях, с червени от ружа бузи и равно като дъска тяло.

После колата се спусна надолу по хълма към реката. Минаха покрай старите черни къщи, строени от корабопритежателите — четириетажни, с колони на входните врати и гранитни стълби, сега обитавани от каква ли не паплач. Прогизнало пране висеше върху балконите с парапети от ковано желязо, детска количка с три колела лежеше в канавката, банда босоноги малчугани тичаха нанякъде. Част от железните парапети бяха конфискувани за претопяване (пожертвование за войната!) и на техните места бе опъната телена мрежа, та хората да не си счупят главите по време на затъмненията. Скоро стигнаха до новата Катедра, която се издигаше сред хлътнолото гробище като презокеански кораб, свързан със сухия док чрез исполински кранове, боядисани в бледорозово и ръждивокафяво. Рита отказа да я отведат с колата до главния вход. Джек паркира на Хоуп Стрийт и тримата проследиха с поглед Рита, която влезе в гробището, промушвайки се през една дупка в разбитата тухлена ограда.

— Защо да не мине откъдето трябва? — попита Марго.

— И аз ще отида да се поразходя там — каза Джек и погледна косо към Нели. — Искаш ли да глътнеш малко чист въздух?

— Ръми. Пък и нека оставим детето за малко насаме със себе си. Съвсем естествено е. Рита не иска да вървиш по петите ѝ.

— Ходи ли ти се на почивка? — попита той след известно време. Отвори прозореца, за да излезе пушекът от цигарата на Мардж.

Нели го погледна изненадана.

— Напоследък ми изглеждаш отслабнала — добави той.

— Как да отида на почивка, когато трябва да се грижа за Рита?

— Ами Мардж?

Тя го попари с погледа си:

— Не бих оставила и котката на Мардж!

— По дяволите! Аз мога да се грижа за нея далеч по-добре от тебе! — избухна Мардж.

Настъпи затишие пред буря. Джек погледна през прозореца и видя малката фигура на Рита да следва извивките на криволичещата покрай оградата пътека, която се спускаше все по-надолу към центъра на гробището. Рита се спря, за да откъсне лист от един храст. Малък баражен балон се носеше по линията на хоризонта, много смешен, сякаш нарисован със син молив от някое хлапе.

— Ще ти дойде добре — промърмори Джек по-скоро на себе си. Мардж продължи да напада Нели, та чак се запъваше от ярост. Имаше хубав глас — гърлен, за разлика от този на Нели — напрегнат и писклив. Каквото и да кажеше Нели, то излизаше от устата ѝ като упрек, защото гласът ѝ бе лишен от тембър.

Мардж:

— Рита каза, че ще излиза тази вечер. Изобщо не я попита къде ще ходи!

— Не я питах, защото знам.

— Е, и къде ще ходи?

— Ще ходи на кино със Сиси Бейнс — отвърна Нели неохотно.

— Добре, така ти е казала, ама можеш ли да бъдеш сигурна!

Нели се извърна на седалката, за да погледне Мардж:

— Затваряй си устата! Знаеш ли какво, госпожице, май че ревнуваш, а, ужасно ревнуваш!

Джек се опита да не се намесва. Не беше толкова трудно, защото всичко това го бе слушал и преди, разбира се, не същите думи, но

ожесточението, което прозираше в тях, бе същото. Не можеха да вържат младата Рита. Щом е казала, че ще излиза със Сиси Бейнс, сигурно е така. Мардж искаше да знае дали Сиси Бейнс е същото онова момиче, с което Рита бе излязла в началото на седмицата и се бе върнала в къщи с мръсни чорапи и кални обувки. Джек се чудеше дали в този момент родителите на Сиси имаха разногласия по отношение на Рита.

— Даже не знаем коя е тази Сиси Бейнс! — викаше Марго. — Никога не сме я виждали. Не знаем къде живее, нито пък дали има възпитание и т.н.

Той гледаше как Рита подскача надолу по пътеката.

Беше облечена в мушамата си и бе завързала шалче на капки около главата си. Отвъд реката в далечината се синееха Чешърските възвишения. Гласовете около него не спираха. Мардж атакуваше, а Нели се защищаваше. Рано или късно Мардж щеше да прекали. Нели щеше да се обиди и през целия път до в къщи щяха да мълчат. Щяха да мълчат и после, когато седнат за вечерята — чай, студено месо, което той бе донесъл, и по половин домат на всеки. Мисълта за малките купички със сладко върху бялата покривка преди много години не му даваше покой.

— Спомняте ли си сладкото от сливи и желето от киселица? — имаше неблагоприятното да попита той. Лицето му грееше, а зениците му се бяха разширили от копнеж под протърканата филцова шапка.

— Ако ти кажа — обърна се към него разгневена Марго, — че твоята Рита краде, предполагам, че този факт няма да ти направи никакво впечатление!

— Чакай! — извика той изтрезнял. — Какво искаш да кажеш, Мардж? — После се обърна към Нели за обяснение.

— Не я слушай! Докачена е.

— Не, не, чакай! — настояваше той. — Какво искаше да каже Мардж с това?

— Била си загубила онази огърлица и някаква книга, която държала в чекмеджето си.

— Каква огърлица?

— Същата, която носих на гостито у Валери Мандър онази вечер. Изчезнала е! — тросна се Марго драматично.

— Като те знам в какво състояние беше оная вечер, още се чудя как изобщо се прибра с дрехи на гърба си, а какво остава за някаква огърлица! — срязва я Нели.

— Яд те е, че излизам, нали? Искаш да ме заключиш в къщи, и също като тебе да натискам педала на шевната машина от сутрин до вечер, а устата ми да е натъпкана с карфици! Искаш да ме спреш...

— Да те спра! — изсмя се саркастично Нели. — Кой петнеше честта на семейството всеки божи ден и кой ме остави да гледам Мама и вуйчо Уилф!

— Ти не ми позволи да го видя за последен път! — изстена Марго и в очите ѝ заблестяха сълзи при спомена за Джордж Бикъртън, който издъхна горе в спалнята.

Джек се опитваше да проумее какво общо имаше с всичко това Рита. Те се дразнеха една друга със спомени и го объркваша с препирнята си.

— Ти ме спря от часовете по гимнастика — викаше Марго.

— Глупости...

— Ти се обади в Пожарната и каза, че здравето ми е разклатено и не мога да дежурия повече.

Те се плюеха една друга, приличаха на някакви наежени котки, които забиват нокти в кожената тапицерия на колата.

Долу, в гробището, Рита криволичеше между лавровите дървета, прашните рододендрони и нежните върхове на офиката.

— Боже мой! — започна Нели и той се обърна към нея. Видя как очите ѝ се отвориха широко, сякаш забеляза нещо отвън на пътя, което я изненада. Над тесния бял шал, усукан около врата ѝ, устните ѝ бяха станали бледоморави.

— Хей, Нели! — извика уплашен, когато тя започна да се свлича в седалката, а клепачите ѝ потрепнаха. Не знаеше какво да прави. Марго каза, че това не е нищо друго, освен изблик на гняв.

— Затваряй си устата! — викна ѝ Джек, изплашен до смърт, защото знаеше, че е сърдечна криза.

Излезе от колата и издърпа Нели да легне върху двете предни седалки, свали палтото си и го сгъна на възглавница под главата ѝ. Гърлото му се сви при вида на набитите ѝ глезени и на практичните, подобни на ботуши обувки, които бе носил като момче. Извика на Рита да дойде бързо, но вятърът отнесе гласа му и тя не се обърна. Потърси

с очи някаква къща откъдето да поиска помощ. Но видя само редица от полуразрушени сгради в далечния край на пътя, а той не искаше да остави Нели насаме с Мардж, която вече бе започнала да рони сълзи.

— От сърцето е — мърмореше той, коленичейки на стъпалото на камионетката и захвана да потупва окуражително ръката ѝ, все още в ръкавица, та тя да почувствува неговото присъствие.

— Иди извикай Рита! — нареди на Мардж. Искаше да заведе, колкото се може по-бързо, болната в къщи, в леглото ѝ.

След малко Нели отвори очи и той ѝ каза да лежи неподвижно. Джек се обърна и видя, че Мардж тича покрай оградата, маха с ръце и крещи: „Рита, Рита“. Някакво малко момиченце се приближи и зяпна в колата с безизразно лице. Косата му бе опадала на няколко места.

— От сърцето е — повтори той на Нели за кой ли път, защото искаше да я успокои, да ѝ каже, че не е станала катастрофа, че не сънува кошмар или нещо, което не може да разбере.

Стисна зъби и мислено се помоли Рита да побърза. Мардж все още следваше извивките на пътеката покрай оградата. Приличаше му на писнала срещу вятъра чайка.

Нели бе дошла вече в съзнание и се бе успокоила. Опита се да се изправи и да седне, като нахлупи шапката по-дълбоко върху главата си.

— Виж какво стана с официалното ти палто! — каза тя със слаб глас, а той го опъна и метна върху нея, после сложи отгоре и одеялото.

Когато пристигнаха в къщи, Рита и той я настаняха в леглото, смъкнаха тясната ѝ рокля и я оставиха по комбинезон и корсет. Мардж отиде до семейство Мандър, за да се обади по телефона им на доктор Боугъл. На Рита ѝ се струваше, че атмосферата в къщи е особена, изпълнена с шепот и внезапни почуквания на вратата.

— Много се преуморява — повтори Джек за стотен път. Все още с шапка на главата, той крачеше напред-назад из стаята и чакаше доктор Боугъл да свърши прегледа.

След като доктор Боугъл си отиде, Нели вече се бе съвзела съвсем. Харесваше го, той бе от нейното поколение, никога не задаваше твърде много въпроси. Нареди ѝ да лежи един-два дена и да не се тревожи много за къщата. „Освен това — бе казал той незлобливо — къщата ще остане и след като ти си отидеш от този свят.“ После слезе долу да си договори с Джек и я остави унила в студената спалня, а дъждът продължаваше да се стича по стъклата.

Нели реши да прави това, което ѝ бяха казали — да остане в леглото ден-два, а Мардж да си вземе отпуск, за да поддържа къщата и да ѝ прави чай, когато ѝ поискаше. Нужно ѝ бе време, за да обмисли какво да прави в бъдеще. Мардж бе права, когато бе извикала на Джек в камионетката, че избликът на гняв бе причината за припадъка ѝ. Гневът я обзе веднага щом Мардж я обвини, че уж я била спряла от часовете по гимнастика. Това бе лъжа и гневът, който изпита към Мардж, задето изопачаваше фактите, както на нея ѝ бе угодно, се надигна в Нели като сок от жлъчка, задавяйки я. Занапред трябваше да се въздържа от подобна избухливост, докато не измисли какво да прави с мебелите. Рита ще трябва да си намери момче и да се задоми. Джек би могъл да им потърси някоя къща, не скъпа естествено, и тогава бюфетът, канапето, столовете и костният порцелан биха могли да бъдат преместени в нея, в гостната, далеч от немарливата Мардж. Засега щеше само да ѝ загатне, колкото се може по-спокойно, да ѝ пере бельото, докато тя отново се изправи на крака и поеме къщата. Нищо друго не ѝ оставаше, освен да се моли някой трамвай да не премаже Мардж, преди тя самата да бъде годна пак да пере.

Мардж изглеждаше съвсем смирена, след като огънят бе изгаснал в нея. Не каза нищо, дори когато Рита съобщи, че тръгва, ако повече нямат нужда от нея. Джек ѝ даде банкнота от 10 шилинга и ѝ заръча да бъде добро момиче.

— Ех, защо ли се карах с Нели — каза Марго, когато останаха сами.

— Езикът ти е като на пепелянка, Мардж. Знаеш, че с нея човек не може лесно да се разбере. Иначе е добра жена, по-добра от много други.

Той седеше на стола на Нели край камината с ръце между коленете. Доктор Боугъл бе казал, че няма причина за безпокойство. Това било само малко предупреждение за Нели да гледа по-леко на нещата. Най-добре би било в бъдеще да не я тревожат, нито пък да предизвикват сцени, които най-вероятно биха довели до сърдечна криза.

— Откога е така потисната? — Джек попита Мардж, а тя отговори, че Нели била такава горе-долу от началото на седмицата, когато тя, Мардж, отишла до нейна приятелка след работа и не се върнала веднага в къщи. Нели се съгласила да ѝ купи цигари, но после

забравила и когато Мардж ѝ потърсила сметка, Нели избухнала и оттогава не казала нито една любезна дума.

— Така, значи! — обади се Джек и пусна радиото, за да разсее мрачното настроение.

Направи чаша какао за Нели, но тя не го искаше. Върна се в кухнята и го изпи сам. Въпреки че навън беше все още светло, вътре в кухнята бе сумрак. Предметите изглеждаха невзрачни и потискащи без светлината на огъня. Всички хубави мебели бяха преместени в гостната — масата за хранене, бюфетът, столът от дъбово дърво, на който обичаше да седи татко. Нели ги замени с евтини и практични мебели, купени от „Луис“.

— По дяволите! — викна той. — Ще инсталирам електричество, преди да е дошла зимата.

— Няма да се съгласи — отговори Марго. — Знаеш каква е, щом стане дума за някаква промяна в къщи.

Джек отиде в кухненската ниша и запали фурната, за да се позатопли кухнята. Марго седеше с палто и се самосъжаляваше; къдриците ѝ, подобни на наденици, бяха увиснали над ушите ѝ от тичането в дъжда. Джек сложи масата за чая, но и на двамата не им се ядеше.

— Ужасно ми е студено! — оплака се той, изправи гръбнака си и обви тялото си с ръце. На челото му личеше червена следа от шапката, там, където ластикът се бе врязал надълбоко. Щом календарът показваше, че е лято, дори и върху покрива на бараката в двора да имаше сняг, Нели за нищо на света не би запалила камината. Повтаряше, че въглищата били за зимата.

Напразно Джек ѝ говореше, че всичко ще се оправи, още повече че съюзниците вече бяха извършили десанта в Европа. Но тя бе чела някъде за хора, които започнали да горят мебелите си, за да не умрат от студ през зимата.

Женски глас пееше по радиото „Утре, когато светът ще бъде свободен“!

*„Сини птици ще летят
над белите скали на Доувър,
почакай само до утре и ще видиш...“*

Джек заприглася на припева, но гласът му секна от вълнение и той прочисти гърлото си няколко пъти, за да надвие чувствата си.

Марго го наблюдаваше с презрителен поглед.

— Щом чуя тази дума, и нещо винаги ме задавя — каза той.

— Каква дума, нещастнико?

— Синьо. — Той шумно се изсекна в носната си кърпа. После продължи: — Спомням си едно стихотворение, което някога учих в църковното училище „Свети Емануел“ за „увехналото синьо цвете“.

— Така ли? — забеляза подигравателно Мардж.

— Освен това има синя птица, син зюмбюл...

— И синя муха месарка — добави Мардж и той не издържа — разсмя се силно.

По радиото избухна буря от аплодисменти, приветстващи края на песента. И двамата погледнаха нагоре към тавана, надявайки се Нели да не си помисли, че се забавляват.

Когато в кухнята стана съвсем тъмно, той се качи отново горе и шепнешком извика:

— Нели, Нели, искаш ли нещо?

Тя не отговори. Джек отиде на пръсти до леглото ѝ. Тя лежеше, сложила ръка под бузата си, с изопнато под юргана тяло; изпод леглото се подаваха наполовина обувките ѝ с развързаните връзки.

Пред дългото огледало в дамската чакалня на гарата се бяха наредили жени, които плюеха в малки кутийки и напластяваха черен туш върху миглите си. Вуйчо Джек казваше, че били пристигнали от цяла Англия на автостоп заради американските военни бази. Казваше също, че тези жени били луди за парите, които янките пръскали. „Паднали жени“, хулеше той, стиснал презрително устни като истински пуритан, и Рита бе повярвала. Но сега бе разбрала, че не парите, а копнежът по любов, такава, каквато тя бе намерила с Айра, бе довел тези жени тук. Те изглеждаха доста вулгарни с изрусените си коси и с издадените си напред устни, които мажеха с дебел пласт червило, но не бяха пропаднали.

— Извинете — каза тя учтиво, проправяйки си път до огледалото, и постави чантата си върху поличката пред него.

Кърпата на главата ѝ бе прогизнала от дъжда. Косата ѝ под нея бе отпусната, прилепнала към черепа ѝ, сякаш намазана с олио. Някакво момиче, което държеше в ръка книжна кесия, пълна с пясък, бе вдигнало единия си крак върху тапицираната с кожа пейка. То втриваше жълтите песъчинки в кожата си, за да изглежда уж, че е с чорапи. Пясъкът падаше на малка купчинка по пода. Рита изтри лицето си с носна кърпа и изстиска малко крем „Симон“ върху носа и бузите си. Бе намерила крема и кутийката с оранжева пудра в чекмеджето на леля си Мардж, но пухчето за пудрата липсваше. Внимателно топна края на носната си кърпа в пудрата и я нанесе върху лицето си. Когато свърши, не бе сигурна за резултата. Да можеше само косата ѝ да изсъхне, чертите на лицето ѝ щяха да изглеждат по-деликатни, не толкова изострени.

Айра не беше навън под часовника, както се бяха уговорили. Валеше и навярно се беше скрил при колонките за таксите или край бариерата, или в централната чакалня, или най-последно в мъжката тоалетна, за да приглади косата си, та да е хубав за нея. Тя надзърна навсякъде и постоя пред мъжката тоалетна около 10 минути, докато накрая излезе моряк с развята зад главата си яка също като синьо корабно платно и я зяпна нахално, сякаш я познаваше. Беше нисък и доста стар и тя не искаше Айра да я види с него — можеше да си помисли, че е разпусната. Върна се в дамската чакалня и седна на една пейка. Там вече имаше нова група жени, току-що слезли от влака от Уорингтън. Размъкнати и рошави, те се отпуснаха тежко върху черните кожени пейки, пушеха и дъвчеха дъвка. Една от жените ѝ напомни леля Нели по увисналата устна, по израза на очите под разрошените кичури мокра черна коса. Беше вързала косата си е измачкана копринена бяла панделка, чийто край висеше над оскубаната ѝ вежда. Тя не снемше очи от Рита дори когато банда деца се втурнаха с крясъци през отворената врата и започнаха да удрят с пръчки по мушамата на масата в центъра на залата. Децата се сборичкаха на пода и Рита видя следите от ухапвания от разни паразити, белезите от прекараната скарлатина, които ясно личаха по тънките им крака и стигаха чак до маншетите на опърпаните им голфове. От тях се носеше мирис на мокри стари дрехи и мръсотия, примесен с неприятната воня на спарено зърно. Тя остана на мястото си, без да се помръдне, свила

ръката си в юмрук, когато чистачката дотича от умивалнята и ги изгони навън.

Жената с панделката в косите караше Рита да се чувства неловко. Тя си въобразяваше, че всичко е изписано по лицето ѝ; това, че си е намерила любим, че Айра е неин. О, как искаше той да се появи на вратата сега, да извика името ѝ; тя ще изтича към него, а всички тези изморени и мръсни жени по пейките щяха да разберат, че тя не е като тях. Но той не се появи и след известно време тя излезе навън на перона, гъмжащ от войници и пискливи жени, тъй като влаковете сновяха нагоре-надолу между американската военна база край Уорингтън, войнишките казарми във Фрешфийлд и летището на Удвейл. Военни полицаи важно патрулираха по двойки, в бели каски; на кожени ремъчета около китките им висяха палки, които те небрежно размахваха. Рита слезе по стъпалата на гарата, мина покрай колонките на такситата, после под арката на централния вход и тръгна по Станли Стрийт. Поспря се за малко във входа на филателния магазин, за да се подслони от дъжда.

Отвреме-навреме тя подаваше глава от входа и се взираше надолу по улицата, водеща към гарата. После пак тръгна, но се спря пред аптеката и се загледа в странните предмети, изложени на витрината: гумени бандажи, хирургически корсети и рекламни листовки за хапчета и тинктури. Имаше също снимка на мъж по долни гащета с издути като на боксьор мускули, както и голяма кафява дюза е дупчеста топка в единия ѝ край. „Вихров спрей“, прочете тя, но никъде нямаше указание за какво служи — беше твърде голям, за да бъде гутатор за ухо. Предположи, че е нещо неприлично, подобно на нещата, описани в скритата книга на леля ѝ Мардж. Не искаше да я сварят тук, пред витрината, и някъде в съзнанието или в сърцето ѝ вече започна да се прокрадва едва доловимо чувство на страх. Защо не идваше той още? „Моля те, Господи — започна тя, — не го оставяй да умре. Нека това да стане там, където трябва, и в деня, в който му е писано.“ Сетне наведе глава и тръгна срещу поройния дъжд, за да се върне на гарата. Айра беше там, облегнат на черната от сажди стена под грамадния часовник от ковано желязо.

— О! — възкликна радостно Рита и се засмя с облекчение. — Тъкмо си мислех, че...

— Влакът закъсня, беше претъпкан и някои от момчетата трябваше да останат за следващия.

Не се опита да я целуне по бузата, но това не я обезкуражи, беше твърде благодарна, че все пак дойде. Интуицията обаче ѝ подсказваше, че някаква частица у него ѝ оказва съпротива. В студените му, спокойни очи нямаше топлина, сякаш той още не беше проумял, че цял живот е чакал да я открие. Беше муден и отпуснат, неотърсил се още от апатията на юношеството.

— Можем да отидем на кино — предложи той, като гледаше прогизналите ѝ от дъжда дрехи и лицето ѝ, жълто от пудрата.

— Вече не можем да отидем на кино. Късно стана. Не мога да закъснявам, леля Нели е болна.

На Рита ѝ беше приятно да се разхожда с него, да държи ръката му. Не забелязваше нито дъжда, нито студа. Във въображението ѝ те си говореха нежно за бъдещето, за любовта си, вървяха по улиците на града — той с обърната яка на дрехата си, за да не го духа вятърът, а тя с шал на главата, провиснал върху раменете ѝ — вървяха подръка и мълчаха в летния ден. Стигнаха почти до Пиър Хед и се подслониха под черния свод на моста с железопътната линия, минаваща над главите им по цялата дължина на доковете.

— Прилича ли ти на Америка? — попита тя, заслушана в тътена на влака над тях.

На нея всичко това наистина ѝ напомни на американски филм. Градската градина пред тях беше безлюдна. От зелените пейки се отцеждаше вода. Ситни капчици мъгла се издигаха над кея и се разсейваха като пушек над храстите и тревата.

— Няма нищо общо с Америка — отговори ѝ той.

— Не ти ли се иска да бъдем пак извън града? — попита отново Рита, но той мълчеше — не му се щеше да се обвърже с отговор.

Ако бяха лелите ѝ, тя би приела мълчанието им за лошо настроение. Но Айра, тя вече знаеше това, бе пестелив на думи. Когато му дойде времето, той ще намери верния тон. Имаше много барове и кафенета, но тя искаше да бъде насаме с него, а и леля Нели едва ли би одобрила да ходи по такива места.

— Трябва да се подслоним от дъжда — каза той. — Май цялата си вир-вода.

— Нищо ми няма! — Рита бе искрена, а той спря и докосна рамото ѝ през мушамата.

— Сигурно се чувствуваш като удавен плъх.

Дъхът ѝ секна от обидата, тя премига, не знаеше накъде да погледне. Изведнъж всичко ѝ се стори студено и мрачно: издигащите се към стоманеносивото небе черни сгради, улиците, пълни с прегърнати непознати двойки.

— Трябва да се качвам вече на трамвая — каза тя, докато в себе си чуваше молбите му: „Моля те, не ме оставяй сам сега — хубава си като картинка, като розова градина!“.

Докато чакаха трамвая под навеса на спирката пред „Оуен Оуенс“, тя изучаваше с поглед извивката на челюстта му, защото Айра се бе обърнал настрана и се бе заслушал в танцовата музика, долитаща от военния клуб насреща. Когато се качи в трамвая, Айра ѝ махна с ръка за сбогом, а тя седна вдървена на седалката, притиснала до гърди чантата си. Видя го как в миг пресече тичешком улицата, преди трамваят да издрънчи с камбанката си и да се отдалечи от него.

СЕДМА ГЛАВА

Рита бе в първия стадий на своя кошмарен сън. Досега не бе издала нито звук. Лежеше опъната на леглото, с ръце отвън, върху чаршафа.

Тя седи на задната седалка на една кола, пред нея има зелена маса за карти... карат надолу по дългия път с отделени една от друга къщи. Привечер е... тя поглежда към градините през прозореца на колата... Сребърната улична лампа... част от оградата... а ето и къщата. Прозорците са затворени... телена кошница, пълна с леблебия, виси от покрива на верандата. Вътре са хората, които обича... но тя не ги вижда... те седят някъде вътре на високи полирани столове. На прозореца на втория етаж има гипсова статуетка на момиче, което гали ушите на куче с четка от пера... на масата в антрето стои керамична ваза с благовонни секирчета, набрани от градината... висок стенен часовник със стрелки, замръзнали на 8 часа... бронзова статуя на двама мъже, които се борят с ангел... върху полицата в килера са наредени консерви със съомга, супа, грах. Входната врата е с кръгло прозорче като на каюта... част от перде с къдри... Отминават къщата и продължават в мрака.

Рита се размърда в леглото, повдигна ръка и закри с нея лицето си.

Тя наблюдава как в края на пътя небето се спуска ниско. Тополите, сякаш нарисувани на фона му, са замрели неподвижно. Моторът на колата угасва... отчаяние... червеното като медно петаче слънце изплува бавно... тя почуква по преградното стъкло с малка пръчка... колата запъпля към оградата. Къщата е изоставена... обитателите ѝ са заминали на летуване... ключалките са счупени... градинската порта се люлее на пантите си. Сребърните прибори са

изчезнали от бюфета... ножовете липсват от кутията със зелено сукно... гарафите от шлифован кристал са задигнати от дъното на кухненския шкаф... статуята на голия мъж е прекатурена от поставката си... бижутата от горния етаж липсват... красивият диамантен пръстен, часовникът с платинения браслет, стъклените мъниста от Венеция. А някаква шапка с игла е разпъната като пиле на грил върху парапета на стълбите.

Полусъбудена, тя се опитваше да излезе от мрака. Отвори уста и започна да стене.

Колата допълзва до бордюра на тротоара... намалява ход и спира след сребърната улична лампа... отпред на моравата между гергините са разхвърляни мебели... полираните столове... стенният часовник... статуята с борещите се мъже, проблясваща на слънцето... някакво тяло е захвърлено като кукла между карамфилите... мъж, праметнат през оградата, от главата му се оцеждат капки кръв... хората, които познава... които обича...

Тя изписка, опита се да стане от леглото, все още носена от вълните на съня. Почувствувала някакъв натиск, сърцето ѝ се разтуптя силно, кръвта заби в ушите ѝ шеметно, сякаш я обля гореща вълна.

— Няма нищо, Рита, милата ми! Няма нищо, агънцето ми! Тихо, Рита, всичко е наред.

Тя се събуди и се опита да фокусира погледа си в тъмната студена стая. Виждаше само пълните с коса ролки на Мардж, осветени от проникнал през прозореца слънчев лъч.

— Какво да правя — промърмори Рита, — не съм виновна аз!

Когато Нели се съвзе, направи едно-две размествания в гостната. Премести горе в стаята без прозорци масичката от палисандрово дърво и порцелановата статуетка на селянче, подпряло с ръка брадата си. Искаше ѝ се да премести горе и бюфета, но Мардж щеше да забележи липсата му, пък и беше много тежък, за да бъде преместен без чужда помощ. Тя не бе напълно убедена, че е необходимо да се прави такава

промяна — да размества мебели, които години наред бяха заемали полагаемите им се места в най-хубавата стая. Дали го направи, за да забави разрухата им, или за да провери как би понесла самата тя изчезването на познати предмети? И в двата случая имаше чувството, че върши нещо. Горе, в стаята без прозорци, въпреки че беше малка, можеше да смести, освен ниския креват на колелца, който винаги си бе стоял там, и други мебели — огледалото с полицата и кръглата рамка, табуретката за крака, избродирана с избелели вече копринени конци, бамбуковия цветарник, върху който бе момината сълза. Имаше твърдото намерение да премести всички тези неща, но постепенно, в продължение на месеци, за да не предизвика коментари. А за да помогне на Рита да си намери хубаво момче и да се задоми, тя, Нели, ще ѝ ушие цял гардероб с нови дрехи — рокли за зимата, костюм, ново палто с кожена яка. Очакваше, че момичето няма да е особено възхитено, но то, изглежда, посрещна с радост предложението ѝ.

Няколко вечери Рита се рови из журналите, като търсеше подходящи модели. Джек се изненада, когато Нели го попита дали не може да намери няколко допълнителни купона за платове. Рита каза, че ще отиде с Нели до пазара Бъркънхед, за да изберат плат, но това трябва да стане рано следобед в събота.

— Предполагам, че вечерта ще излизаш пак — обади се Марго.

— Да.

— Със Сиси Бейнс, нали? — попита Марго саркастично.

Но момичето само поклати безучастно глава и продължи да прелиства страниците на журнала.

Нели и Рита взеха обедния ферибот от Пиър Хед, като оставиха Мардж да домакинствува в къщи. Тя не се възпротиви. Ужасяваше се от мисълта, че може пак да разстрои Нели и отново да бъде принудена да прекара няколко дни в миене на тенджери, в приготвяне на храна от оскъдните припаси.

Рита се качи горе на палубата, а Нели се настани удобно в салона, като потъна в една от наредените покрай дължината на кораба черни кожени седалки. Намести се върху нея и се облегна назад, сякаш сяда на зъболекарски стол — краката ѝ не стигаха пода. От прозореца се виждаха ясно Пиър Хед и чайките, които се плъзгаха леко над водата. Харесваше ѝ пулсирането на моторите под нея; басовият им рев, когато фериботът се разтърси при сблъсъка на въжените буфери с

брега; струята от разпенена вода зад него, когато даде заден ход и описа широк завой, за да се обърне към отсрещния бряг на реката. На палубата се разхождаха някакъв смелчак-студент, чийто шал се вееше на вятъра като знаме, и мъж, прилепил ръце към главата си, та вятърът да не грабне меката му шапка.

Пътуването по реката ѝ напомни как Джек ги бе изпратил на почивка в Ирландия. Той бе поел разноските. Знаеше един хотел извън Дъблин, в който бе живял преди много години, по време на ирландското национално движение през 1923 година. Но нямаше достатъчно пари, за да им наеме каюта, и Нели прекара нощта, седнала на палубата под някакъв брезент, а малката Рита спеше в скута ѝ. Щом корабът се залюляваше от вълнението, всички простенваха, като че ли бяха емигранти на път за Америка. След това се качиха на някакъв влак, който се движеше покрай брега. На гарата имаше няколко таксита и един смешен старомоден фойтон с коне. И ето, не щеш ли, глупавата Мардж отмина бързо обикновените превозни средства и ги наблъска във фойтона, който ги друса и люля по улиците на града до хотела, за смях на хората. Беше чудесна ваканция. Драго ѝ беше да гледа Рита, която ту влизаше, ту излизаше от морето и тичаше само по къса рокличка, напъхана в гащичките ѝ. Разбира се, Мардж отново се изложи, като се сближи с някакъв търговски пътник от Бирмингам. Каза, че уж отивала с автобуса до Брей, но Рита и тя, Нели, разхождайки се следобед покрай едно кафене, я видяха седнала до прозореца. Ядяха сандвичи с яйца и кресон. Хванаха я на местопрестъплението, както си бе с жълтата сламена шапка с червените рози върху периферията и с полепнал по устните кресон!

Рита потърси Нели, когато фериботът изсвири за слизане. През прозореца на салона тя видя откροилото се на фона на мрачната вътрешност мъртвешки бледо лице на леля си. Притворила очи, Нели се усмихваше, като че ли бе щастлива. Между скръстените ръце на скута ѝ се промушваха дръжките на пазарската ѝ чанта. Рита почука на стъклото. Нели веднага отвори очи и се ококори изплашена, а после се затича с дребни, несигурни стъпки към двукрилата врата, отваряща се в двете посоки, и се вкопчи за опора в месинговия парапет.

— Ей, че клати — каза тя. — Приличаш на корабокрушенец!

Нели не бе ходила в Бъркхед от две години и бе ужасена от промяната — навсякъде цареше упадък и забвение. Градската градина

бе превърната в пустош. Нямаше ги розите и храстите, мраморната чешма с питейна вода. Нищо не бе останало, освен два обрасли с рядка трева склона; парапетите бяха откарани с каруци; кучетата вършеха работата си там, където някога червените лалета се полюшваха в редици от вятъра.

Рита искаше да купят черен камгарен плат за рокля. Друго какво — не знаеше, но черен плат непременно.

— Ще те състарява — каза Нели.

— Искам роклята да е с плисета, с бяла якичка и бели маншети.

— А да не би да искаш и дантела за шапчица и престилка? — попита Нели язвително. — Тогава ще можем да ти намерим работа като келнерка в „Кардоума“.

Но Рита настояваше на своето. Нели купи четири метра черен плат, пет метра сив на райе и парче розово кадифе.

Пиха по чаша чай на крак край една сергия и Рита пожела да купят и пай с кайма.

— Тая няма да я бъде, госпожице! — каза ѝ Нели.

— Но парите са мои!

— Не!

Нели винаги бе втълпявала, както на Рита, така и на Мардж, че има две неща, които не бива никога да правят — да седат на чужда тоалетна чиния и да ядат купен от магазин пай с кайма.

Момичето се нацупи. На лицето му се появи страдалчески израз, сякаш бе смъртно обидено. Стоеше сред пазара с непроницаемо лице въпреки опитите на Нели да се помирят. Само очите му живо, с някаква особена напрегнатост наблюдаваха тълпата купувачи на пазарния площад, като че ли търсеха някого.

Мисис Мандър каза на Марго, че връзката между Чък и Валери се е задълбочила много. Може би съвсем скоро щели да обявят годеежа им. Това означаваше нова рокля за Валери, ако Нели се съгласи да я ушие. Роклята трябваше да бъде в романтичен стил, обшита с пайети, които да блестят на светлината. Изписаният по лицето на Марго необикновено голям интерес я смути. Марго сякаш изгаряше от някакъв вътрешен огън. Носеше рокля от лека материя, няколко номера по-голяма, с пришити в корсажа сребърни ивици. На рамото ѝ

имаше следа от изгорено с ютия, а отстрани на бедрото ѝ — лъскава катарамата. Уморените ѝ очи блестяха от възбуда, когато каза на мисис Мандър колко много се вълнува от новината за Валери. Навярно си въобразяваше, че самата тя, заедно със сбъдването на мечтите на момичето, се приближава с една крачка до щастието. Нели щяла да ушие роклята, в това била сигурна, нищо нямало да ѝ попречи. После тя запали цигара с треперещи пръсти и отиде да донесе модните журналы от антрето, за да започнат веднага да търсят идеалния модел. Забравени бяха всички приготовления за вечерята, а мисис Мандър бе твърде възпитана, за да каже, че бе дошла за мнението на Нели, макар Мардж да бе по-младата, а, можеше да се каже, и по-модерната във възгледите си. Имаше нещо истерично във външността на Мардж, нещо, което ѝ пречеше да преценява правилно — ето, сега ѝ отвори вратата, облечена в рокля за коктейл, ами коженото палто и белите обувки с високи токове, с които ходеше на работа! А оня случай, мисис Мандър никога нямаше да го забрави, когато холандският моряк, разквартируван у тях през първата година на войната, ѝ бе подарил парче екзотичен плат и тя, тайно от Нели, просто зад гърба ѝ, си уши саронг, който облече на вечеринката на женското дружество — цепката стигаше чак до бедрото ѝ и жартиерите се показваха над увисналите краища на зелените ѝ копринени гащи.

— Нели отиде да купи плат за Рита от пазара Бъркхед. Това момиче изведнъж взе да се интересува от мода!

— И би трябвало — отговори мисис Мандър. — Валери каза, че Рита вече си имала обожател. Миналата събота ги видяла двамата в центъра.

Марго ококори очи насреща ѝ. Устата ѝ едва доловимо потрепна, сякаш да каже нещо, но се въздържа — само навлажни с език сухите си устни. Мисис Мандър бе заета с изучаването на някаква рокля в три четвърти дължина и с подходящо към нея болеро.

— Хубава е — каза тя. — Можем да сложим пайети на болерото. — После погледна изпитателно нагоре и попита: — Какво ви е мнението за него?

— Е, то, ние не го познаваме много добре. Рита излиза с него отскоро.

Дано само говореше точно, та мисис Мандър да не разбере, че лъже.

— Ами ти нали разговаря с него у нас?

— А ти какво мислиш за него? — попита Марго, за да спечели време. Опитваше се да си спомни с кой младеж се бе запознала Рита на гостито. Това ще е само оня от гардероба, дългото, кльощаво момче с големите крака. Изпита огромно облекчение, че може да си припомни физиономията му — той не беше някой непознат, брутален чужденец, който върши неприлични неща с Рита.

— Валери каза, че нейният Чък не го познава много добре. Оная вечер бил дошъл на гостито, защото се грижел за джипа на Чък.

Тя намекваше, Марго почувствува това, че той има по-нисък чин от Чък и е далеч по-лоша партия за женитба.

— Той е мило момче — каза Марго — и много възпитано. Знае как да се държи в обществото. Баща му въртял голяма търговия в града.

— Кой град? — попита мисис Мандър безпощадно, а Марго й отговори, че градът бил Вашингтон, с Белия дом, и веднага се изплаши да не е станала за смях и дали Белият дом всъщност не е в Ню Йорк.

— Много хубаво — каза мисис Мандър. — Знаеш ли, Марго, при чудесната фигура на нашата Валери ще бъде просто цяло безобразие да носи жакет над роклята.

— Вярно, така е — съгласи се Марго. Прииска й се много мисис Мандър да си тръгне по-скоро, преди да бъдат казани прекалено много неща. Тя знаеше през цялото време, че Рита крие нещо, щом се връща в къщи със съдрани чорапи, всяка съботна вечер слиза в центъра и се връща мокра до кости и изтощена. Ето защо е сънувала оня кошмар! Лъжата я е измъчвала. Самата тя през целия си живот се бе опитвала да крие някои неща от Нели. Не обвиняваше Рита, но я болеше, че момичето не й се бе доверило. Чувствуваше се обидена, че Рита я бе изолирала от вълнението в любовната авантюра. Бе се мъчила посвоему да предпази момичето от влиянието на Нели, да внесе малко веселие в мрачните години, прекарани в мрачната къща.

— Ще взема със себе си журналите — каза мисис Мандър. — Кажи на Нели, че съм идвала.

И тя излезе бързо от къщата, нетърпелива да сподели с прекрасната Валери, че Рита не е казала в къщи за срещите си с войника.

Марго би могла да разкаже за всичко на Джек, ако самата тя знаеше нещо повече за момчето от гардероба. Как искаше да му каже, че Рита ѝ се бе доверила. Това щеше да я издигне в очите на Джек, да я представи за улегнала; досега той винаги се бе обръщал за съвет към Нели.

Джек се оплака, че има стомашни болки. Преди да се запъти да поздрави Валери, Нели му даде да изпие на глътки чаша гореща вода.

— Тръгваш ли вече? — попита Марго разтревожена. Не желаше мисис Мандър да изтърси всичко това на Нели.

— С ваше позволение! — отговори ѝ остро Нели, като напъхваше косата си под шапката.

— Не ти ли се струва — обърна се Марго към Джек, щом Нели излезе, — че ние имахме доста странно детство. Искам да кажа, сега, като си мисля за...

— Странно? — прекъсна я Джек, без да я разбира.

— Ограничено. Каква бе само Мама — с това нейно спазване на правилата, с ходенето на черква.

— Какви правила?

— Не мислиш ли, че сме осакатени?

— Не говори глупости.

Той се изправи, като се държеше за корема. Бе силно раздразнен от думите ѝ. Щом Мардж започнеше да говори по този начин, той се ядосваше; започваше да защитава някого или нещо, но не знаеше точно какво. Все едно че слушаше лорд Хоу Хоу^[1] да говори по радиото — изпитваше желанието да скочи на крака и да развее знамето.

— Нямахме никакъв шанс в живота — продължи Мардж. — Никакъв! Цялото това ходене на черква и тази порядъчност — тия неща дават отпечатък за цял живот.

— Църквата не е навредила никому — възрази той разгорещено.

— Не си стъпвал в църква цяла вечност...

— Не е навредила никому — повтори той твърдоглаво. — Много по-добре щеше да направиш, ако се вслушваше повече в Библията.

— Но аз наистина се вслушвах — всъщност не правех нищо друго. Винаги ми се казваше какво да правя и винаги бях заблуждавана. Правех това, което Мама казваше, че е най-добро.

— Мама беше чудесна жена! — извика той и я изгледа враждебно. — Тя ни възпита да не дължим никому нищо, никого да не молим.

— Но тя пък молеше Нели за доста неща. Нали Нели беше тази, която вършеше всичко в къщи. Вървеше в сянката на Мама и продължава да върви!

— О, млъквай! — викна той. Не можеше да понася повече пламналото ѝ лице, очите ѝ на драматична актриса, устата ѝ, която дрънкаше глупости.

— А какво ще кажеш за Рита? — Мардж разбираше, че го е вбесила — как само врътна рязко глава, сякаш го бяха простреляли зад ухото със зенитно оръдие, но тя трябваше да му каже всичко. — Рита е същата като Нели. С никого не общува, никога няма да я чуеш да каже нещо важно, просто се държи благовъзпитано.

Искаше ѝ се да вярва в думите си. Не можеше да си помисли дори, че Рита би могла да забременее — ами срамът, клюките на улицата!

— Ако нашата Рита притежава половината от качествата на Нели, тя няма от какво да се срамува!

— Но времената са други! — извика Мардж. — Война е! Хората не са същите. Хора като Нели не са нужни повече. Миналото си е отишло, Джек! Нещата са различни сега!

— Какви хора не са нужни повече? — попита я той възмутен, чувствувайки, че Мама и Нели са захвърлени на бунището.

— Хората, които ти нареждат какво да правиш. Сега се случват такива неща, че никой вече не може да ти каже какво да правиш. Не можеш да живееш постарому. Ето защо Нели избухва така — тя знае, че вече нищо не е същото.

— Къде щеше да бъдеш ти без Нели! — изкрещя той, скачайки на крака.

Малките синкави белези от двете страни на слепоочията му, останали от форцепса при раждането му, потъмняха от нахлулата в лицето кръв.

— Във всеки случай — извика тя и се изправи лице с лице срещу него в омразната ѝ стая — нямаше да остана сам-сама на този свят!

Тя трепереше, изпълнена със самосъжаление, възмутена, че той има толкова ниско мнение за нея. Джек крачеше напред-назад из стаята

и се мъчеше да сподави яда си. Главата му потреперваше в нервен тик.

Марго бе на края на силите си. Седна на масата и запримигва, за да не се разплаче. Искаше ѝ се да му каже: „Твоята Рита, нашата Рита, излиза с чужденец и в този момент е на среща с него някъде из входовете на магазините!“. Искаше да го укори, защото ѝ бе забранил да се вижда с Ейвърд, за всички възможности, които я бе принудил да пропусне в миналото. Той бе виновен — той и Нели! Всичките му бръщолевения, че желяел да живее на яхта след войната, да пътешествува, да види как живее другата половина на света, поезията, сантименталността му — всичко бе лъжа и измама. Също като Нели той бе вързан за ръцете и краката към стария начин на живот. За него беше важно какво ще кажат съседите, дали дава повод за клюки, дали дължи пари, дали живее по-интересно от общоприетото. Не му беше приятно да се вглежда в себе си, ненавиждаше порочните жени от Лайм Стрийт, неморалността, не обичаше да се вслушва в силните и отчетливи удари на сърцето си, подобни на тези, които чуваше, когато колеше прасетата.

— Тръгвам — каза той. — Не съм добре! Не искам да слушам глупостите ти, когато ми е лошо!

И той си тръгна. Завърза свободно шала около врата си и нахлупи износената филцова шапка върху главата си.

— Кажи ми, защо седим на студа в тази стая? — изкрещя тя, като го последва в антрето. Засрами се, че го прогони с думите си. — Само защото Нели не желяе да пали камината през лятото! Омръзна ми до гуша! Да не си посмял да ме обвиняваш, Джек, ако се случи нещо!

Той излезе, като затръшна вратата след себе си и остави изнурената Мардж в антрето.

Рита се върна преди Нели. Приличаше на пребито куче. Лицето ѝ молеше за помощ.

— О, господи! — възкликна Марго и се запъти да сложи чайника на печката. — Защо не си ми казала, глупавичката ми?

— Искам да умра! — проплака Рита, остави палтото си да се свлече на пода и зашари с очи из стаята като побъркана. Айра не бе дошъл на гарата, не бе дошъл и на автобусната спирка, не бе ѝ казал, че ще се видят отново. Бе се отдалечил под звуците на танцовата музика и тя повече не го видя.

— Какво се е случило? — попита Марго. Искаше пълно обяснение, преди Нели да се върне в къщи с новините за Валери и блестящото ѝ осигурено бъдеще.

— Каза ми, че приличам на удавен плъх!

— О, не вярвам!

— Каза ми: „Никога ли не носиш нещо хубаво, нямаш ли рокля с къдри?“.

— О, милата ми!

— Каза още, че съм хубава като картинка, като розова градина!

— Разбира се, малкото ми агънце, хубава си!

— Но това не е вярно, каза само, че приличам на удавен плъх!

И двете избухнаха в плач. Мардж плачеше заедно с нея, защото си припомни други думи, казани ѝ преди години от други мъже. Те се притискаха една в друга, тъжните им вопли отекваха в стаята.

— Когато бяхме извън града, в оная градина... той се опита да ме... докосне. Аз го отблъснах...

— Какво ти направи?

— Опита се да... ме докосне... тук — и тя показа с ръка малкото възвишение на бюста си. — Аз го отблъснах, лелю!

— О, Боже Господи! — каза Марго, като се изправи. Почувствува се изведнъж стара и отговорна за Рита. Запари чая и нареди на Рита да избърше очите си, да не би да се върне Нели. После започна да ѝ говори, както в онези образователни лекции, които бе слушала късно нощем по радиото.

— Виж какво, Рита — започна тя с жар, сякаш това бе последната ѝ възможност. — Ти трябва да бъдеш почтена, да бъдеш ухажвана, но ако го обичаш, трябва да даваш.

Изведнъж си спомни една сцена: Джордж Бикъртън си разкопчава сакото, увисналият му мустак изглежда като нарисован върху момчешкото му лице, неуверените му ръце я прегръщат. Как само трепери тялото му! И тя изпитва такъв страх, сякаш собствената ѝ плът е чужда. Не знаеше какво да прави, той също! Не бяха ѝ говорили никога за това, не бе чела никакви книги, нито пък разбираше какво значи да си съблече дрехите, без да се извъръща настрана. Обгърнати от мъглата на невежеството, и двамата се опипваха виновно, нищо че бяха вече венчани в черква, и че им бе разрешено да бъдат заедно в леглото. Нели бе в съседната стая,

покрила се презглава с одеялата. Нямахте нито вълнение, нито радост. Всичко напомняше медицински преглед, с почукването на доктора по гръдния кош — всъщност това бе болест.

— Не трябва да го изгубиш, защото се страхуваш! — Марго говореше разпалено. — Не трябва, Рита! Оттогава насам съм прочела много книги — това е естествено, но не бива да слушаш Нели. Господ ми е свидетел, момичето ми! Погледни ме, аз съм жертва!

Тя разпери ръце встрани с драматичен жест, сякаш, разпъната на кръст.

И Рита наистина я слушаше, изглеждаше, че си взема бележка. Бе приковала цялото си внимание върху леля си, върху черните ѝ очи, които блестяха като мрамор, върху устата ѝ, която гримасничеше от вълнение, върху равното ѝ тяло в прекалено широката рокля за коктейл.

През обедната си почивка Рита написа писмо до Айра.

„Мили Айра,

Съжалявам, ако с нещо съм те ядосала, но аз наистина те обичам! Чаках те два часа на гарата, но ти не дойде. Моля те, ела под часовника в 6:30 следващата събота. Накарах леля Нели да ми ушие няколко хубави рокли, така че ще се гордееш с мен.

Твоята вярна Рита.“

Искаше да постави „целувки“ или да нарисува сърце, но това ѝ се стори много просташко. След работа почука на вратата на семейство Мандър и попита за Валери. Мисис Мандър изгаряше от любопитство и нетърпение да узнае нещо за приятеля ѝ.

— Разбрах, че живее във Вашингтон — каза тя.

Рита кимна с глава. Не можеше да признае, че въобще не знае къде живее Айра, на колко е години и дали има майка и баща.

— Той има куче, коза и кон — рече тя, — а също и кокошка, която сяда до огнището...

— В града!? — възкликна мисис Мандър изненадана.

Рита отиде в гостната с Валери. Беше навела срамежливо глава и кършеше ръце в мръсните си бели ръкавици. Застана до пианото със

снимката на Джордж, засмян в моряшката си униформа.

— Ще те моля да предадеш едно писмо на Чък — каза тя.

— Разбира се.

— Ние с Айра се скарахме!

— Съжалявам!

— Би ли помолила твоя Чък да му даде това писмо?

Тя извади писмото от чантата си.

— Знаеш ли, Чък не го познава много добре. Съмнявам се дали се виждат често в лагера. Те не са приятели.

— Ще ти бъда много благодарна! — каза Рита.

Почувствува се близка с по-голямото момиче, облечено с такъв добър вкус — лявата му закръглена ръка бе опасана с лъскави метални гривни, а в очите му се четеше по-скоро съчувствие, отколкото увереност.

— Вие с Чък спречквали ли сте се? — попита Рита, като се опитваше да се приравни с Валери. — Карали ли сте се някога?

— Всички се карат — отговори Валери. — Не се тревожи, мила!

Много ѝ се искаше да разбере как така Рита бе започнала да излиза с американец. Рита бе толкова смачкана и така лишена от страст, цял живот бе живяла в къщата на старите жени. Като дете не бе играла никога на улицата, никога не бе приспивала куклите си на стъпалата на къщата, никога не бе се навъртала край магазина за пържени картофи на Прайъри Роуд. В противовъздушното скривалище носеше шапката на леля си Нели, сякаш отиваше на черква.

Валери напъха писмото в джоба на жакета си, но не невнимателно, а с чувство.

За първи път от няколко дни Рита бе весела. Тананикаше си, докато слагаше масата за чая, а през това време леля Нели пържеше парчета месо на печката. Когато Марго се върна, Рита не се сдържа и ѝ каза какво бе направила. Изтича в антрето, щом чу ключа да се превърта в ключалката, и веднага прощушна в ухото на леля си, че е написала писмо и го е предала на Валери.

— Хубаво си направила — каза Марго, изморена от работата във фабриката, с едничкото желание да седне. С изтичането на нощта въодушевлението ѝ бе преминало и цял ден тя размишляваше върху

съветите, които бе дала на момичето. Вече не бе толкова уверена в себе си, чувствуваше, че трябва да раздели с някого отговорността. Седна край камината, а чантата ѝ се свлече на пода. Остави я да лежи там.

— „Сам, Сам — изрецитира Рита, — вдигни си пушката!“

Двете с Нели се изкискаха неочаквано. Стаята се изпълни с миризма на топена мазнина.

Магазинът на Джек бе на Мос Стрийт, от другата страна на парка. Когато той видя Нели, очите му се разшириха от тревога, защото е извървяла целия път до магазина.

— Не биваше да идваш — сгълча я той. — Нали доктор Боугъл ти каза да не се преуморяваш!

— Имам нужда от раздвижване — отговори тя. — Толкова се преуморих с новите дрехи на Рита, че трябваше да се насиля и да изляза от къщи. Гърбът ми се изкриви от шиене.

Той ѝ помогна да седне върху високото столче зад касата в малката стъклена кабина в дъното на магазина, докато обслужи клиентите си. Върху костюма си носеше престилка, ушита от Нели. Беше запретнал ръкавите ѝ. Малките му ръце бяха винаги червени и напукани от непрекъснатото миене със студена вода, тъй като не понасяше кръвта от суровото месо по тях. Би могъл да заведе Нели горе да си почине, но знаеше, че щом си обърне гърба, тя ще започне да мие чиниите от закуската и да оправя леглото му.

— Това Етъл Мориси ли беше? — извика тя, когато една стара жена, обута в пантофи, тръгна, влачейки крака по стърготините, към изхода на магазина.

— Да.

— Боже мой! Колко е остаряла!

— Всички са остарели — каза Джек, като наклони глава, с нахлупена филцова шапка, за да не се сблъска с двата заека, окачени на релса над тезгяха, и затърка усърдно с парцал мраморната плоча на тезгяха.

Навън, пред витрината, момчето за поръчки закрепваше колелото си до бордюра. То влезе, подсвирквайки си. Имаше червена коса и високо изпъкнало чело, над което стърчеше кепе.

— Здравей. Томи! — извика Нели, като се усмихна и кимна с глава за поздрав през стъклото на кабината. — Как е майка ти?

— Добре е — отговори Томи, забил очи в ботушите си. Не му беше приятно, че му обръщат внимание.

Джек му нареди да одере един заек, докато той заведе Нели горе и ѝ направи чай. Помисли си, че ще е добре да увие заека в хартия и да го пусне незабелязано в пазарската ѝ чанта. С мъка успя да я свали от високото столче. Тя се вкопчи в него здраво, като удавник за сламка, и остави белезникаво петно върху ръкава на сакото му.

Нели се опита да не обръща внимание на състоянието на всекидневната. Не можеше да очаква, че мъж ще пази чисто, а Джек сигурно правеше всичко, което бе според силите му. Безредието и занемареността я натъжиха. Като че ли бе бездомен, с намерение да се мести; някои неща бяха все още в неразопаковани кашони. А той нямаше да се мести никъде, поне засега. Колко странно всъщност се завъртя животът му — по възгледи той бе фанатик, а обстановката, в която живееше, беше напълно несъвместима с тях. Не можеше да понася циганите, евреите и католиците, а ето че сам живееше в кочина. По отношение на външността си бе особено внимателен: ушите и ноктите му бяха чисти, както и яките, които носеше на пране и колосване в китайската пералня.

— Какво ще правиш с това? — каза тя, като гледаше учудено ръчния грамофон, поставен в центъра на килимчето пред камината; бе преместен от обичайното си място зад вратата.

— Мислех си, че Рита може да го използва. Знаеш какво имам предвид, когато ѝ дойдат приятели на гости, още повече, че вече е голяма.

Просто така му бе хрумнало. Не смяташе, че ще излезе нещо. Никога не бе се срещал с нейни приятели, които тя може би имаше. Гледаше как Нели прехвърля тежките грамофонни плочи и как бърчи нос, когато вдигаше някоя от тях към светлината, за да прочете заглавието.

— Поостарели са — каза той, — не са много модерни.

Тя бе трогната от желанието му да направи нещо хубаво за Рита.

— Все още ли работи? — попита тя, като избърса ръцете си една о друга, за да махне праха. Той отговори, че може би ще заработи, ако

го почовърка малко — пружината изглеждаше здрава, а това бе най-важното.

Джек приготви чая и тя започна да отпива бавно. Държеше чашата с вирнато кутре, както я беше учила Мама. Разказа му за предстоящия годеж на Валери Мандър: какво мислил Сирил Мандър за това, кога възнамерявали да купят пръстена, как щели да го отпразнуват. Той кимаше с глава, за да покаже интереса си, но Нели знаеше, че той презира Сирил Мандър, не харесва и Валери, а най-малко американците. Бе тесногърд по отношение на чужденците. За американците казваше, че трябвало да се включат във войната още през 1939 година, а не да чакат толкова дълго. Руснаците били тези, които ще спечелят войната, а не чичо Сам. Нели често се питаше как ли щеше да се държи, ако го изправеха лице срещу лице с жив руснак, дали щеше да е толкова благосклонен.

— Чък е симпатично момче — рече тя. — Човек не може да му се обиди за нищо.

— Така се казва — отговори ѝ той кисело. — На янките само три неща не са им в ред: имат пари в излишък, секс в излишък и са в излишък тук.

После той стана, заявявайки, че трябва да отиде долу, за да нагледа магазина, и я остави да си доизпие чая. Тя погледна към махагоновия шкаф и си представи какво би казала Мардж за грамофона на Джек и за колекцията му от плочи — „Само една песен в здрача“ или пък „Човече, ти имаш тежък ден“. Просто виждаше израза на очите ѝ, начина, по който щеше да вдигне нагоре ръцете си в презрителен жест. Нели остави чашата си върху полицата на камината и се взря в снимката на жената на Джек с бебето Рита в ръце. Прегърнала бе увитото в шал дете така, сякаш се страхуваше, че всеки момент може да го изтърве.

Точно тогава чу момчето да я вика: „Ей, мисис, слезте бързо долу!“. И тя се затича по изтърканите стълби колкото се може побързо, като държеше ръка на сърцето си. Видя Джек, бял като платно, зад плота за разсичане на месото.

— Стана нещастие — каза той, — със сатъра!

— Къде, глупак такъв? — викна тя грубо в уплахата си. — Къде се поряза, Джек?

— Не аз, а той. — Джек посочи Томи, който стоеше в подножието на стълбите, скрил ръце зад гърба си.

— Няма нищо, мисис! — каза Томи. — Само дето на него му стана лошо.

И той отиде в дъното на магазина, за да подложи ръката си под крана на чешмата. Нели го накара да държи пръста си под студената вода, докато почти замръзна и кървенето спря. Тя се изкачи с тежка стъпка горе и намери някакъв чаршаф, който разкъса за превръзки. След като превърза раната, нареди на момчето да си върви в къщи и да я покаже на майка си. Още преди то да стигне до вратата, превръзката потъмня от кръвта. Нели се ядоса от държането на Джек, отпуснал се зад тезгяха, с избила пот по челото. Приличаше на дебело размекнато момиче; лицето му под старата шапка бе придобило цвета на маджун.

— Иди си намокри лицето, та да се съвземеш — нареди му тя.

Не проумяваше как той изобщо си гледа работата, ако изпитва подобни чувства винаги когато коли прасета, реже агнета, изважда белия и черния дроб на животните.

Кафявият заек лежеше на едната си страна с полуотрязана глава, с изпънати крака, сякаш все още бягаше.

---

[1] Прякор на Уйлям Джойс (1906 — 1946) — пропагандатор на Германия във Втората световна война, екзекутиран като предател. — Б.пр. ↑

ОСМА ГЛАВА

Цялата съботна сутрин Нели прекара до шевната машина, като се силеше да довърши ту едната, ту другата рокля.

— Искам си само черната рокля — каза Рита, като гледаше смаяно как сивият раиран плат и розовото кадифе се изреждат последователно под иглата на машината.

Марго се зае отново с домакинството, защото знаеше, че Рита разчита много на нова рокля за вечерта. Следобед Нели заяви, че има главоболие и Рита извика ужасена:

— Значи няма да довършиш новата ми рокля, леля Нели?

А Нели отговори:

— Спокойно, Рита! И аз съм човек! Защо е това бързане?

— Искам довечера да бъда с нова рокля. Ще излизам със Сиси Бейнс и искам да съм с нова черна рокля.

— Не можеш да изцедиш вода от камък! — тросна се Нели. — Роклята не е готова още.

— Но снощи ти каза, че е почти готова.

Нели не можеше да разбере какво става с момичето. То стоеше сред стаята с изкривено от отчаяние лице, а само преди две седмици за нищо на света не би позволило да му купят нова рокля.

— Не ми даде да ти я изпробвам — отговори Нели. — Вместо това предпочете да си измиеш косата.

Рита не понасяше пробите. Сухите пръсти на леля й, когато очертаваха извивката под мишницата й или поглаждаха плата на рамото й, я изпълваха с отвращение. Трябваше да стиска зъби, за да не извика от погнуса. Живееше в постоянна близост с възрастната жена, сапунисваше белия й гръб в ръждясалата вана на горния етаж, а нощем се гушеше в топлата й фланелена нощница. Не можеше да разбере това внезапно отвращение, след като леля й Нели винаги бе толкова мила към нея и се съсипваше от работа. В 4:30, когато разбра, че положението е съвсем безнадеждно, тя изтича горе и погледна в гардероба си: кадифената рокля, синята атлазена, шита преди две

години, всекидневните дрехи и една стара пола — нямаше нищо хубаво, нищо с къдри.

— О, моля те, Господи! — прошепна тя, легна върху тясното легло и зарови лице във възглавницата. Изпита отвращение към себе си, като се сети, че бе отказала да ѝ купят нова рокля от магазина на „Лийс“ и че няма нищо по-фантазе, никакви гердани, нито дантелени кърпички или лъскави гривни за ръцете. Мардж влезе в стаята и каза, че с малко преправяне биха могли да направят нещо с кафявата копринена рокля от гардероба на Нели.

— Роклята е стара — продължи Мардж, — но има голямо деколте и лови окото.

— Не мога да облека роклята на леля Нели — извика Рита. — Просто ще трябва да се задоволя с това, което имам.

Но Марго извади роклята на закачалка от гардероба и я накара да я премери.

— Изпробвай я, мила! Защо не опиташ?

Роклята бе гладка при допир и макар да ѝ беше голяма, в нея тя се чувствуваше като богата разглезена госпожица.

— Да, но виж раменете! Ами талията...

— Е, нали отгоре ще бъдеш с палто. Мога да я прихвана с карфици отзад.

Мардж среса косата ѝ на кок, както понякога Валери Мандър носеше своята. После изтегли колосаната кафява панделка от колана на роклята, пристегна с нея стърчащите къси коси и я закрепил с фуркети. Събра излишната ширина на роклята в плоха и забодя две безопасни игли. Нямаха вазелин за веждите, но Марго слезе долу и се върна с малко размазан на кутрето си маргарин. Резултатът се оказа доста добър.

— Ами ако не дойде? — попита Рита, докато рисувахе с червилото кръгчетата на двете си бузи и ги разтриваше с пръсти.

— О, ще дойде, ще дойде — успокои я Марго, но в същото време си мислеше, че в края на краищата щеше да е по-добре — за Джек и Нели, — ако той не отидеше на срещата. Веднага щом момичето напусне безпрепятствено къщата, тя ще каже на Нели и ще се освободи от ужасното бреме на отговорността.

— Сложи си малко червило на устните, момиче — обърна се тя към Рита и добави: — Бледа си като мъртвец.

В същия момент си прехапа езика, защото видя застиналото от ужас лице на Рита. Детското ѝ чело се бе набръчкало, а опънатата коса зад малките, безкръвни уши ѝ придаваше строг израз. Мардж ѝ даде златните си клипсове, които Джек ѝ бе подарил миналата Коледа. Ако можеше да намери перлената огърлица, би ѝ дала и нея, но вместо това донесе гердан от оранжеви и зелени стъклени мъниста и го закопча около врата на Рита.

— Изглеждаш по-възрастна — каза. — Погледни се в огледалото.

Рита искаше да блести като Валери, да бъде като нея пищна и темпераментна.

Видя лицето си в огледалото с розовите петна на бузите. Златните клипсове проблясваха на ушите ѝ. Зелените стъклени мъниста лежаха върху деколтето на кафявата рокля. В профил извивката на носа ѝ се губеше пред издадените ѝ устни, намазани с лилаво червило.

— Не съм красива, нали? — попита тя отчаяно, а Марго отговори:

— Ами, изглеждаш чудесно, много си хубавичка.

И Рита трябваше да ѝ повярва въпреки собствената си преценка. Иначе как би могла да отиде на среща с Айра! Изглеждаше суха, повехнала и крехка в кафявата рокля и цупеше нещастно очертаните от червилото устни. Седемнадесетгодишна, тя не си и представяше, че може да се завижда на отпускнатите ѝ по детски рамене, на нежната извивка на шията ѝ под евтиния мънистен гердан, на походката ѝ, неловка поради това, че бе обути в най-хубавите обувки с високи токчета на Мардж.

Беше едва 5:15 и Джек току-що бе дошъл. Тя го чуваше как вика от антрето на Нели, че някой си бил умрял. Рита бе гладна, но не бе в състояние да яде; беше апатична, но същевременно не я свърташе на едно място. Гореше от желание да види Айра и да почувствува любовта му.

— Тръгвам — каза тя на Марго и надяна изпраните си бели ръкавици и мушамата, падаща свободно върху гърба ѝ. Искаше да има време да приглади косите си в чакалнята на гарата и да се увери, че роклята ѝ не виси отзад. Взе си довиждане с Джек и Нели и се изчерви от комплиментите им колко била елегантна, същинска млада госпожица. Знаеше, че това не е вярно, но желаше да чуе, че е хубава.

Отказа да вземе монетите, които ѝ предложи Джек, защото си имала свои пари. Докато той пускаше парите обратно в джоба си, тя забеляза колко много бе остарял, колко набръчкано бе лицето му под познатата шапка. На входната врата бе принудена да се обърне и целуне леля си Нели — съвсем леко докосна лилавите си устни до напудрената старческа буза. Въпреки това остави бледоморава следа вляво от носа на леля си.

Целуна Айра по устните, изправена на пръсти, с премрежен поглед. Искаше да му покаже, че е благодарна за срещата им и че не е прекалено скромна.

— Значи си получил писмото ми? — попита.

— Да — измърмори той. — Онова момче ми го предаде.

— Ама ти не го ли познаваш? Не ти ли е приятел?

— Е, не го познавам чак толкова добре — и той погледна косата ѝ, а после отмести поглед, докосна шията ѝ с пръсти и попита: — Това не е оня гердан, дето зарови, нали?

Тя поклати глава и изпита радост, че поне веднъж не вали и вятърът не вдига вихрушка по пращната улица. После той каза, че искал да я заведе на кино — давали цветен филм за едно момче ѝ неговия кон. Филмът се казвал „Моят приятел Флика“. Рита хвана ръката на Айра, но след малко я пусна, свали ръкавицата си и я пъкна в джоба. Искаше да усеща топлината на неговите пръсти.

Трябваше да се наредят на опашка пред киното на Лайм Стрийт, макар че нямаше да купят от най-евтините билети. Никога преди това не бе ходила на кино с момче, никога не бе сядала на задния ред между влюбените двойки. Щеше да се натиска с него и съвсем не се интересуваше, че това е просташко. Но изпитваше ужас да не би разпоредителката да дойде и ги освети с фенерчето си.

Айра бе толкова висок, толкова спретнат — черната му вратовръзка бе подпъкната в ризата, а ръбът на яката му бе добре изгладен. Мина ѝ през ум, че кафявата ѝ рокля е в тон с униформата му.

И все пак ужасно трудно ѝ беше да бъде с него. Докато се влачеше бавно към входа на киното, тя се опита да завърже някакъв разговор, като едва се съдържаше да не го попита защо не бе дошъл под часовника миналата събота. Как само изгледа с нахалния си поглед пияната жена, която пресече улицата, клатушкайки се между колите!

Как я стисна за рамото. Всеки път, когато я заговореше, тя се изчервяваше. Чудеше се как една жена издържа, когато е влюбена, а какво ли пък, ако се омъжеше. Това значеше да е обречена завинаги на трепетна несигурност.

Никога не бе чувствувала така собственото си тяло — не знаеше какво да прави нито с ръцете си, нито с краката си. В крайчеца на очите си усещаше песъчинки, също и в ноздрите, а червилото се бе размазало в ъгълчетата на устните ѝ. Колко уязвима се чувствуваше; бе хем нещастна, хем щастлива. Болката, която изпитваше от неговото присъствие, беше почти толкова ужасна, колкото и мисълта, че би могла да живее без него.

Тъй като вечерта бе приятна, Джек изнесе кухненските столове навън в задния двор, за да поседят там с Нели. Мардж им отказа. Според нея да седиш навън, заобиколен само от бетон, било все едно да смяташ овена за агне. Оставало да поискат и раиран летен чадър, за да се настанят под него. Тя отвори прозореца на кухнята и седна на масата, загледана в тях. Нели бе скръстила благочестиво ръце в скута си, а Джек пушеше лулата си, пълна с чаени листа. Двоят се спущаше под наклон към портата и задната уличка и столовете не изглеждаха стабилни. Всеки момент, помисли си Мардж, могат да се плъзнат към тухлената стена, преди да могат да извикат. До ушите ѝ долитаха откъслечни фрази от разговора им.

— ... не е било лошо...

— ... на масонската вечеря... добре замислено...

Гласовете им се носеха тихо из нощния въздух. Един самотен изстребител „Спитфайър“ описа широк кръг високо в измитото от дъжда небе, преди да вземе курс към морето.

— Е... това чака и нас...

— Бог да го прости...

Марго извика през отворения прозорец:

— Рита каза ли ви, че има среща пак със Сиси Бейнс?

И двамата не обърнаха внимание на думите ѝ. Бяха се разположили спокойно в задния двор, а върху тях се сипеха дребни сажди от съседния комин. Мардж си помисли за Рита, която сега бе със своя приятел. Спомни си за мистър Ейвърд и за старата си работа в

мандрата, където той бе управител; как се измъкваше тайно, за да се среща с него, когато Нели бе заета с шиене; как си намираще извинения в неделния следобед, за да не отиде с Нели и малката Рита в парка да хранят птиците! Ами оня път, когато Нели ѝ даде букет от нарциси, за да ги положи на гроба на Мама, а тя вместо това ги подари на мистър Ейвърд. Той не знаеше какво да прави с букета, разбра го по лицето му. Държеше го с цветовете надолу, встрани до крачола си, подобно на полуразтворен слънчобран. Слава богу, че разрушиха краварника на Олсопс Лейн. Когато я накараха да се откаже от мистър Ейвърд, тя трябваше да напусне работата си в мандрата и бе ужасно да се събужда рано сутрин от мученето на кравите, които чакаха да бъдат издоени. Това ѝ напомняше за него. Всъщност беше започнала да му омръзва много преди Джек да сложи край на връзката им. Мистър Ейвърд не можеше да понесе как тя мами Нели. Често ѝ казваше: „Но защо, Марго? Ти си зряла жена, защо се безпокоиш?“. А при това имаше такива установени навици, умееше да си прави добре сметката, когато станеше дума за пари. От него лъхаше някаква студенина. Безпристрастните му кафяви очи бяха прекалено предпазливи. Джек често казваше, че всеки, който е оцелял от окопите във Франция, е станал твърде чувствителен, защото веднъж вече е надзърнал в ада, преди да се върне отново на земята. В края на краищата тя бе благодарна на Джек, че се намеси, макар никога да не бе му доставила удоволствието да го признае. Когато изтича до мистър Ейвърд, обляна в сълзи, за да му каже, че Джек е наредил да прекъсне връзката си с него, той остана неподвижен като статуя в малката канцелария зад мандрата. Сякаш не знаеше, че трябва да ѝ каже: „Ела при мене, Мардж! Остани да живееш с мен!“. В неговия поглед имаше нещо, което издаваше тревогата му. Изобщо не я прегърна, когато тя се притисна към него. „Няма да се върна в къщи — бе извикала през сълзи тя. — Никога няма да се върна там.“ А той ѝ бе отговорил: „Малко е неудобно, Мардж. Нора се връща с децата следващата седмица. Не можеш да останеш при мен“. И така тя прекара цялата нощ на гарата Лайм Стрийт, където обясни на полицая, че е изтървала влака за Лондон. На Бингли Роуд се върна на зазоряване. Намери Нели заспала до прозореца с Рита в скута си. Нели ѝ каза, че детето се безпокояло за нея цяла нощ, но когато Мардж протегна ръце към него, то изхленчи и се сгуши в Нели. Изобщо не искаше да отиде при нея.

Мардж погледна към Джек и Нели — все още в двора, притихнали за момент, уединени в малкото заградено с тухлен зид пространство. Спокойствието им я изпълни с ярост. Колко бяха доволни, когато бяха заедно, как се предпазваха един друг от външния свят! Навън, отвъд лабиринта от запустели малки улички и ниски къщи, градът се бе превърнал в истински Вавилон; клубовете и залите бяха претъпкани с чужденци — французи и американци, холандци и поляци, които танцуваха, плътно притиснали ливърпулските момичета под звуците на танцовите оркестри, — а Джек и Нели прекарваха съботните си вечери в разговори за погребения. Нищо чудно, че Рита се бе решила да направи скок в неизвестното.

Мардж се изправи, мина през кухненската ниша и застана със скръстени на гърдите ръце на стълбите, които водеха към задния двор.

— Нашата Рита си има приятел. Среца се с него вече няколко седмици.

Нели обърна бавно главата си към нея. На лицето ѝ се изписа силна уплаха, сякаш Марго ѝ каза, че току-що е счупила нещо в гостната.

Рита гледаше как момчето на екрана тича през пожълтелите треви — слабо момче с изрусяла от слънцето коса. Музиката се извисява в кресчендо, докато то тича като елен под синьото небе към коня край върбите.

Айра я целуна. Фуркетите се изплъзнаха от вдигнатата ѝ на кок коса.

Момчето спира да тича и протяга ръка: къщата, облицована с греди, които имат кестенов цвят на слънчевата светлина, потрепва сред зеленината.

Тънката кафява панделка се изхлузи настрани от косата ѝ и падна под седалката. Той покри ухото ѝ с ръка и всички звуци изведнъж се смесиха и заглъхнаха под разтрепераните му пръсти — и дрезгавият глас на момчето, който примамваше животното, и музиката от оркестъра, и шумоленето на дрехите им. Вратът я болеше от усилието да задържи главата си обърната към него. Когато накрая я освободи от прегръдката си, тя докосна с любопитство устните си с върха на пръстите. Чувствуваше ги подути.

Майката на момчето стои на верандата на къщата, засенчила с ръка очи от слънцето. Едно куче тича между ровещите земята кокошки. Майката изтръсква сърдито престилката си. Кучето ляга по корем, умилква се, опашката му мете праха. Кокошките започват да кудкудякат и да кълват незаровените царевични зърна по земята. Долу край оградата някакъв мъж, облечен в работен комбинезон, набива колове в земята. Той повдига загорялото си от слънцето лице и вика на жената: „Не се ли е появил още?“. Тя поклаща глава. „Не се тревожи, жено!“, казва той. После дават лицето ѝ отблизо. Тя търка с опакото на ръката розовата си буза, погледът ѝ е зареян някъде отвъд нивите, към сините хълмове.

Айра вдигна полата на роклята ѝ и я смачка в дланта си като хартия. Тя седеше и сякаш не съзнаваше действията му. Струваше ѝ се, че шумоленето на роклята ѝ изпълва целия салон, заглушава музиката и гласа на мъжа, който сега подвиква на кучето. Айра плъзна ръката си нагоре, към ръба на чорапа, и докосна крака ѝ. Тя потрепера от страх и срам. Знаеше, че всички в киното гледат към нея, и очакваше всеки момент разпоредителката да освети жартиерата ѝ с фенерчето си. Пръстите като пръчка ровеха в плътта ѝ и дращеха кожата ѝ. Трябваше да прехапе устни, за да се сдържи и не отблъсне ръката му.

Русото момче в каубойския панталон трие носа си в корема на коня и гали хълбоците му бавно и успокоително. То се мята леко през врата му и хваща свободно красивата му кестенява грива. След това го подкарва към хълмовете. Вятърът вее опашката на коня и отмята назад изрусялата коса на момчето, а то се смее, вдигнало лице към слънцето.

— Престани! — прошушна Рита. — Стига!

И тя го оципа злобно по китката. Айра отдръпна ръката си и те останаха дълго след това неподвижни.

На екрана момчето плаче, застанало до портата, здраво стиснало юмруци. Сълзи текат надолу по бузите му, зад него се вие дим от горящи дърва, а майка му, облечена в дълга рокля и с небрежно паднали върху лицето ѝ коси, го наблюдава.

Айра посегна да хване ръката ѝ, свита в скута ѝ, със забити в дланта нокти. Той отдели пръстите ѝ един по един и ги обхвана леко със своите.

Тя гледаше как момчето крачи унило, с отпуснати рамене, към къщата. То влачи ботушите си в праха, навело ниско глава, отминава

майка си, без да я погледне.

Рита виждаше светещия часовник на Айра в скута си и чувствуваше как кутрето му се движи като охлюв, описващ кръгчета върху дланта ѝ. Изведнъж си спомни за онова момиче от училището, което ѝ бе казало какво означава това. Тя знаеше и сигнала за съгласие — трябваше само да прекара палеца си напред-назад през неговия. Но не се решаваше да го направи. А може би в Америка този сигнал означава нещо друго, може би не бе разбрала правилно. Тя потръпна. Това леко усещане в дланта ѝ бе далеч по-смуцаващо от всичко, което той бе направил досега.

Момчето лежи върху шарената покривка. Майката седи на леглото до него. „Не се тревожи, сине! Просто няма смисъл!“

Айра се размърда на мястото си и започна да върти в ръце колана си, сякаш искаше да го разхлаби. Вдигна ръката ѝ и я насочи надолу в мрака. Тя докосна острия ръб на копче, гънка плат и нещо хладно и лепкаво като маджун. В миг отдръпна ръката си. Запря на стола с буйно разтуптяно сърце, вперила очи пред себе си, в размазаната нива с блесналото над нея слънце.

Когато се прибра в къщи, вуйчо Джек бе все още там — седеше на края на дивана с шапка и палто, сякаш очакваше някого. Леля Нели бе на стола си, прибрала колене. Марго дойде от кухненската ниша и застана на вратата с нощница в ръце. Очите ѝ бяха зачервени, като че ли бе плакала.

— Казах им — рече тя. — Мой дълг беше да им кажа.

— Няма нищо — отговори Рита и не излъга. Помисли си, че това не зависи от нея. Стоеше наред стаята и чакаше. Лицето ѝ бе спокойно. Косата ѝ висеше в безредни кичури.

— Загубила си едната обица — каза Нели.

— Не съм, в джоба ми е.

Тя извади златния клипс и го постави върху полицата на камината до сивата памучна макара.

— Не биваше да бъдеш толкова потайна! Трябваше да ни кажеш!

Рита продължи да мълчи, само мушамата ѝ прошумоляваше в тишината. Гледаше остатъците от шкембето на масата. Изпод мушамата се подаваше ивица от кафявата ѝ рокля.

— Умът ми не може да го побере. Защо трябваше да си избереш американец за приятел — започна Джек, но Нели го прекъсна яростно:

— Млъкни, Джек! Няма нужда да й опяваш сега!

Той тръсна глава, сякаш бе конят Флика, и разшири ноздрите си също като него. На всичкото отгоре беше обиден.

— Трябва да се запознаем с него — каза й Нели. — Трябва да го поканиш у нас!

Марго дойде от кухненската ниша с восъчнобледо след измиването лице. Тя тръгна към антрето, без да продума нещо, и след малко чуха стъпките й нагоре по стълбите. Котаракът се стрелна покрай глезените на Рита. Тя се наведе, вдигна го и започна да търка бузата си в козината му.

— Недей, Рита! Не знаеш къде е бил.

Но тя не им обърна внимание.

— Седни, момичето ми. — Джек тупна дивана до себе си. — Ние ти желаем само доброто.

Тя се провря между масата и дивана и седна до Джек, като настани Нигър върху коленете си.

— Чух, че баща му се занимавал с търговия във Вашингтон — каза леля Нели. — Какво точно, знаеш ли?

— Не знам — отговори Рита, заровила глава в чудесната топлина, която излъчваше котаракът.

— На колко е години?

Рита повдигна рамене и запуши ушите си за въпросите им. Джек каза, че са я възпитали като почтено момиче и бил убеден, че тя е добро момиче. Той постави ръката си върху коляното й и го потупа. Тя погледна надолу в краката си, обути в обувките на Марго. Помисли си, че наистина е добро момиче, но докога ли? Айра не споменаваеше нищо за женитба. Никога не бе й казал, че я обича. Обувките бяха с един номер по-малки и я убиваха на пръстите.

— Рита, чуваш ли ме?

— Да, лельо.

Вуйчо Джек протегна ръка, котаракът отмести лапичката си. Джек потупа отново коляното й. Опитваше се да установи контакт. Изведнъж в главата й нахлу спомен. Бе се подхлъзнала на парче сапун в банята на леля Нели, когато беше малка. Счупи си нокътя на крака под вратата. Как само стенеше в голямото легло, че крачето я боляло.

Леля Нели спеше, а Мардж измърмори насън: „Тихо, Рита! Сънчо ще те вземе!“. Измъкна се на четири крака от високото легло и стъпи върху студения линолеум. После тръгна насам-натам по площадката на стълбите, като хленчеше и кривеше лице, защото се страхуваше, че Сънчо ще хвърли пясък в очите ѝ. Най-накрая Джек, който спеше на дивана долу, се събуди и викна: „Какво става? Кой е там?“. След това той проми крака и го превърза с носна кърпа, намазана с мехлем. За да я успокои, я взе при себе си на дивана. Тя се сгуши в него и изведнъж изпита странно усещане, като че някаква искра бе изхвърчала от огъня и бе обгорила кожата ѝ — само че усещането бе от нещо влажно и студено, подобно на малко животно, сякаш внезапно изскочило от пижамата на Джек и докоснало китката ѝ. Отдръпна се ужасена, лежеше с широко отворени очи в мрака. И той я попита: „Още ли те боли, момичето ми?“. Каза му, че я боли, но не смееше да се помръдне да не би излегналото се в чаршафа животно да я докосне отново.

Рита извърна лице от котарака и се вгледа в Джек, който ѝ говореше. Очите му бяха скрити под притворените клепачи, а периферията на черната шапка засенчваше края на носа му. Изкуствените му зъби бяха равни. С помощта на Нели той се опитваше да ѝ обясни какво го тревожеше.

— Това, което безпокои леля ти Нели и мен, мисля, че мога да говоря и от нейно име...

— Това, което ни безпокои...

— Не бива да правиш нещо, за което ще съжаляваш.

— Не искаме да бъдеш подлъгана.

Рита се взираше в него. Опита се да придаде хрисимо изражение на лицето си, та да изглежда, че възприема всичко, казано от тях.

— Искаме да направим това, което е най-добро за теб. Покани го вкъщи, да си поговорим с него.

— За какво? — попита Рита.

— Не се прави на глупачка! — възмути се Нели. — Само искаме да се успокоим.

— Ти трябва да разбереш това, Рита! — викна Джек. — Разбираш, нали?

— Какво ѝ е на леля Марго? — попита Рита.

— Достатъчно е той само да е почтен.

Джек стана от дивана и каза, че трябва да си ходи. Но да тръгне веднага не можеше — имаше още нещо, което трябваше да обясни. Сякаш се надяваше, че думите по някакво чудо ще текат от устата му. Бе загубил навика да разговаря, можеше да плещи само шаблони.

— Е, добре тогава, Нели — каза той и несръчно докосна рамото ѝ, а тя му кимна с глава за довиждане. Лицето ѝ бе мрачно.

— Нещастieto никога не идва само! — добави той, за да омаловажи малко нещата, а тя отново кимна с глава. Очите ѝ бяха изпълнени с печал, като че през целил си живот бе видяла само лоши неща.

ДЕВЕТА ГЛАВА

Вуйчо Джек дойде в канцеларията ѝ по обяд, за да я изведе някъде да хапнат по сандвич.

— Но аз си имам сандвичи в чантата! — възрази тя.

— Нищо. Дай ги на някое от момичетата.

Рита отиде в гардеробната, за да си вземе палтото, смутена от идването му. Айра бе обещал да ѝ телефонира някой ден в службата ѝ и тя се страхуваше да напусне сградата, да не би той да я потърси в нейно отсъствие. Не познаваше никое от момичетата така добре, че да предложи сандвичите си, и затова ги остави на перваза под стенното огледало.

— Влез в асансьора — каза Джек, но тя отказа, предпочете да вземе тичешком петте етажа до облицования с плочки главен вход, като наблюдаваше украсената с орнаменти асансьорна кабина как скърца и се люлее надолу към основите на оградата.

— Е, и защо си дошъл? — попита тя, когато тръгнаха към една позната нему гостилница.

— Бях в града по работа — отговори той. — Има ли нещо лошо в това?

Джек искаше да я опознае по-добре; чувствуваше, че я бе пренебрегвал досега. Рита предугаждаше чувствата му, след като се бе пробудила от дългия си сън. Тя не го обичаше. Твърде дълго я бе оставил да живее сама — не беше нито добър баща, нито пък добър вуйчо. Прилепил се беше само до периферията на живота ѝ така, както се прилепва кантът към тапет.

— Не трябва да закъснявам — каза тя, а телефонният звън звучеше в главата ѝ. Всяка измината стъпка я отдалечаваше от гласа му.

— Е, хайде, имаш цял час на разположение.

За по-пряко пресякоха през разчистения от бомбардировките парцел до борсата за зърно. Видяха тълпа хора, скупчени около някакъв мъж, легнал в праха, гол до кръста, с голям отломък скала,

който той балансираше върху гърдите си. Беше доста стар. Вързал бе панталоните си с връв вместо с колан. На ръката си имаше татуировка — фигура на жена с начервени устни. Партньорът му обикаляше с мека шапка, разклащаше я и подканяше за пари, преди да започне своя номер.

— Хайде, вуйчо Джек — каза Рита. — Дай му няколко пенита.

Любопитна беше да види и неговия номер. Но Джек не бръкна в джоба си.

— Нали уж бързаше? — отговори той.

— Искам да погледам.

Тя решително си проправи път напред, за да вижда по-добре. Мъжът остави на земята меката си шапка и тръгна към дървения чук, който се търкаляше в чакъла.

— Възнамерявам — викна той, като наперено плю в дланите си — да разбия това парче скала пред очите ви!

Стиснал здраво дръжката на чука, той го размаха над главата си, описвайки дъга, и го стовари долу. Мъжът на земята изпъшка тихо, като изви гърба си и вирна носовете на ботушите си нагоре към небето.

— Това е трик — каза Джек. — Виж, тука плува ли кораб? — и той посочи окото си.

— Шът! — прекъсна го Рита, като не отделяше очи от стиснатите юмруци на легналия в праха мъж.

Онзи с чука стисна зъби и замахва отново. Чукът се стовари още веднъж върху отломъка скала. Легналият мъж потрепера. Големият камък се разцепи на три парчета. Устата на жената от татуировката се разтвори, когато мъжът отпусна юмрука си.

— Хайде! — подкани я Джек нетърпеливо. Страхуваше се да не би пак да минат с шапката покрай него.

Рита търсеше постоянно отражението си по стъклените витрини и врати на магазините. Непрекъснато се оглеждаше, за да се убеди, че заслужава Айра. Бе започнала да носи косата си сресана на една страна и назад, откривайки ухото. Допирът на меките кичури коса, свободно падащи върху бузите ѝ, я караше да се чувства по-женствена.

— Да бе се сресала поне — каза Джек. — Имаш вид на ония от „Скотланд Роуд“.

Тя го последва намусена в „Карнарвън Касъл“.

Вътре той постоянно се озърташе за познати колеги-месари, хора от бранша му. Бе седнал срещу вратата и гледаше с очакване. Любопитството, с което оглеждаше всеки новодошъл, и разочарованието, когато не биваше разпознат, я караше да изпитва неудобство. Рита отпиваше от бирата и си мислеше, че ноктите ѝ са пораснали. Той я попита дали нейният войник ѝ се е обадил, но тя го срязва, сопвайки му се като леля си Мардж. Джек се опита да бъде търпелив. Каза ѝ, че бил забелязал как бе гледала огърлицата на Мардж оная вечер, преди да отидат у Валери.

— Каква огърлица?

— Перлената, която си сложи леля ти Мардж.

— Е, и?

Въпреки че бе смутен от нападателния тон, с който тя му заговори, той успя да се овладее. Господ му е свидетел, че само се опитваше да бъде любящ баща! Тя бе станала потайна, затворена в себе си, беше се отчуждила от него и ето сега седеше отпусната на стола, нацупена, с разпилени коси.

— Просто забелязах как гледаше тази огърлица. Вкъщи съм прибрал две-три бижута, останали от майка ти. Помислих си, че може би ще ги искаш.

— Какви бижута? — попита тя.

— Един годежен пръстен и часовник, който ѝ бях подарил. И една брошка. Не са кой знае колко ценни неща, но ти ставаш вече на възраст да ги носиш.

— Не ги искам!

Джек не можеше да я разбере. Беше се изчервила цялата, сякаш той я бе ядосал с приказките си.

— Мислех си, че е добре да ги имаш — додаде той.

— Остави ме на мира! — Гласът ѝ прозвуча спрехаво. — Винаги си ми мислел доброто със закъснение! Досега не съм забелязала да си се загрижил за мен чак толкова!

Той бе смаян! Друго момиче бе наистина! Беше хранил пепелянка в пазвата си!

Някакъв мъж с черно палто и с вестник под мишница влезе в гостилницата. Щом видя Джек, той се спря, наведе се да го погледне по-отблизо и го прегърна през раменете като брат.

— Просто да не повярваш! — възкликна той. — Та това е Джек!

— Уолтър! — извика Джек, като скочи на крака и цялото му лице светна от радост. — Уолтър Прайс!

Рита си мислеше колко глупаво е цялото му суетене, начинът, по който се здрависваше с Прайс и мърмореше името му отново и отново, като че ли бяха любовници. Уолтър имаше малки мустачки, посивели по краищата. Той непрекъснато ѝ хвърляше погледи през масата, като се мъчеше да се сети коя е.

— Това е Рита! — каза накрая Джек. — Нали си спомняш малката Рита?

Уолтър не можеше да си я спомни. Рита разбра това, но той се ръкува с нея, като разкопча изцапаните си кожени ръкавици и здраво стисна пръстите ѝ. Джек и Уолтър започнаха да се препират кой да почерпи първи.

— Остави на мене, Джек.

— Не, Уолтър, не, не, аз просто настоявам!

И ето че той отиде до бара и остави Уолтър и Рита сами.

Тя се чудеше какво ще прави, ако Айра е телефонира, докато седи тук, в гостилницата. Не знаеше къде да му позвъни. Не искаше да пита Валери Мандър. Тя щеше да се държи после така, сякаш е уредила всичко. Уолтър Прайс ѝ говореше нещо настойчиво, наведен през масата към нея.

— Ами да, спомних си! Ти си Нелиното момиче.

Тя го погледна студено.

— Видях те за последен път, когато бе малка, не по-голяма от това — и той вдигна ръката си на височината на масата.

Тя се взираше в разстоянието между пода и разперените му пръсти, като че ли се виждаше като дете.

— Ей такова мъничко момиченце беше!

— Аз не съм момичето на Нели — сряза го тя, — аз съм дъщеря на Джек.

Уолтър имаше какво да разкаже на Джек. Търговията му в Альргон се бе разраснала и той преуспяваше.

— Три камионетки! — учуди се Джек. — Ей богу, доста добре я караш!

Някъде в съзнанието си чуваше думите на Рита за миналото. Те му причиняваха болка, забиваха се като бодли в плътта му, щом си спомнеше за тях.

Веднага след като Уолтър отиде на бара да поръча на свой ред, Джек се обърна към нея:

— Не мога да те разбера, Рита!

— Пак ли съм направила нещо?

— Аз за това, което каза преди малко. Много съм огорчен!

Той сви устни, сякаш да скрие потрепването им.

— О, така ли? — отговори Рита саркастично. — Съжалявам!

— Какво знаеш ти изобщо за мен! — просъска той с ненавист в лицето ѝ. — Какво знаеш за живота ми, откак се помина майка ти? Мислиш, че ми харесва да живея сам, да нямам дом и семейство?

Тя гледаше втренчено в пода, силно изненадана от начина, по който той показваше чувствата си.

Присъствието на момичето смущаваше Уолтър Прайс. А и Джек не беше същият. Когато спомена за доброто старо време в Алъртън, Прайс можеше да се закълне, че очите на Джек се напълниха със сълзи. Момичето седеше и ги наблюдаваше с презрително вдигната глава. След известно време разговорът замря. Рита се извини и отиде в тоалетната зад бара. Облегна се на облицованата с фаянс стена и се помоли Айра да не я е търсил; репетираше за кой ли път как ще разговаря с него, когато той ѝ позвъни. „Здравей, Айра! Да, мили, аз съм! Между другото, леля Нели те кани на чай, иска да си поговорите...“ Рита беше страшно отчаяна, защото знаеше, че той няма да дойде. Какво ще им каже в къщи? Неговият отказ ще ги накара само да я презират за това, че той едва ли има сериозни намерения към нея. „Няма да дойде? А защо пък не?“, ще се изсмее надменно леля Марго, точно в нейния стил, и ще я огледа със съжаление. Въпреки целия ѝ брътвеж колко важно било в любовта да даваш и да не скриваш чувствата си, тя ще бъде първата, която ще ѝ се надсмее, ще се нахвърли отгоре ѝ с език като камшик: „Значи, не можа да го задържиш, а, Рита? Остави го да ти се изплъзне от ръцете, така ли?“. Тя чуваше как телефонът звъни в момента, звънът му се разнася в канцеларията ѝ. Алис Уентуърт, онази с големия бюст, вдига слушалката, разговаря с Айра, безочливо казва, че Рита я няма, но тя самата е на разположение, и си урежда среща да отидат на кино, а там няма да отблъсне ръката му в тъмното.

Рита изхлипа, присви очи, за да потекат сълзите. Плачът я облекчи. Представи си вуйчо Джек, сам-самичък горе, в стаите над

месарския магазин, с черна траурна вратовръзка, как се отказва от малката си дъщеря. Спомни си пикника край пшеничната нива, когато бе превързал наранения ѝ крак, разходката до къщата в гората. Преди Айра да влезе в живота ѝ, нищо не можеше да я накара да страда, нищо не я натъжаваше изобщо. Ако животът ѝ преди неговото появяване не бе толкова празен, той не би го запълнил така изцяло.

Тя напудри носа си и се върна при двамата мъже. Говореха за нея. Уолтър попита:

— Разбрах, че вече имаш ухажор, при това американец?...

Тя се изчерви, въпреки че намекът му ѝ хареса. Усмихна му се, а той се почуди какво ли пък бе казал чак толкова, та ѝ достави удоволствие. За довиждане се ръкуваха и тя му каза, че се радвала на срещата им.

Джек тръгна да я изпрати. На входа се спряха. Отсреща, през улицата, стара жена с черен шал на гърба продаваше цветя. Искаше му се да купи няколко карамфила за Рита.

— Съжалявам, че бях лоша — каза тя, като гледаше встрани.

— Няма нищо, момичето ми — отговори Джек, но гласът му потрепна от вълнение.

Постояха още малко мълчаливи. Той се изкашля и попита:

— Как се държи леля ти Марго напоследък?

— Според мен трябва да наблюдаваш леля Нели. Нещо ѝ става.

Той зяпна от почуда:

— Какво има? Какво е направила?

— Леля Марго разправя, че продавала мебелите.

— Какво правела?

— Ами някои неща от гостната изчезнали.

— Какви неща?

— Не знам. Леля Марго казва, че една маса и няколко порцеланови дреболии са изчезнали.

— Не вярвам!

Той се шляпна силно по бедрото и една жена, която минаваше наблизо, се обърна. Всичко това му се струваше невероятно. Нели никога не би се разделила с Мамините джунджурии. И защо ли, та гостната бе за нея като Британския музей!

— Има само едно обяснение — добави. — Тя си прави шега с вас.

Рита трябваше да тръгва, обедната ѝ почивка изтичаше. Джек целуна крайчеца на косата ѝ, а тя бръсна с устни яката на палтото му. Изтича през улицата на другия тротоар, мина покрай загърнатата в черния си шал цветарка, чиито сребърни обеци се поклащаха на продупчените ѝ уши.

Щом го видя, Марго разбра що за човек е. Преценката ѝ не беше плод на въображението. Тя не можеше да претендира, че действително познава мъжете. Не бе изтънчена като Валери Мандър. Но веднага щом погледна момчешките му очи — сини и апатични — го разбра. Въпреки върлинестите си крака и гладките бузи, които явно не бръснеше, той бе мъж. Как само влезе в кухнята, където всички те стояха прави и го разкъсваха с поглед. Сякаш се бе изкачил на върха на хълм и оттам наблюдаваше лениво далечния пейзаж. Беше празен отвътре, не се стараеше да се хареса, не търсеше начини да направи добро впечатление. Прекара ръка по ниско подстриганата си русолява коса и седна там, където му посочиха. Нищо не можеше да го развълнува. За разлика от Мардж, той като че ли бе лишен от всякакви извинения и хитрини — беше неподправен. През цялото време, докато беше у тях и отговаряше на въпросите им с равния си лаконичен глас, тя не го улови нито веднъж да се трогне от нещо: нито от спомен, нито от копнеж по майка, баща, роден дом и родина — всичко онова, което бе оставил зад себе си. Тя бе свела поглед към синята покривка на масата — не най-хубавата, разбира се, Нели не се бе изсилила толкова — гледаше донесените чинии от бюфета в гостната, в които бяха наредили по малко домати, маруля и краставици. Домати отглеждаше самата Нели в сандъчета отзад, до стената на къщата, и ги оставяше да узреят на полицата над вратата в антрето. Той приемаше всичко за съвсем естествено, не беше от тези, които проявяват благодарност. Внезапно на Мардж ѝ се прииска да вдигне от масата кимовия кейк, сливите и млякото, да му каже да си върви и никога повече да не идва. Вместо това слушаше Джек, издокаран в най-хубавия си костюм, който говореше за предишната война и за всички смели мъже, загинали във Франция.

Айра остана равнодушен: очите му се плъзгаха по Джек, сякаш той бе отражение във вода. Ядеше салатата, сливите, загребваше

сладко с лъжицата и го мажеше върху хляба си. След известно време безсърдечието му я възбуди. Тя бе облечена в кафява семпла пола и кремава блуза — Нели ѝ бе казала да не прекалява. Облегна се с лакът на масата и започна да върти копчетата на деколтето си. Искаше ѝ се да му даде да разбере, че той ѝ е пределно ясен. Искаше ѝ се той да я забележи. Джек го попита дали Англия не му се струва необикновена в сравнение с размерите на Америка.

— Не намирате ли, че британците имат манталитет на островитяни, тъй като са островна раса?

Но Марго избърза да каже:

— Джек, какво значи „манталитет на островитяни“?

Знаеше, че Айра не е образован. Познаваше по изражението му, че в живота си не е ходил на училище. Нели винаги разправяше, че църквата била сама по себе си някакво образование — с риториката си, с възвишения си език, на който научава обикновените хора, с химните си, пълни с войнолюбиви фрази и богат подтекст, като „Напред, войници на Христос!“ или „Бори се за доброто с все сила!“. Човек можеше да заключи от приказките му колко много му липсва религиозно образование, колко елементарна е речта му, лишена от всякаква интонация и ритъм. Дожаля ѝ за Рита, която въртеше вилицата си над остатъците от храна, смазана от бремето на любовта си към него. А самата тя, Мардж, беше разочарована. Колко хубаво щеше да бъде, ако той поне малко приличаше на темпераментния, едър Чък, който всеки път носеше със себе си уиски и мъжественост и превръщаше в коледен празник всеки божи ден.

— Мардж — прекъсна мислите ѝ Нели, — помогни ми да вдигнем чиниите от салатата.

Щом останаха двете в кухненската ниша, Нели се нахвърли с остри думи отгоре ѝ.

— Стегни се! Какво ти е бръмнало в главата?

— Той не ми харесва! — отговори Мардж и тръсна най-хубавите чинии в мивката.

— Напротив, доста симпатично момче е.

— Глупости! Нищо не струва! — И Мардж завъртя кранчето на студената вода до края, заглушавайки протестите на Нели. Имаше чувството, че е пила — присъствието на Айра я смущаваше. Бе уморена до смърт от всички тях, така учтиви един към друг.

— А сега, Айра — започна тя, след като бе измила чиниите и купичките, — сигурна съм, че Нели и Джек горят от нетърпение да узнаят как живееш в Америка.

Той се усмихна широко и се облегна безцеремонно на канапето. Рита се бе сгушила до него. Лицето ѝ грееше от гордост и чувство за собственост.

Нели си мислеше, че той е добро момче, може би малко отнесено и срамежливо, но по-добре такъв, отколкото нахален, с поза на завоевател, от което се опасяваше най-много. Джек все казваше, че янките били нашественици, че следвали традицията, тръгнала от викингите. Вместо дългите лодки използваша джипове — така бясно препускаха с тях из Ливърпул, като че ли бяха гестаповци. Но Айра не беше такъв. Лесно щеше да ѝ бъде да отклони Рита от него. Той не представляваше никаква заплаха за Мамините мебели.

— Доколкото разбрах, баща ти работи във Вашингтон — добави тя и Айра отговори, че предположението ѝ е точно. Не го каза надутото. Но не се и доуточни. Бог знае как Мардж бе разбрала — тя вече им го бе казала, — че баща му се занимава с недвижими имоти.

— Точно така, госпожо, точно с това се занимава.

И си взе още една филия хляб. Джек винаги твърдеше, че янките угоявали войниците си като прасета за пазар, но явно грешеше. Айра изглеждаше зажаднял за домашна храна, такава, каквато майка му навярно слагаше на масата.

— Имаш ли братя и сестри, Айра?

— Двама братя и четири сестри.

Рита повдигна глава, сякаш чуваше това за първи път.

— Католици ли сте? — попита Джек, а Нели зачака отговора с притаен дъх, защото знаеше какви чувства изпитва Джек към всички католици. Но Айра отговори, че не били никакви, и Джек се отпусна на стола си облекчено, като затършува в джоба си за тютюн.

— За бога! — възкликна Мардж. — Това се казва семейство!

Лицето ѝ бе придобило някаква жълтеникава бледност, която раздразни Нели, а и с този меланхоличен израз на очите приличаше на кралица от трагедия. Тя винаги умееше да се поставя в центъра на вниманието! Младежът изобщо не сваляше очи от нея. Държеше ръцете си далеч от Рита. Не направи никакъв опит да я прегърне. В началото на седмицата Нели беше у семейство Мандър и бе видяла как

Чък се държеше с Валери, която знаеше какво прави, разбира се, но бе отвлително да наблюдава Чък, който не сваляше ръце от нея, седнал на дивана, впримчил я в прегръдката си, без да се смущава от някого, а мисис Мандър се усмихваше и разглеждаше моделите в журнала, като че ли държането им бе достойно за разтръбяване навсякъде.

Джек бе раздвоен — колебаеше се между омразата и гордостта — гордост от дъщеря си, че е успяла да си намери приятел, и омраза към русия чужденец в униформа на предател, издънка на раса от мелези, чиято кръв бе смесица от различни националности. Нямаше нищо аристократично, нищо чистокръвно в него! Странно бе, че не притежаваше еврейска или негърска кръв! И на всичко отгоре този провлачен, развален английски, с мързеливите си гласни и недоизказаността на изреченията. Не го бе грижа, че гледа така фамилиарно Мардж, сякаш бяха играли като деца в един и същ заден двор. Навярно го правеше нарочно — преструваше се, че уж Рита не го интересува ни най-малко, за да ги заблуди. Мисълта за това, как се държи той насаме с нея, му бе неприятна. Ех, ако майката на Рита беше жива! Тя щеше да знае как да се справи с положението! Смътно си спомни решителното ѝ болнаво лице, обсипано с лунички, пронизващия ѝ поглед, от който нищо не убягваше. Тя винаги знаеше накъде духа вятърът!

Мардж разказваше една от своите истории за фабриката:

— Няма да повярвате докъде стигат някои. И то в стаята с взривните вещества, зад централната сграда. Това е нещо съвсем нормално...

Всички я наблюдаваха, хипнотизирани от жизнеността ѝ. Чаят бе свършил, хлябът също, както и сладкото в купичката.

На Рита ѝ се искаше да е сега в киното с него, да се целуват в мрака. Той бе толкова далеч от нея, когато слушаше леля ѝ Мардж, въпреки че седеше до нея на дивана. Колко лесно го бе накарала да дойде у тях на чай! Той не бе ѝ телефонира, тя ги излъга, когато им каза, че бил телефонира. А после само как бе тичала до гарата, уплашена до смърт, че може би няма да дойде там, под часовника. Цялата суетня, която бе създавала в къщи — приготовленията с храната, лъснатото чукче на входната врата, гладенето на дрехите в чест на идването му, — всичко щеше да е напразно. Стори ѝ се интересно, че той има толкова много братя и сестри. Ех, ако бяха женени сега, щяха

да се качат горе в малката спалня, с благословията на всички — нямаше да има повдигнати вежди, нито предупреждения да се върнат преди здрач! Нямаше да правят нищо неприлично — просто щяха да си лежат под юргана, а Нигър щеше да се изтяга в краката им. Всичко щеше да бъде съвсем различно от сега. Щяха да си бъдат по-скоро приятели. Да се обичат. Страшно неприятен ѝ бе погледът, с който той гледаше Мардж. Сякаш тя беше нещо изключително!

След чая играха на карти. Той не можа да проумее играта; каза, че никога преди това не бил играл руми.

— Много е просто, вземаш една карта от три, после две от три и една от четири и така нататък — обясни Рита.

Но той държеше картите в ръцете си като сляп. Джек реши, че това е негов плюс. Той не обичаше хазарта.

— Нека Айра да записва резултата — предложи Нели и донесе лист и молив.

Но той очевидно не желаше да прави и това. Накрая Джек начерта линиите и написа имената им отгоре с хубавия си калиграфски почерк.

Валери Мандър дойде в 9 часа и протегна бялата си ръка над масата, размаха пръстите си, за да се изфука с годежния си пръстен.

— О, чудесен е! — възкликнаха в един глас лелите, като хванаха ръката ѝ, за да разгледат отблизо малките бели камъчета.

Рита не я представи на Айра; искаше ѝ се Валери въобще да не бе идвала. Тя изглеждаше така красива, в син костюм, с дълги червени нокти, и с пръстена, доказателство за любовта на Чък към нея. Той щял да им купи и хладилник, каза Валери.

— Какво? — не разбра Нели.

— Хладилник, за да пазим храната прясна — обясни Валери.

— Каква храна? — попита насмешливо Марго и всички се засмяха, защото си представиха оскъдните купонни дажби вътре в чудесния домакински уред, който щеше да дойде чак от Америка. Седяха край кръглата маса и споделяха щастието на Валери, отпиваха от чая и с привидна небрежност оставяха трохите от кейка да падат върху килима, сякаш бе нещо съвсем обичайно да имат гости в събота вечер.

В стаята започна да се смрачава, жълтият цвят върху бежовия тапет постепенно избледня. От съседния двор долетя жалното гукане

на гълъбите.

Рита се почувствува отново неспокойна и нещастна. Взе каната за мляко и като си даде вид, че отива да я напълни, излезе от стаята, далеч от гласовете им и от потракването на чиниите. Облегна глава на вратата, водеща към задния двор. Чуваше гласа на леля си Мардж, оживен и възбуден. „Когато стояхме на пост пред «Кюнард Билдинг», той разправяше, че въобще не се разбира с жена си. Ако питате мен...“

В края на разказа гласът ѝ се извиси, дрезгав и вулгарен; избухна буен смях, сподавен женски кикот и странно хихикане на мъж, което наподобяваше блеенето на заблудена в полето овца. Не, това не беше вуйчо Джек. Рита с ужас откри, че това бе Айра. Никога досега не бе чувала смеха му. Всъщност отгатък, в кухнята, не се водеше разговор, а всички слушаха монолога, настоящия монолог на едно лекомислено момиче, станало център на вниманието. Макар че Мардж не беше вече момиче. Бе само една стара жена, с хлътнали бузи и малки сини вени, прозиращи под кожата ѝ.

Вуйчо Джек влезе в кухненската ниша да търси кибрит. Усмиваше се доволно, развеселен от шегите и компанията. Видя Рита до вратата, облегнала глава на зацапаната хавлиена кърпа. Тя обърна към него поглед, изпълнен с много болка, поглед на преследвано животно, притиснато до стената.

— А, ти ли си, момичето ми? — попита той с много нежност в гласа си. — Хайде де, какво има?

Видът ѝ го изплаши. Нямахше да му бъде трудно да я успокои, тя бе отново малкото му дете.

— Няма да се върна отгатък!

— Не бъди глупава. Защо трябва да се разстройваш от леля си Марго?

Бързината, с която трябваше да действа, изостри чувствителността му. За миг прозря какво я измъчва. Вдигна резето на вратата и я изведе навън, в задния двор, сгрян от последните лъчи на слънцето. Все едно че бяха на полето, с тези пухкави облаци на небето и това гугукане на гълъбите. Джек я прегърна през раменете и я поведе по наклонения двор. Той самият се изненада от думите, които изрече, докато крачеха по плочника. Вълчийт боб бе клюмнал край стената на бараката.

— Трябва да имаш предвид, че леля ти Марго е била веднъж жената. Ти си вече голяма, не си дете, знаеш какво искам да кажа.

Пръстите му погалиха раменете ѝ през черната рокля с бялата якичка. „Малкото девойче“, Нели я наричаше така и това ѝ подходеше. Придаваше ѝ някакво достойнство, простота, която човек не мажеше да отмине. Приличаше на картина в рамка, от едно време, спомен от миналото. Джек бе развълнуван от страданието ѝ, искаше да ѝ предаде част от житейския си опит. Не беше живял чак толкова много на този свят, не бе преживял кой знае какво, освен смъртта на жена си и ада на окопите през войната.

— Защо се е залепила така за Айра? — проплака Рита, уморена от усуканите му приказки.

— Не се е залепила, мила ми Рита — започна той отново. — Ти не разбираш нищо.

Видя озадаченото лице на Нели, което надничаше иззад дантелените пердета; тя не можеше да проумее защо Джек се разхожда с Рита из двора.

— Но той не откъсва погледа си от нея!

— Ами! Не бъди глупава! Слушай, леля ти Мардж е забележителна жена! — Самият той не знаеше това, докато не го изрече. — Тя е по-различна от Нели и мен, дадено ѝ е да носи друг кръст на този свят. Мога само да изкажа догадка, че...

Каква чудесна дума — догадка! Той се спря, обърна се кръгом и тръгна през двора, а гласът на Рита го последва, тъжен като на тези проклети съседски гълъби:

— Какво искаш да кажеш?

— Когато Мардж бе малка, не приличаше нито на леля ти Нели, нито на мен. Животът ѝ бе по-труден. Живееше в създаден от нея ад. Никога не приемаше това, което Мама казваше за чиста монета. Ако Мама я накараше да направи нещо, тя трябваше да знае защо. Ние с Нели често я мислехме за глупачка. Питаше за всичко, сама си усложняваше живота. И ти си като нея, милото ми...

И отново, след като ги изрече, осъзна колко са верни думите му.

— Не съм като нея, не съм! — викна Рита, сякаш бе луда.

Кой знае какво си мислеха съседите. Сигурно бяха видели идването на американеца и сега предполагаха най-лошото — Рита е бременна, а той — Джек, се опитва да разбере това.

— Не си имала нищо с него, нали, Рита? — попита Джек, но тя, изглежда, не го чу.

— Защо да приличам на нея?

— Защото тя също като тебе не би приела това, което е за нейно добро. Често съм си мислел, че го прави нарочно, само за да усложнява нещата. Но не е така. Знаеш ли, Нели я разбира. Не бива да обръщаш внимание на разправиите им. Мардж е по-жизнена от всички нас.

— В какъв смисъл? — проплака Рита жално като агънце, оставено навън, в снега.

— Мардж винаги си мисли, че хубавото ще дойде тепърва. То не идва. Но тя не се предава.

— Не е вярно! — Гласът ѝ бе злобен, но той продължи:

— Тя няма намерение да омагьосва твоя Айра. Просто така се държи.

Джек се запъна, разбирайки какво е изрекъл; почувствува, че думите му са ехо на страховете ѝ. „Омагьосва“, такава смела дума и с толкова оттенъци в нея!

— Когато бяхме малки, леля ти Мардж разбираше всичко по-бързо, отколкото ние, останалите деца. Не искам да ти пълня главата с истории, но бих могъл да ти разкажа някои неща от миналото, от които ще ти се изправи косата.

— Джек, какво става там? Какво правите? — извика Нели от стълбите на задния вход.

— Нищо, Нели, просто си бърбим.

Тя се прибра неубедена. Джек знаеше, че на нея не ѝ харесва, дето така оставиха гостите си.

— Какви неща? — Рита бе все още под впечатление на думите му.

Ръката му тежеше върху рамото ѝ.

— Едно време всичко бе по-строго, по-различно от днес. Ако не си биеш детето, значи го глезиш. Мене ме биеха на голо с колан. И Мардж я биеха най-редовно. Сега ти не можеш да разбереш това. И аз на твоята възраст не разбирах.

Той забеляза как някой пусна пердето на прозореца на съседната къща, сякаш бе дебнал иззад него. По цялата улица пердетата бяха спуснати плътно, макар че още не се беше стъмнило. Къщите приличаха на наредени една до друга кутии, пълни с тайни.

— Но леля ти Мардж не искаше да си вземе поука. Винаги упорствуваше. Знаеш ли, когато ти беше малка, тя искаше да се омъжи отново.

— Да, ама се отказа от него!

И през ум не бе му минавало, че Рита би могла да помни това.

— Не по нейно желание. Ние с леля Нели я накарахме. Ако Мардж се омъжеше, нито за леля ти Нели, нито за мене щеше да бъде изгодно. Леля ти Нели не желаше да остане сама с тебе. А аз не исках тя да живее при мене. Тогава не желяех. Бях свикнал с този живот.

— С кой живот?

— Да бъда сам. Когато майка ти умря и леля ти Нели те взе, аз се примирих, след известно време, разбира се. Какво да правя! Цял живот са ме тормозили жени!

— Искам Айра да ме обича — каза тя, като че ли не бе чула нито дума от приказките му.

— Май не е точно така.

— Не искам да гледа все към леля Марго!

Колко абсурдно беше това, което се опитваше да прави — да я вразуми! Та тя беше още малка! Не би разбрала, че в началото любовта ти се струва като някакво избавление, а после постепенно се превръща в навик. Ех, от всяка върба свирка не става!

— Рита, почакай ме тук!

Джек не знаеше какво да прави. Нещо в решителното ѝ лице, в тъжните ѝ очи го бе изхвърлило извън пределите на взаимоотношенията им. Нямаше какво повече да каже. Не го биваше в обясненията. Времето щеше да я научи.

— Почакай тук, момичето ми!

После той нахълта в кухнята и видя отметнатата назад в забрава бяла шия на Валери Мандър, ухилената като клоун Нели, младия американец, приковал очи в Мардж като хипнотизиран.

— Айра — каза Джек, — Рита иска да ти каже нещо навън.

Всички млъкнаха и Айра трябваше да отиде. Беше се почувствувал силен, когато остана сам с трите жени — недостижим, като че ли се бе издигнал във висините.

— Да не смяташ да го окуражаваш? — започна Нели, щом Айра излезе.

— Стига, Нели — отговори Джек, — знам какво правя.

И той се почеса по крака зад жартиерите, които придържаха зелените му чорапи. Навярно го бе ухапал комар, макар че едва ли имаше комари в такова отвратително лято. От проклетата котка щеше да е — пълна с бълхи!

— Беше ми казала, че вашите не са от приказливите — заговори я Айра. — А не спряха дори за минута!

— Баща ми нещо откачи — каза Рита. — Никога не съм го виждала такъв.

— И за какво разговаряхте навън? Нямахте го вътре доста време.

Айра се бе облегал на тухлената ограда и гледаше как Рита блъска портата с крака, за да я отвори широко.

— Мислех, че това не ти е направило впечатление!

— Време е да тръгвам — каза той. — Трябва да хвана влака.

Рита не искаше той да остане да спи у тях на дивана, още повече че леля Марго и Валери бяха в къщата. Как се обърка всичко! Струваше й се, че където и да отидеха двамата, тя щеше да бъде нещастна.

— Пръстенът е чудесен, нали? — попита тя и пред очите й блеснаха белите диаманти върху ръката на Валери с червения маникюр.

— На колко си години? — попита я той, като се взря в лицето й през сумрака.

— На седемнайсет. А ти?

— По-голям съм от теб!

— Но не много, нали?

Някой чукаше по стъклото на прозореца. Тя пушна портата да се затвори, за да не ги виждат от улицата.

— Ще ми телефонираш ли в службата?

— Разбира се.

— Но миналата седмица не ми се обади. Чаках те. Ако пак не ме потърсиш, да дойда ли на гарата?

— По-добре не идвай! Може би няма да имам отпуск. Не ми дават всяка събота.

Той й обърна гръб. Започна да скубе някакъв бурен, поникнал в процепа на стената.

— Тогава кога ще те видя? — Гласът й трепереше от отчаяние.

— Ще ти позвъня. Непременно ще ти се обадя. Но едва ли ще мога да изляза следващата събота.

— Искаш ли да отидем пак извън града? Бих могла да изляза по-рано от работа. Можем да отидем пак на онова място.

Тя му се молеше и го съзнаваше. Казваше му, че е готова да отиде с него в празната къща на брега на морето и да легне с него. Може би щеше да забременее. Всъщност бе сигурна в това, но щеше да рискува, щеше да направи всичко, само и само да го вижда.

— Сигурно следващата събота няма да ми разрешат отпуск.

— Рита, Рита! — Нели я викаше от къщата. Не желаше да ги гледа как мяukat като двойка мартенски котки.

Някаква тъга обзе Рита. Тъга, че няма вече никога да го види, че няма да го обича и никога няма да има възможност да му покаже какво означава той за нея. Бе го очаквала цял живот, в гората, зад къщата с препарираната кокошка на прозореца. Той въплъщаваше хората от кошмара, който я бе уплашил до смърт. Той беше любимият човек, който щеше да пострада! В оная нощ, когато бе извикала насън, викът ѝ бе за него; когато бе видяла статуята на голия мъж в цветната леха, това бе неговият образ. Ех, ако има време, тя би му показала колко много може да му даде, освен неприличните неща, които той искаше от нея! Ако той пожелаеше, тя би умряла за него!

— Ще ти се обадя. Може би утре.

Той си тръгна преди Валери Мандър, без да целуне Рита. Хукна надолу по улицата към Кабидж Хол, за да хване трамвая за гарата.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Марго се записа в драматичния състав във фабриката. Набираха допълнително хора за коледната пантомима. Още от дете ѝ казваха, че от нея ще стане артистка. Работниците имаха голям избор за развлечения: футбол и билиард за мъжете и гимнастика за жените; лекции през обедната почивка за това как да се разнообрази храната, как от стари чорапи да се направи подходящ подарък за рожден ден. Преди това тя не бе проявявала интерес към подобни занимания, но с настъпването на зимата и приближаването на празниците щеше да ѝ бъде приятно да е сред хора, които се веселят и пеят. Докато не я приемеха, нямаше да каже на Нели. Двете си бяха разменили реплики по повод държането ѝ с приятеля на Рита. Марго реагира възмутено, като заяви, че нямала намерение да седи и мълчи цяла вечер, понеже всички останали са сякаш с отрязани езици. Щеше да бъде облекчение за нея поне една вечер от седмицата да не си е в къщи. Струваше ѝ се, че къщата е наелектризирана с емоции и напрежение, може би защото лятото свършваше и трябваше да мисли за зимата. Нели неуморно мъкнеше мебели нагоре по стълбите — хвана я на „местопрестъплението“ с бамбуковия цветарник. Рита блуждаеше из къщата с тъжен и отнесен поглед и ту си тананикаше, докато се приготвяше за сън, ту седеше на дивана със смъртнобледо лице, неспособна да говори. Отвреме-навреме Марго мярваше израз на такава уязвимост и отчаяние върху лицето ѝ, че бе принудена да отмества погледа си. Нямаше намерение да се намесва. Рита трябваше да дойде при нея. Беше изминала почти седмица, откакто Айра дойде на чай у тях. Щом той излезе от къщата им, тя веднага забрави колко застрашителен и неподходящ ѝ се бе сторил за Рита. Спомняше си само, че беше много млад и нямаше какво да разкаже за себе си.

Нели бе наминала у Джек през седмицата. Той се страхуваше да не се случи нещо лошо с Рита — съвсем си е загубила акъла по този янки! Умът на Нели, изглежда, бе зает с други неща. Тя отказа да обясни защо складира мебели горе, в стаята без прозорци. След

припадъка в колата бе станала по-мека, като че жилото бе изтръгнато от характера ѝ. Вършеше домакинската си работа с такъв разсеян вид, сякаш кроеше нещо на ум. Присъствието на Рита и на Нели в къщата потискаха Марго. Един-два пъти тя се отби у семейство Мандър. Точно в седем часа джипът профучаваше по улицата. Валери изтичваше към стълбите. Чък скачаше от джипа си, преди още моторът да е угаснал, и се хвърляше напред в очакващите го ръце като изхвърлен от катапулт, и всичко това караше Марго да се смее. Цветята в ръцете му — рози, карамфили, малки перести клонки, папрат — се смачкваха о гърдите на Валери, когато заравяше лицето си в тях, а бузите ѝ пламтяха като букета. Двамата винаги се смееха и прегръщаха, наричаха се един друг „скъпи“ и „бейби“ като на филм. Той винаги им носеше подаръци, същински Дядо Коледа: кутии с цигари, златна запалка за Валери, ръчен часовник за отсъстващия Джордж. На бюфета им винаги имаше уиски, консерви с храна в килера и пакети истинско масло в новия хладилник. Марго разбираше Джек — янките наистина напомняха на окупатори, плячкосващи страната, а семейство Мандър се надпреварваше да се побратимява с врага. Нищо чудно, че съседите гледаха подозрително джипа, който спираше пред вратата им. Контрастът между живота в къщата на семейство Мандър и меланхолията, просмукала дома на Нели, бе непоносим за Марго. Струваше ѝ се, че бяга да се скрие от голям черен облак, който се събира в небето.

В събота вечер Рита не се приготви да излезе. Тя остана да лежи горе в стаята си и каза на Марго, че има главоболие.

— Но Айра няма ли да те чака?

— Не, няма. Тези дни е на учение.

— Учение? — учуди се Марго.

Но Рита затвори очи и не каза нито дума повече. Цяла седмица бе чакала телефона да иззвъни, макар и да знаеше, че е безнадеждно. Беше се затворила в себе си, изпълнена със самосъжаление. Нямахте приятели, нямаше хоби, нямаше други интереси, освен Айра. Ненавиждаше го заради жестокостта му към нея. Мечтаеше за отмъщение, за деня, в който той най-накрая ще ѝ позвъни, а някой в службата ѝ ще му отговори, че тя се е омъжила и е напуснала. „Всичко стана съвсем внезапно, като в роман — щеше да му каже Алис Уентуърт, — замина с някакъв морски офицер — холандец!“. Тя си

спомни моряка, разквартируван у тях през първата година на войната, неговото приятно, разсеяно лице, цивилния му, избелял и протъркан костюм, малкия черен куфар, в който държеше униформата си.

Леля Марго го бе харесала. Веднъж той ѝ купи някакъв плат за рокля. Взе я със себе си да разгледа кораба му, а после тя каза, че не ѝ разрешили да се качи на борда. Рита си представи Айра във войнишката куртка с цвят на горчица, с черната вратовръзка, представи си също как свежда златни ресници под наперено килнатото кепе, за да покрие небесносините си очи. Лежеше на леглото и стенеше, изпитваше желание да замахне с юмрук срещу него.

— Тя не може да я кара все така! — каза Марго на Нели. — Да лежи горе и да се терзае. Не е хапнала нищо цял ден!

— Трябва ѝ време — отговори Нели. — Ще се съвземе постепенно.

— Но те не са се скарали. Той просто е на учение. Няма причини да се държи така.

Нели кроеше горната част на годежната рокля на Валери. Шумът, който вдигаше ножицата, като режеше плата и стържеше повърхността на масата, раздражни Марго.

— Колко ти струва този плат? — позаинтересува се тя.

— По четири шилинга метъра — отговори Нели.

— Изиграли са те. Видях подобен плат на витрината на „Уортън“. Кълна се, че беше с шилинг по-евтин!

— Кой магазин „Уортън“? — попита Нели, без да вдигне глава.

— Магазинът близо до къщата на Етъл Фриман, зад ъгъла, където беше магазинът „Фрисби Дайк“.

— Етъл Фриман никога не е живяла до „Фрисби Дайк“ — възрази Нели. — Сигурно имаш предвид някоя друга.

— Хайде сега! Колко пъти съм ходила там!

— Не е била Етъл Фриман!

Нели никога не се предаваше, никога не признаваше, че греши и това вбесяваше Марго. В такива случаи Нели ѝ приличаше на захапал жертвата си булдог, който по-скоро би умрял, отколкото да я пусне.

— Записах се в драматичния състав — каза Марго предизвикателно, като очакваше, че сестра ѝ ще направи някаква унищожителна забележка.

Но този път Нели не подметна, че това е глупаво, нито попита колко време ще продължи новото ѝ увлечение.

— Хубаво! — измърмори тя, притисната между масата и дивана, докато оформяше с ножицата извивката под мишницата. Бе захапала върха на езика си от старание да отреже плата точно. Искеше да придаде съвършена линия на роклята. Много харесваше Валери. Въпреки различните им възгледи за живота тя искрено се възхищаваше от нея. Не бе потайна и винаги оставяше впечатление, че знае как да се справя с всяка ситуация; бе самоуверена. Нели смяташе да ѝ подари роклята, въпреки че все още никой не бе споменавал за сватба, нито пък бе загатнал колко дълго ще продължи годежът.

Семейство Мандър имаха намерение да го отпразнуват с прием, на който да поканят съседите, войниците от лагера на Чък, роднини от Йоркшър — наистина голямо тържество. Никой не знаеше още колко ще продължи войната и дали Чък ще бъде изпратен в чужбина. Всичко бе съвсем неопределено.

— Ако войната свърши, Чък ще остане ли тук, или Валери ще хукне за Америка? — попита Марго.

— Откъде да знам! — отговори Нели. — Ти се виждаш по-често с тях, отколкото аз.

Джек дойде и те изслушаха новините по радиото. Рита остана горе. Той я повика да изпие чаша чай с бисквити. Тя се зацура из кухнята като заблудено животно, ръсейки трохи от устата си и разливайки чая в чинийката.

— Стой настрана! — викна ѝ Нели; страхуваше се да не изцапа зелената тафта върху масата. И Рита избяга горе; очите ѝ бяха налети със сълзи от обидата. Тръшна ядосано вратата на спалнята след себе си.

Във вторник съобщи на Марго да се яви на прослушване в стаята на драматичния състав на следващата вечер.

— На какво? — извика тя ужасена. — Не мога да се явя на никакво прослушване!

— Само искаме да чуем гласа ти, момиче! Не те молим да ни разбиваш сърцата с Шекспир!

В сряда сутринта, когато будилникът иззвъня в шест часа, тя продължи да стиска плътно очите си.

— Ставай, Мардж! — каза Нели, като я ритна по глезена. — Будилникът иззвъня.

— Чувствувам се ужасно! — простена тя. — Толкова ми е лошо! Ще отида по-късно на работа, когато се посъзвама.

— Хайде, снощи ти нямаше нищо!

Но Нели не би могла сама да я измъкне от леглото, да я облече и избути навън през вратата. Мардж остана да се излежава до обяд, като изчака сестра си да отиде на пазар на Брек Роуд.

— Може да се отбия да видя Джек — извика Нели, но Мардж не отговори. Чуваше се само тежкото ѝ дишане. Лежеше здрава и читава и пушеше цигари в леглото.

Искаше сериозно да се приготви за прослушването. Изкъпа се, изсипа малко от пудрата на Нели в корсажа си. Когато бе нервна, се изпотпяваше. Опита се да изпее припева на „Наистина ми харесва да съм край морето“, но се задави от кашлица точно когато оркестърът засвири „Тум-дидли-тут-тум“. Сложи си обеци и гривна, закачи отпред на роклята си брошка. После я махна, защото не искаше да си помислят, че се престарава. Те се интересуваха от таланта ѝ, а не от „кралските“ ѝ скъпоценности. Когато слезе долу, някой почука на входната врата. Видя очертанията на мъжка глава през стъклото. Беше Айра. Въведе го в гостната, след това сама не можеше да си обясни защо. С изключение на викария, който ги посещаваше на Коледа или ако имаха смъртно болен, както когато почина Джордж Бикъртън, никой никога не влизаше в тази стая. Типично за него, помисли си тя, той не се огледа и не забеляза мебелите от миналия век, хубавия килим на пода, кафеникавите снимки, върху които изпъкваха черните като въглени очи, Мама с ледената усмивка.

— Какво те води насам? — попита тя.

Айра ѝ подаде пакет цигари. Изненада я. Той не пушеше.

— Позвъних на Рита в службата и тя ми каза, че вие сте болна.

— Не съм! Получих... — Тя спря. Не искаше да му признава каквото и да е. Той я наблюдаваше как отваря пакета цигари. — Само простуда. Тръгвам сега за работа. Рита ли искаше да видиш?

Ясно ѝ беше, че не е искал. Той много добре знаеше, че Рита е на работа. Мардж се възмути, но все пак в нея се надигна някакво

вълнение, което нарастваше с всяка измината минута.

— Виж какво — започна тя, — нека си изясним някои неща!

Но когато погледна лицето му, тя не бе вече толкова сигурна в себе си. Той изглеждаше така невинен, така безхитростен, съвсем момче, с кльощавото си, бледо лице, докато въртеше кепето в ръце. Тя запали цигара. Нямаше смисъл да му връща пакета. В тия времена те бяха кът.

— За какво дойде? Знаеш, че Рита е на работа.

— Исках да си поговоря с вас, мадам, тъй като сте по-светска жена.

Каква дързост! Какво знаеше тя за света, затворена в тази клетка на Бингли Роуд като пор в дупката си!

— Смятам, че мога да ви кажа. Нямам намерение повече да се срещам с Рита.

Тя не знаеше къде да изтръска пепелта от цигарата, Нели бе изнесла бамбуковия цветарник горе, в стаята без прозорци.

— Не мога да се срещам с нея повече!

— Най-добре е сам да ѝ го кажеш. Нямах никакво основание да споделяш с мен.

— Помислих си, че вие бихте могли да ѝ го предадете. Аз се опитах да ѝ го обясня, но тя, изглежда, не иска да ме изслуша. Не желая да обидя никого.

— Защо не можеш да се срещаш с нея?

Стана ѝ приятно от новината. Мразеше се заради задоволството, което изпита от думите му. Той не желаше Рита; и тя, също като нея, нямаше да намери щастие. Мардж мярна очите на Мама, строгия и себелюбив поглед, но не трепна. Мама не би могла да използва повече каиша, поне не оттам, където беше сега.

— Струва ми се, че Рита е прекалено млада, мадам и е затворена. Не обича развлеченията, нито пиенето, нито танците.

— Не е вярно! — възрази Марго. — Тя просто не е сигурна в себе си. Никога не сме я учили да се забавлява, нито леля ѝ Нели, нито аз. Впрочем аз се опитах, но влиянието на Нели е много силно.

За миг ѝ се стори глупаво, че разкрива на един напълно непознат тези интимни подробности от живота им.

— Рита сигурно ви слуша и вас. Можете да я научите на това-онова. Нали знаете какво е скръб...

— Скръб?

— Нали съпругът ви е починал? Вие познавате мъжете, щом четете такива книги.

Тя го погледна недоумяващо.

— Какви книги?

— Рита ми каза що за книги четете. Намерила една в чекмеджето ви. Познавате мъжете и бихте могли да ѝ обясните всичко от мое име.

Марго не можеше да повярва, че Рита се бе добрала до тази книга. Самата тя я бе търсила из цялата къща, ден след ден, но не можа да я открие. Накрая реши, че я е загубила във фабриката. Изчерви се от срам, като си помисли, че Рита бе прочела тези мръсотии.

— Трябва да тръгвам. Ще ме извините, нали? Трябва да тръгвам на работа.

Той стоеше прав и не сваляше очи от нея. Беше негодник! Разбра го със сигурност. Как дръзко я гледаше, с леко поруменяло, неприятно лице. Тя се ужаси от своята безполезност. Спомни си мъжете, които я бяха харесвали — Джордж Бикъртън, мистър Ейвюрд, симпатягата с тандема, холандският моряк. Всички те изпитваха влечение към нея, към този блясък в очите ѝ, който в началото ги притегляше, а после ги отблъскваше. Накрая не можеха да я понасят. Искаше ѝ се да бъде като Бети Дейвис или Джоун Крауфорд, да седи, нехайно отпусната в дългата си рокля, да пие коктейли, да е винаги вярна и да обича любовниците си, като се обръща към тях с „мили“, но същевременно да е студена като змия, да може да им казва да си вървят, преди те да са ѝ го казали. Мардж запрати цигарата в камината, върху все още неупотребяваните плочи, които Нели търкаше всеки ден, въпреки че никога не палеха там огън. Тръгна енергично към антрето и му каза, че ѝ е било приятно да разговаря с него, но сега той ще трябва да си върви, защото щяла да закъснее за работа.

— Ще се отбия пак, мадам — каза Айра много учтиво, но без да се усмихне.

Тя затвори вратата след него. Сложи ръка на сърцето си, защото не ѝ достигаше дъх.

В трамвая и на прослушването беше все още развълнувана от дързостта на Айра, тъй че не се и чу как изпя „Ще се срещнем отново, не знам къде, не знам кога“. Сключи ръце, отвори уста и запя. Приеха я

веднага. Казаха ѝ, че ще бъде незаменима за трупата, но тя почти не почувствува задоволство.

Нели се ядоса, че Мардж бе излязла. Смяташе, че ще я завари още в леглото, и затова не си направи труда да вземе ключ. Трябваше да чака на стълбите, докато Рита се върне от работа.

— Един господ знае какво я е прихванало леля ти Мардж! Оставих я в леглото. Чакай да видиш как ще я подредя!

Рита бе така щастлива, че обели картофите и направи на Нели кафе.

— Седни, лельо! Аз ще приготвя вечерята.

Чертите на лицето ѝ се бяха смекчили, не цупеше мрачно уста, изчезнал бе изразът на отчаяние от очите ѝ.

— Айра ми се обади — тя побърза да сподели новината. — Той е на учение и е зает. Тази седмица няма да се видим, но ми се обади да разбере как съм. Бил избран за някакъв курс, изпрацали го в Халифакс за три дена. Ще ми пише писмо оттам.

Тя бе друго момиче; поразителен е ефектът, който мъжът има върху жената. Нели го бе наблюдавала преди това у Мардж; тези промени в настроението, сякаш мъжът държеше юздите и ги дърпаше, както му харесва. На нея тези чувства ѝ бяха непознати. Прекалено бе заета с грижи по болната си майка, за да изпита подобни настроения: мажеше решетката на камината с черна боя, приготвяше храната, гледаше момчетата да ходят на работа прилично облечени. Времето бе отлетяло с бързината, с която се прелиства книга.

Когато Мардж се върна, не се извини, задето се бе измъкнала така, нито пък се разкаж за закъснението си.

— Нямало е кой да отключи на леля Нели и тя чакаше на стълбите — каза Рита.

— Отде да знам, че не си е взела ключа! — викна Мардж, войнствено настроена.

Тя се опита да прати Нели по-рано в леглото, за да разговаря с Рита, но сестра ѝ не се помръдваше. Свали си корсета и после седя край празната камина цяла вечност, като се прозяваше и си разбъркваше чая. Накрая Марго се качи горе първа. Толкова бе изморена, че заспа без мисъл в главата си.

На следващата вечер Нели отиде у семейство Мандър, за да пробва на Валери. Веднага щом излезе, Марго попита какво ѝ е казал Айра по телефона.

— Откъде знаеш, че ми се е обаждал? — попита Рита. — Не съм ти казвала!

— Знам, че ти се е обаждал, затова те питам.

— Избрали са го за някакъв курс. Вероятно ще се видим в събота.

— Не са го избрали за никакъв курс! — тросна ѝ се Марго. Нямаше смисъл да ѝ го казва тактично, трябваше да кара направо. Наблюдаваше лицето на Рита, гладко като огледало, без бръчка по него. — Той се отби тук вчера.

— Какво?

Огледалото се разби. Дълбоки бръчки прорязаха високото чело. Тя сви устни от изненада.

— Айра е бил тук? Сигурно се е отбил да ме моли за...

Не беше чак толкова просто за Марго. Почувствува се на мястото на Джек, когато той прерязва гърлото на някое младо прасе и оставя кръвта му да се просмуче от стърготините.

След известно време Рита попита:

— За какво е идвал? — Гласът ѝ бе твърд като стомана.

— Айра смята, че си прекалено млада за него. Той ти мисли доброто.

— Прекалено млада?

— Не иска да се обвързва с теб.

— Тогава защо е дошъл, след като знае, че ме няма?

— Решил, че така е по-добре.

— Казах му, че не си на работа.

— Той е мило момче! — Мардж се почувствува като Юда, даващ знак за посичането на Рита.

— Ще ми се обади утре, така ми каза!

Марго нямаше повече сили. Злобата ѝ се изпари. Това не беше вече състезание, а само малката Рита, сирачето. Дори не се сърдеше за мръсната книга, изчезнала от чекмеджето ѝ. Джек и Нели я бяха формирали по техен калъп, спрели бяха развитието ѝ, както китайците, които завързват краката на децата си, за да останат малки.

— Той е на курс — заинати се Рита. — И ще ми пише писмо!

В петък Рита отиде направо от работа у вуйчо Джек. Изненада го по тиранти, бе затворил магазина, за да си приготви вечерята.

— Леля ти Нели знае ли, че си тук?

— Не. Сама реших да дойда.

Той пържеше бърберици в много мазнина, а в тенджерата вареше цяла зелка. Беше гладна. Режеше полусуровите бърберици и тъпчеше устата си. Каза му, че Айра е посетил Мардж. Поръси зелето с пипер и избърса с хляб чинията си. Начинът, по който тя се хранеше, го отврати. Трябваше да остави ножа и вилицата на масата и да извърне глава.

— Кой е посетил Мардж? — попита той.

— Айра. Тя ми каза, че Айра я е посетил.

— Не я е посещавал — забеляза Джек. — Това е напълно в нейния стил. Опитва се да те предпази.

— От какво?

Тънък слой мазнина покриваше устните й.

— Не иска да те тревожи. За какво да ходи при нея?

— Казал й, че ми мисли доброто.

— Ето на! Какво ти казах? Това е измислица на леля ти.

Той обиколи грамофона, все още в средата на стаята, влезе в малката кухня с разлепени тапети по стените.

— Не те ли дразни бъркотията, вуйчо Джек?

Не му стана приятно, че тя го критикува. Не беше почтително.

— Не й обръщам внимание. Живея тук временно. Някой ден, щом свърши войната, ще си купя малка яхта и ще тръгна да пътешествувам.

„Щом свърши войната, помисли си тя, Айра ще си замине за Америка. Ще се завърне при голямото си семейство, при баща си, който се занимава с някакви недвижими имоти.“

— Какво прави човек, когато работи с недвижими имоти? — попита Рита.

— Виж какво ще ти кажа — започна Джек, — бащата на твоя Айра не работи с недвижими имоти. Той е фермерско момче. Това се вижда. Израснал е близо до земята — изписано е на лицето му.

— Но него са го пратили на курс, избрали са го!

Джек почувствува облекчение: нямаше да се скарат заради Мардж. Каквато и доза истина да имаше в това, което му казваше, момичето не изглеждаше твърде разстроено.

— Мислиш ли, че е бил в къщи? Когато ми се обади сутринта, му казах, че леля Мардж е болна.

— Я гледай, защо питаш мен, питай нея!

Той попари чая, а Рита сложи чаши на масата.

— Винаги е едно и също, когато се влюбиш! Все едно че имаш вирус в кръвта си. Едно непрекъснато състояние на треска. Веднъж бях на почивка и едва не умрях от любов.

— По мама ли?

— Не, преди да познавам майка ти. Бях на почивка на остров Ман и играехме тенис на трева. Там видях тази жена, която ми взе акъла. Имах някъде снимката ѝ.

Той затършува из разни пакети и кашони по земята, като търсеше забравения образ. Намери една снимка, на която той, в бял панталон, лежеше пред мрежа за тенис, а до него се усмихваше глупаво млада жена с лента около главата.

— Обичах я — продължи той. — Мислех, че няма да го преживея, но всичко премина. Върнах се в къщи, взех трамвай номер 12 и срещнах майка ти на втория етаж.

— Но защо си я оставил?

— Тя предпочете друг. Замина с него през последната седмица от почивката.

Той взе fotografia от ръцете ѝ и я напъха между останалите снимки на Нели, Мардж и Рита като бебе.

— Време е да си тръгваш — каза той. — Не искам Нели да се тревожи. Тя е чудесна жена!

Той винаги се безпокоеше за Нели. Страхуваше се да не получи друг припадък. Даде на Рита да занесе в къщи парче месо.

— Страстта е странно нещо — каза ѝ той на вратата на магазина. — Можех да убия мъжа, с когото замина онази млада жена. И после щяха да ме обесят.

В събота Рита слезе в центъра, но не срещна Айра. Върна се в къщи, влачейки бавно крака по пътя. Не остана да пие чай, качи се направо в стаята си. Извади молив и хартия от чантата си. С мъка написа писмо.

„Леля Марго ми съобщи, че си идвал в къщи миналата седмица. Не знам дали е вярно. Каза, че ми мислиш доброто. За мен най-доброто е да те видя! Не получих обещаното писмо. Не ми се обади по телефона. Мистър Бетс ме изпрати за марки в пощата в петък, но не попитах дали си ме търсил. Позвъни ли ми в петък? Непрекъснато се интересувам дали някой ме е търсил по телефона и така изглеждам глупава в очите на другите. В канцеларията вече всички ме наблюдават. Тази вечер отидох на гарата, но ти не беше там. На курс ли си? Видях другите жени, които чакаха, и си помислих, че ние не сме като тях. Ако наистина не искаш да ме виждаш, моля те, кажи ми! Заклевам те в гроба на майка ми! Моля те, кажи ми!

Твоя любяща Рита“

След като прочете отново писмото, зачерта „гроба на майка ми“. Не беше на място. Ще отиде утре до Валери Мандър и ще я помоли да предаде на Чък писмото. За нея вече нямаше значение дали Валери си мисли, че тя го преследва. Не би могла да преживее нито ден повече в очакване на телефонния звън. Беше се изморила да чака пощата, изтощена от неспокойния си сън и от мисълта дали Марго казва истината.

Рита изтърпя до понеделник следобед, за да предаде писмото на Валери, с надеждата, че той ще ѝ телефонира в понеделник сутринта. Отново застана на входната врата с белия плик в ръка.

— Знам, че е глупаво — заизвинява се тя. — Но аз съм отчаяна, Валери!

Втренчи се предпазливо в по-голямото момиче и устата ѝ потрепера. Искаше да спечели симпатията му.

— Сега пък какво има? — попита Валери озадачена. — Леля ти Нели каза, че той те е търсил миналата седмица по телефона.

— Да, но той замина за Халифакс на курс, а не ми е писал още. Каза ми, че може би ще се видим в събота, но не дойде.

— На курс ли? Какъв курс?

— В Халифакс! Избрали са го!

— Такива като него не ходят на курсове! Той отговаря за техническата поддръжка и се грижи за бойлерите и електричеството.

Рита не се отказваше. Стиснатите ѝ челюсти изразяваха упорство. Каза учтиво, но твърдо:

— Знам, че искам много, но нали Чък му предаде онова писмо?

— Така е! Той нямаше нищо против онова писмо за срещата ви пред киното.

Валери забеляза изненадания израз върху лицето на момичето. Навън, в антрето, мисис Мандър поздравяваше някого, въвеждайки го в кухнята. Звукът на радиото бе намален.

— Не исках да ти казвам, но Чък ми предаде съдържанието на писмото. Знаел го, защото трябвало да го прочете на Айра.

— Какво искаш да кажеш?

Валери въртеше годежния си пръстен около пръста, опипвайки трите бели диаманта в златното им легло.

— Ама ти не знаеше ли? — учуди се тя. — Той не може нито да чете, нито да пише.

За Рита бе ужасно да го проумее. Беше толкова невероятно, колкото и думите на леля Марго за посещението му у тях. Тя избяга от Валери, като смачка в юмрук писмото. Хукна по малката уличка зад къщите. Някога тук е имало ливади и дървета, крави са пасели тревата и патици са плували в езерото — преди още хората да предявят права върху земята и да построят тези мизерни къщурки. „Индустриална революция“, така вуйчо Джек наричаше времето, когато хората завзели зелената благодатна земя и я превърнали в бунище, когато построили жилища, долепени гръб до гръб, като прасета, за да икономисат място и тухли, а над тях небето почерняло от пушека на фабриките; времето, когато малко хора ходели на училище, когато образованието било за избраните. Само привилегированите можели да четат и пишат. В ума ѝ се раждаха едно след друго оправдания; бил е болен като дете, бил е роден в изоставен край, далеч от града. Представи си го изтегнат в някакво ложе, с широко, разперени ръце, като умирация Чатъртън; представи си го как разкопава с лопата песъчливата земя, без никакво дърво наоколо. Испитваше същото чувство, както ако ѝ кажеха, че е сляп, сакат или престъпник. Не можеше да се примири с това! Той беше глупак! Нейният Айра — тъп като галош! Не можеше да играе карти, да чете вестник, никога нямаше да ѝ напише писмо!

При тази мисъл в сърцето ѝ се надигна надежда! Как би извикала силно, колкото ѝ глас държи, от огромното облекчение, което изпита! Ето защо не бе ѝ писал! Просто не е могъл! Беше се срещнал с леля Мардж, за да ѝ каже, че е недостоеен за Рита. Знаеше, че по английски тя бе много добра. Нели му се бе похвалила. Беше дошъл при Мардж, за да ѝ каже, че е неподходящ. Боже Господи, помисли си Рита, като тичаше по калдъръмената уличка, ако е толкова необобразован, тя ще му е необходима и той ще иска да я задържи.

Тя отвори портата, ритайки я с крак, и тръгна нагоре по стръмния двор, без да изпитва вече страх.

Марго бе разочарована от драматичния състав. В него изглежда участваха главно работници от цеха за инвалиди; с изключение на главния герой и Пепеляшка, на всички единият им крак бе по-къс от другия или ръцете им бяха изсъхнали. Ролите на грозните сестри играеха две момичета от секцията за взривни вещества, които нямаха нужда от грим. Не ѝ предложиха роля. Щеше само да пее в хора. Киснеше с часове след работа, очаквайки пианиста, загърната в коженото си палто, в дъното на залата. Помолиха я да идва и в четвъртък. Някаква бърбрица изтърсила, че сестрата на Марго е шивачка и искаха от нея да им даде някои идеи за костюмите.

— Всъщност от дрехи разбира Нели — каза тя. — Мисля, че аз нямам защо да идвам!

Но те настояха, казаха, че това е нейно задължение. Помисли си мрачно, че през цялата зима ще трябва да остава до късно веднъж в седмицата, да чака на ледения студ автобуса за в къщи, а вечерята ѝ ще съхне във фурната.

Надеждата на Рита не продължи дълго. Той не ѝ се обади. На работа тя запушваше с пръсти ушите си, за да заглуши непрекъснато звучащия в главата ѝ телефонен звън. Мистър Бетс ѝ направи доста остра забележка за нейната отпуснатост. Каза ѝ, че трябва да се стегне. В събота надеждата напълно угасна. Тя го чака с часове. Не искаше да се прибере в къщи.

Нели почти беше свършила красивата годежна рокля. Шиеше илиците за копчета на ръка. Валери забеляза, че дясното рамо на роклята е малко поизместено. Нели разпори ръкава под мишницата, коригира извивката и го прикачи отново. Не би обърнала внимание, ако някой друг ѝ покажеше грешката, но Валери имаше набито око. В края на следващата седмица щяха да отпразнуват годежа. Сирил Мандър боядисваше гостната. Мисис Мандър бе избрала нови пердета. Вероятно на Джордж щяха да разрешат отпуска.

Когато Рита попита Валери дали Чък е видял Айра на Валери ѝ стана неприятно да ѝ съобщи, че нямало и следа от него.

— Чък е проверил.

— Но къде е той? — извика Рита.

— Нали знаеш, мила, лагерът е голям! Това не значи, че го няма там.

Валери не знаеше как по-меко да ѝ го каже. Чък бе разпитал и разбрал в коя част е той, но не могъл да го открие. Той ѝ бе казал, че десетки от младите войници дезертират всеки месец. Бягат в Лондон с жени. Айра, разбира се, не бе отишъл на никакъв курс в Халифакс. Валери се питаше дали момичето се бе доверило на леля си. Чувствуваше се отговорна, тъй като Рита бе срещнала младия войник в тяхната къща. Не ѝ харесваше изразът на отчаяние и паника върху лицето ѝ. Това вгорчаваше собственото ѝ щастие. Рита се държеше така, сякаш сърцето ѝ бе разбито от любовна мъка. Валери се надяваше, че не си е навлякла никакви неприятности. Подобна глупава история можеше да се случи само на някоя като Рита, угнетена до крайност, расла цял живот в саксия, далеч от ударите на съдбата.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Нели бе изморена, но доволна. Бе работила без почивка над чудесната рокля на Валери. Следобед тя изглади полата и постави роклята върху манекена. Коленичи, опряла ръце на пода, и започна да го обикаля, за да се убеди, че подгъвът е абсолютно равен. Разполагаше още с много време. Мардж нямаше да се върне за вечеря — беше отишла на репетиция, а Рита, с нейния апетит напоследък, щеше да се задоволи с малко. Можеха да хапнат нещо студено, а след чая тя ще прескочи до Валери за последната проба. Едно копче не бе съвсем на място. Заши го отново, като се надигна на пръсти, за да го достигне, присвила очи срещу светлината. После седна да си почине и заоглежда критично роклята. Красотата ѝ бе в разкроената пола и дълбоко изрязаното деколте. Мисис Мандър искаше пайети, но Валери бе казала: „Не, роклята трябва да бъде семпла!“. Представи си как Валери, облечена в нея, се върти като филмова звезда; всичките ѝ фусти се показват и разкриват заоблените ѝ лъскави колене в найлонови чорапи. Ще трябва да помоли Валери да намери и за Рита чифт такива чорапи. Това може би ще повдигне настроението на момичето. Ухажването на младия американец не бе продължило много. Не се наложи да покаже неодобрението си от връзката им — той просто се бе изпарил.

Джек ѝ бе казал нещо за него, че уж бил идвал един следобед у тях и Марго го поканила в гостната, но Джек изглежда не бе разбрал, както трябва. По това време Мардж трябваше да е на работа, пък и никога не би се осмелила да го покани в гостната, без да вземе разрешение от нея. Тя стана и отиде там да види дали всичко е на мястото си; нагласи диплите на дантелените пердета и прекара пръст по полицата на камината. Странно, но липсата на масата от палисандрово дърво и на бамбуковия цветарник не ѝ направи впечатление. Сякаш никога не са били в тази стая. Когато Джек е в добро настроение, тя ще му спомене, че иска да премести и бюфета и ще види какво ще каже той. Според Мардж горе в стаята без прозорци

имало мишки и нямало да се изненада, ако те проядат мебелите на Мама. Въдели се заради гълъбите на съседите. Покрай тези птици винаги имало паразити. Мардж ѝ го каза, за да я разстрои. На Джек пък бе споменала, че тя, Нели, продавала мебелите. Ако Джек не я познаваше добре, можеше да ѝ повярва. Би си помислил навярно, че тя, Нели, на стари години е станала користолюбива. Можеше да се обиди, след като даваше толкова пари за къщата: за банята горе, за да измажат стаите, и всяка седмица за Рита. Като деца Мардж беше най-щедра от всички. Джек бе стиснат, но Мардж можеше да си свали и ризата от гърба. Животът вършеше странни неща с хората, играеше си с тях като с марионетки. Но ако човек запазеше вярата си в Бога, всичко беше наред. Нели бе отправила към него молитви за Рита и Той се бе вслушал в тях. Тя не мислеше само за себе си; знаеше, че американецът не е момче за Рита. Като се сетеше само за начина, по който държеше вилицата и ножа и как се разполагаше на чуждия диван! Чък не беше такъв! Той се обръщаше към Сирил Мандър със „сър“! Когато влизаше в къщата, си сваляше шапката.

На път за в къщи Валери се отби за малко. Ръкавиците ѝ бяха от истинска кожа. Около врата си имаше малка кожена пелеринка.

— Чудесна е, лельо Нели, наистина е чудесна!

Тя стоеше възхитена пред зелената тафтена рокля. Докосна леко с пръсти плата на рамото.

— Рамото е добре, нали? — разтревожи се Нели.

— Чудесна е! Просто не искам да измачкам полата!

— Ще дойда след чая за последна проба.

— Ела, когато искаш — каза Валери. — Няма да се виждам с Чък тази вечер. Джордж се върна в отпуск.

И тя довери на Нели, че Джордж не харесвал Чък. Сирил бил казал на сина си, че е невъзможен. Чък проявил разбиране, дал на момчето време да свикне с него. Джордж бил отбелязал язвително, че янките доста се помотали, докато влязат във войната. Сирил му отговорил, че това била грешка на Рузвелт, а не на Чък.

— Джордж му завижда за парите — каза Валери. — Той му завижда и за джипа, щом го видя да си тръгва с него. Той мрази янките.

— Е, човек може да го разбере — каза Нели, а Валери я погледна особено.

Когато малко по-късно влезе Рита, Валери я попита дали иска да види новите ѝ обувки.

— Зелени са — каза тя, — с червени подметки. Страшно са хубави!

— Може по-късно да се отбия — отговори Рита.

Тя бе отпусната, апатична, под очите си имаше сенки, сякаш не бе спала. Сви се на дивана и отвърна поглед от годежната рокля.

— Валери е като картина с тази рокля — рече Нели. — Истинска картинка!

— Сигурно — съгласи се Рита. Не я беше грижа дали леля ѝ предпочита Валери пред нея. Цяла седмица бе пълнила главата си с толкова много варианти, начини да го намери, сцени на одобрявания и мечти, че сега просто не можеше да мисли. В главата ѝ нямаше нищо — ни образ, ни картина, а само някакъв тих и настойчив глас го зовеше да се върне.

— Ще ти отива зелено — каза Нели, като слагаше масата за чая.

За Рита вече нищо нямаше смисъл — зелено или синьо, беше ѝ все едно.

Навън отново валеше, котаракът мяукаше на прозореца и искаше да го пуснат вътре. Цяла сутрин бе висял между клоните на явора в двора на номер единадесет в очакване на червеникаво-кафявата котка.

Рита нямаше желание да иде с Нели до семейство Мандър. Каза, че ще намине по-късно.

— Ще останеш сама, Рита — възрази Нели. — Леля ти Мардж няма да се върне скоро.

Когато тя излезе, Рита се качи в спалнята. Отвори чекмеджетата на скрина и надзърна в старата чанта на Марго. Вътре имаше пилочка за нокти, празна цигарена кутия и писмо от някаква фирма, в което пишеше, че молбата ѝ за работа е получена. Рита издърпа черния куфар изпод леглото. Намери само някаква рокля, свита с нафталин, празен плик с холандска марка, противогаза на Марго, малко джобно ножче с дръжка от слонова кост и плосък портфейл, в който имаше поздравителна картичка за рожден ден и банкнота от десет шилинга. Тя взе джобното ножче и парите. Нямаше нужда от пари — Нели не искаше да вземе нито грош от заплатата ѝ, — но почувствува, че Марго

й дължи тази банкнота. В куфара нямаше нищо лично, което да събуди любопитството ѝ, нищо интересно като оная книга, която бе намерила някога. Слезе долу да си вземе палтото.

Марго очакваше злостните забележки на Нели, задето се връща рано в къщи. Намеците ѝ, че тя, Марго, не можела да прояви траен интерес към нищо. Затова щеше да ѝ каже, че репетицията се отлага. Това донякъде бе вярно; във всеки случай бе загубила всякакво желание. Омръзна ѝ това киснене с часове само за да изпее една песен за репетиция.

Когато отключи и влезе в къщата, бе благодарна, че нямаше никой. Беше ужасно да седи заедно с Рита и да я гледа как чезне от любов по Айра. Видя котарака, притиснат до прозореца в очакване да го пуснат вътре. Отвори широко вратата към задния двор и постави на земята чинийка с мляко. Навън беше мрачно, дъждът валеше безшумно по червените плочи в двора. Седна да си почине, като опъна краката си, за да ги отмори. Пресегна се за вечерния вестник, оставен на бюфета, и докосна нещо хладно. Това бе джобното ножче на Джордж Бикъртън. Не можеше да разбере какво търси то тук, под вестника. Взе го в ръка и в главата ѝ нахлу споменът, когато той ѝ обели ябълка, много отдавна, през един неделен следобед в парка Нюшам. Прецизността, с която белеше зелената кора на кръгчета, които провисваха чак до скута му, откривайки белия плод, я накара тогава да се разсмее. По острието на ножчето проблясваха капчици сок.

Тя отиде в кухненската ниша, за да кипне вода за чай. Застана до отворената врата и се загледа в дъжда. Чу стъпки, които се приближаваха по задната уличка към къщата.

Мисис Мандър смяташе, че роклята стои чудесно на Валери. Била малко семпла за нейния вкус, но Валери изглеждала чудесно в нея. Дори Джордж се възхитил.

— Хубава е, вярно, макар че ще се зяноса за някакъв си янки! — възкликна той.

Той мажеше косата си с брилянтин. Докарваше се, за да отиде с баща си до кварталната кръчма. Сирил се гордеше с него — какъв чудесен моряк е в белите си панталони! Процепът на гърдите му

разкриваше розова кожа, а на закачалката в антрето висеше малката му, елегантна шапка.

Валери стоеше пред огледалото. Държеше полите си далеч от буйния огън и наблюдаваше извивката на раменете си, заоблените си ръце под зелените презрамки. Имаше вирнат нос, кафяви очи с дебели клепачи, устни, които постоянно се усмихваха над малката брадичка.

— Не съм сигурна за талията — каза тя, — вие какво мислите?

— Какво й има на талията? — попита мисис Мандър. Тя огледа роклята отвсякъде.

— Може би искаш колан? — обади се Нели.

Валери бе обхванала талията си с две ръце, като с това подчертаваше заобления си ханш.

— Тръгвам — каза Сирил.

Той целуна жена си право в устата. Беше от хората, които вършат всичко с жар.

— А ти, Нели, какво смяташ? Мислиш ли, че един колан ще придаде завършен вид на роклята?

Нели мислеше, че може би е права.

— Бих могла да сложа и брошката си — продължи Валери, — онази, която ми подари Чък.

— Момчето на Рита ще дойде ли на годеща? — попита мисис Мандър. — Той е добре дошъл у нас.

Валери и Нели избягнаха да срещнат погледите си. Когато майка й отиде да постави бутилка с топла вода в леглото на Джордж, Валери попита:

— Как е Рита, лелю Нели? Така се притеснявам за нея!

Но Нели не обичаше излиянията. Беше достатъчно горда. Нямахше да седне да обсъжда Рита със съседите. Каза, че Валери има право за колана, той щял да дооформи роклята. В къщи имало парче плат, който щял да стигне.

— Първо изпий чаша чай — намеси се мисис Мандър. А Валери викна весело:

— Не, мамо, извади уискито, почерпи леля Нели с истинско питие. Та чак мустаци да й пораснат.

Това бе неприличен израз, но Нели го прие, понеже Валери го каза. Според Нели каквото и да направеше Валери, то не можеше да е обидно. Рита влезе, без да си съблича мушамата.

— Няма да се застоявам — каза тя.

Имаше смачкан вид, който сам по себе си бе упрек за щастливата Валери. „Господ да ти прости — казваше лицето ѝ, — но ето ме мене, само на седемнайсет години, без капка надежда“. Тя създаваше потискаща атмосфера в малката стая. Отказа да седне край огъня.

— Пийни едно уиски — предложи ѝ Валери. — Леля Нели няма да има нищо против.

Лелята имаше, но кимна с глава в знак на съгласие, като видя, че Валери е поела командуването тук. Имаше нещо старческо в Рита въпреки младостта ѝ. Изглеждаше изморена, състарена за годините си поради своята мъка. Веждите ѝ бяха застинали в извивка като на палячо, краищата на устата ѝ бяха отпуснати като на клоун.

— Не ти ли се е обадил още? — прошепна Валери, когато Нели отиде в кухнята да помогне на мисис Мандър за чая.

— Не — студено отвърна момичето. Сякаш Валери беше виновна за това. Рита стоеше права като обвинителка до жълтия бюфет. Държеше чашата сковано и отпиваше на малки глътки уискито, сякаш то беше лекарство.

— Седни! — нареди ѝ Нели, раздразнена от унилия ѝ вид.

— Отивам да се разходя — каза Рита и хукна към антрето.

— Неприятности ли има? — попита мисис Мандър с искреното желание да помогне. Тя можеше да им даде съвети още преди години, когато Рита бе малко момиче. Можеше да напътствува Нели, но Нели никога не бе се обърнала към нея за съвет. Човек трябва да внимава с момчетата. Те са като попивателна хартия. Момчетата са дяволи — те отминават, без да се обръщат назад. Момчетата са други. Те се колебаят, ритат срещу ръжена, потиснати от майчината власт. Когато се разбунтуват сериозно, трябва да се потърси причината в миналото. Нели трябваше само да погледне сестра си Марго — с нейните смахнати маниери, начина, по който се обличаше, историята ѝ с управителя на мандрата преди години.

— Разстроена е — призна Нели. — Но всичко ще мине.

На мисис Мандър не ѝ беше работа да се меси. Погледна хубавата си дъщеря в годежната ѝ рокля и не каза нищо.

Нели си отиде в къщи, за да ушие колана. На семейство Мандър каза, че ще се върне, щом го свърши.

— Рита! — викна тя от стълбите с надежда, че момичето вече си е легнало. Не ѝ беше приятно Рита да скита до късно из Анфийлд. Тя се бе изложила здравата с тази своя поза на мъченица — две думи не каза на мисис Мандър, нито пък благодари за уискито. Нели си помисли, че Валери има право за колана. Отрязва плата и седна на шевната машина. Платът се изниза под иглата, после тя скъса края с изкуствените си зъби, вдигна ножицата и отрязва свободните краища на колана, обърна го от лицевата страна и се облегна на стола. Гърбът я болеше. Чувствуваше болка в раменете.

Вдигна краката си от педала на машината. Стори ѝ се, че чу някакъв шум горе. Котаракът пълзеше неспокойно върху вестниците зад вратата.

— Престани, Нигър! — каза тя и се обърна към машината.

Този път шумът горе се чу ясно. Тя стисна ръка в скута си и впери поглед в тавана. Спомни си какво ѝ бе казала Мардж за мишките. Дъските горе проскърцаха точно над вратата към антрето. Нещо изшумоля. Не, това не бяха мишки. Кафезът на гълъбите бе на първия етаж, пред задния вход. Мишките няма да вземат да гризат мебелите на Мама, те ядат хартия, плат, но не и дърво. Сети се за оня германец, който натрупал голяма сума банкноти под леглото си и ги намерил после на парчета.

— Нигър — викна тя, все още с ножицата в ръка, — хайде, ела!

Вдигна котарака от земята и като го прегърна непохватно, тръгна нагоре към стаята без прозорци. Нигър се извиваше и се мъчеше да се освободи.

— Престани! — измърмори тя, запъхтяна от стълбата, и го стисна здраво за ушите.

Отвори вратата. Котаракът висеше на рамото ѝ, готов да се стрелне надолу всеки момент. Вътре не беше съвсем тъмно. От площадката проникваше мъжделив лъч светлина. Първото нещо, което видя, бе бамбуковият цветарник, а зад него — край на леглото на колела и... два бели крака, свити в коленете, с омотани около глезените чорапи и прибрани навътре стъпала.

Той стоеше прав и си закопчаваше панталона. Бе напълно облечен, освен войнишката му куртка, която бе метната на масата от

палисандрово дърво. Тя виждаше как металните копчета проблясват в полумрака. Отстъпи назад и остана на стълбищната площадка. Той хвана куртката си и я повлече по масата. Нели чу как копчетата одраскаха дървото — едва доловим за ухото звук, подобен на цвърченето на мишка, хукнала да се скрие. Облегна се на стената. Котаракът се изхлузи от прегръдката ѝ и се стрелна надолу по стълбите. Айра излезе на площадката, праметнал куртката си на рамо. Имаше глуповато изражение на мъждивата светлина. Изглеждаше така, сякаш се срамуваше от себе си. Как се осмеляваше да драска мебелите на Мама, плод на цял един живот, изминал в изключителни грижи и жертви за тях! Какво право имаше да сурка куртката си по полираната маса?! А тя бе мислила, че тук мебелите са на безопасно място, далеч от дневната светлина, недокосвани от никого. Негодник! Отвратителен негодник! Почувствува как в гърдите ѝ се надига яд. Струваше ѝ се, че цялата къща ечи от лудите удари на сърцето ѝ. Вдигна ръка и заби ножицата точно встрани от тила му, малко под бръснатата ивица коса. До такава степен беше вбесена! Той се обърна, погледна я и се хвана за врата, по-скоро се плесна бързо и решително, сякаш го беше ухапало насекомо. Бе изненадан. Отвори уста, но кракът му се подгъна на първото стъпало. Разтвори широко ръце, за да запази равновесие, но падна на едната си страна. Затъркаля се, свит на кълбо, надолу по покритите с персийска пътека стълби. Куртката му отхвъркна и падна до входната врата, а от джоба му се изсипа като водопад нещо, подобна на капчици вода. Те се разхвърчаха на всички посоки и заподскачаха по линолеума като бонбони от скъсан плик. Той удари главата си на железния ръб на поставката за чадъри. Отметна напред единия си крак и събори малкото восъчно човече от пиедестала му. То излетя изпод стъкления си купол и се хързулна по линолеума. Счупи се надве сред изкуствените перли. Айра отвори устата си в агония. Издъхна, преди да си поеме въздух.

Свитият под стълбите котарак излезе и започна да души по пода. Протегна лапичка и игриво цапна една перла, затича се след нея към вратата като малко весело коте.

Нели слезе бавно по стълбите и седна на най-долното стъпало. Наведе се напред, за да разгледа Айра. С лявата си ръка измъкна пръстите си от дръжките на ножицата, която пъхна в джоба на престилката си. Той лежеше с лице към пътеката. Беше раздрала

кожата на врата му. Раната кървеше слабо и обагреше яката на кремавата му риза. Тя отиде в кухнята и затвори вратата след себе си, за да не го вижда. Извади ножицата от джоба си и я постави на масата. Чувствуваше, че е извършила престъпление, но съществуваха смекчаващи вината обстоятелства. Той не биваше да докосва мебелите; нямаше право да бъде в стаята без прозорци с нея, ами усуканите около глезените чорапи и разголените ѝ бели колене!

Беше влязъл в живота им и донесъл само неприятности — обърка Рита, направи я лъжкиня. А какво момиченце беше тя като малка! Как яздеше магарето по плажа, когато бяха на почивка в Блэкпул! Как тичаше към морето, риташе с крачета във водата и после тичаше обратно към нея, забрадена с носната кърпа на Джек, за да не я хване слънцето. Щеше да е по-добре, ако децата оставаха малки, ако изобщо не порасваха, ако не узнаваха никога колко дълбоко може да бъде морето.

— Какво ще правиш сега? — попита я Мардж.

Тя стоеше на вратата с широко отворени очи, като че ли бе изложена на страхотно течение. Нели не можеше да я погледне в очите. Все още не можеше. Шокът бе твърде голям за нея. Не можеше да проумее защо Мардж се забърква в такива неща. Тя надали разбираше какво вършеше. Въпреки че веднъж вече се бе омъжвала, тя явно не разбираше какво прави.

— Не мога да мисля, не мога да си събера мислите!

— Трябва да кажем на някого — промълви Марго.

— Чакай! — срязва я Нели.

Тя излезе в антрето и отново погледна Айра. Той бе много дълъг и кльощав. Лежеше с подгънат под едното си бедро крак. Не беше се помръднал. Мардж я наблюдаваше, докато оправяше усуканата около кръста си рокля.

— Трябва да уشيا колана на Валери — каза Нели. — Обещах им да се върна с колана.

— Трябва да кажем на някого — повтори Марго като грамофонна плоча, като някои от онези стари, покрити с прах плочи, които Джек държеше в стаята си над магазина.

— Ако кажем — отговори ѝ Нели, — ще се разчуе. Не искам да се разчуе!

— Но това е грях! — възкликна Марго, без да откъсва очите си от мъжа на пода, около чиято глава се бяха разпръснали перлите.

— Не сме живели кой знае колко добре — извика Нели. — Не сме направили кой знае какво, за да докажем, че съществуваме. Не виждам защо трябва да плащаме за него! — Мина ѝ през ум, че думата „грях“ не бе за устата на Мардж след това, което бе правила горе. Помисли си, че могат да ги арестуват и двете и тогава мебелите на Мама ще останат да събират праха в стаята.

— Представи си само скандала! — продължи тя. — Какво ще стане с Рита? Направих това, което трябваше! Той нямаше никакво право да се докосва до масата на Мама!

Седяха от двете страни на камината, заслушани в тиктакането на часовника. В антрето Нигър търкаляше перли по линолеума.

— Какво търсеше тази огърлица у него? — попита Нели.

Но Марго само стенеше и се клатеше напред-назад на стола, сякаш за да облекчи някаква своя лична болка.

След известно време Нели стана и отиде в антрето. Смъкна завесата от нишата под стълбите.

— Най-добре ще е да го увием — каза тя.

— Защо? — учуди се Марго.

— Сигурно не искаш Рита да се спъне в него?

Тя бе шивачка до мозъка на костите си. Постави плюшената завеса под челюстите на машината и уши торба за Айра. Накара Марго да го издърпа за краката в кухнята. Той повлече с тялото си килима и главата му се удари в пода. Раната отстрани на врата му изглеждаше така, сякаш го бе целунал вампир. По краищата ѝ имаше малки мехурчета кръв. Нели каза, че трябва да го напъхат в торбата.

— Защо? — промълви Мардж, загубила ума и дума.

— Трябва да викнем Джек — каза Нели. — Най-добре е да дойде с камионетката си. Ще трябва да го завием, нали го знаеш Джек какъв е гнуслив.

Напъхаха го в торбата, все едно че пълнеха дюшек. Нели накара Мардж да подхване Айра в прегръдката си и да застане до шевната машина, за да може да зашие торбата над главата му. Трябваше изцяло да го покроят. Джек не биваше да види никаква част от тялото му. Нямахше защо да поставят монети върху очите, нито да скръстват ръцете на гърдите му. Той не принадлежеше към тяхното семейство.

— Почакай — рече Марго.

Тя излезе смело в антрето. Събра перлите, донесе ги в кухнята и ги изсипа в торбата при Айра.

— Какво търсеше тази огърлица у него? — попита за втори път Нели.

— Не знам — отвърна Марго, като отново го изправи в ръцете си, та Нели да довърши ръба. — Той ми каза, че Рита била заровила огърлицата в градината и той я изровил, когато момичето не гледало към него. Смятал, че може да ми потрябва.

— Каква градина? — попита Нели, като скъса края с ръце. Не беше в състояние да използва ножицата.

Мардж не можеше да ѝ отговори.

— Нямаме време — забеляза тя.

Притисна трупа по-близо до себе си; почувствува извивката на главата му върху гърдите си, дългите му крака се губеха в плюшената завеса. После изтича през улицата до семейство Мандър и им обясни, че Нели не се чувства добре. Помоли ги да използва телефона, за да се свърже с Джек.

— Да дойда ли с теб? — попита мисис Мандър, но Марго ѝ каза да не се безпокои. Нели не искала да се вдига шум за нея.

— Ще трябва да дойдеш веднага — нареди тя на Джек. Знаеше, че семейство Мандър чуват всяка нейна дума.

— Да не ѝ е станало лошо на Нели? — викна Джек уплашен. Той крещеше по телефона, сякаш Мардж бе глуха.

— Ела, само че с камионетката, и то колкото се може по-бързо!

По обратния път за в къщи токчетата на обувките ѝ тракаха по паважа като игли за плетене. Имаше чувство, че някой я преследва.

Решиха да завлекат Айра в бараката, да не би Рита да се върне и го види. Котаракът помисли, че това е някаква игра. Взе да забива лапичките си в плюша и да скача игриво във въздуха. Марго се разкиска, когато се напънаха да го изкарват през вратата. Наложиха се да го пусне на пода и да се облегне на мивката.

— Престани! — скара ѝ се Нели.

Тя бе побледняла като платно и силна като бик. Не се спря да си поеме дъх нито за минута. Влачеше трупа надолу по задните стълби към мрака. Нареди на Марго да отвори вратата на бараката. Беше свикнала да разнася нагоре-надолу шивашкия си манекен. Винтът бе

изпаднал от статива и човек трябваше да внимава да не би тялото да се измъкне от пръта. Тя се справи умело с Айра. Когато го тръшнаха на бетона до бараката, скършиха цветовете на вълчия боб. Вятърът отвя венчетата му из целия двор. След като го вкараха в бараката, Нели се замисли какво още им остава да правят.

— Оправи антрето! — заповяда тя на сестра си. — Една летва от стълбището е счупена. Хвърли я в задния двор!

Когато Джек почука на вратата, Нели изтича в антрето след Мардж и ѝ каза да не го пуска вътре.

— Кажи му да мине през задния вход! — изсъска тя. — Кажи му да паркира камионетката в уличката.

Джек изруга Мардж; помисли си, че тя му прави пак някой номер. Не беше си сложил яката на ризата и така приличаше на пастор.

— Какво става тук? — попита той, докато влизаше през задния вход с пребледняло от уплаха лице.

— Седни! — нареди Нели.

Тя му разказа много малко; само това, че бе бутнала младия американец надолу по стълбите. Не спомена какво е правил той горе, нито защо го бе намушкала с ножицата. Нещо се бе случило и тя бе извършила най-доброто за всички тях. Разбра по лицето му, че той не желае да пита за нищо. Беше доста изплашен и не искаше да узнае подробностите.

— Всичко стана заради тази поставка за чадъри — каза Нели, като въртеше в ръка шивашкия сантиметър, повесен на врата ѝ. — Ти винаги си ме предупреждавал, че тя е смъртен капан.

— О, Боже Господи! — промълви Джек и се вкопчи в полицата на камината за опора.

— Къде е той? — попита след малко.

— В бараката — отговори Марго.

— О, Боже Господи!

— Трябва да го натоварим в камионетката — нареди Нели. — Трябва да го закараш долу към доковете!

— О, Боже Господи!

— Ще го хвърлиш в реката. Така е най-добре.

— О, Боже Господи! — простена той за кой ли път. Джек не можеше да им помогне. Двете жени трябваше да изкарат Айра от

бараката и да го завлекат до камионетката. Чуваха как Джек повръща в кухненската ниша.

— Закарай го! — заповяда му Нели, след като бяха натоварили торбата с трупа на Айра. — Закарай го долу до Бутъл, Джек!

Тя хвана главата му с двете си ръце. Разтърси го леко, за да му вдъхне смелост.

— Ти си добро момче!

— О, Боже Господи! — прошепна той и тръгна по двора към уличката. Черната му шапка бе плътно нахлупена. Те му помахаха от стълбите на задния двор.

Когато портата се затвори зад гърба му, Джек се почувствува много самотен. Знаеше, че Нели не можеше да дойде с него заради здравето си. Но му беше неприятно да бъде сам в камионетка с Айра.

Нели притисна ръка към сърцето си. Дъждът потропваше по покрива на бараката. Остана там дълго време, сякаш бе излязла на чист въздух.

После тя влезе в малката гостна. Шивашкият сантиметър се полюшваше на врата ѝ. Позволи си чаша портвайн и изтри в тъмното полирания шкаф с престилката си на цветя, ако случайно бутилката е оставила мокър кръг.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.